ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ
คุณแม่ลูกอิน ภู่สุวรรณ

ที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพ

คุณแม่ลูกอิน ภู่สุวรรณ

ณ เมรุวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

วันพุธที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๒๙

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

นางลูกอิน ภู่สุวรรณ ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2529 ได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ ณ เมรุวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร บางเขน กรุงเทพมหานคร ในวันพุธที่ 27 สิงหาคม 2529 นี้ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม และเป็นเกียรติยศอันสูงสุดแก่ นางลูกอิน ภู่สุวรรณ และบุตรหลานพร้อมด้วยญาติอย่างหาที่สุดมิได้ หากนางลูกอิน ภู่สุวรรณ จะหยั่งทราบด้วยญาณวิถีใดก็ตาม คงจะปลาบปลื้มปิติโสมนัส และซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

ข้าพระพุทธเจ้าบุตรและหลาน ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมกราบบังคมแทบเบื้องพระยุคลบาทด้วยเกล้า สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และขอเทิดทูนไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมเพื่อเป็นสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคลแก่วงศ์ตระกูลสืบตลอดไป.

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

นายเค่น ภู่สุวรรณ

ในนามบุตรและหลาน

บ้านเลขที่ 9 ถนนเทศบาลรังรักษ์ใต้ แขวงลาดยาว
เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

7 สิงหาคม 2529

เรื่อง *ขอพระราชทานเพลิงศพ*

เรียน *เลขาธิการสำนักพระราชวัง*

ด้วยนางลูกอิน ภู่สุวรรณ อายุ 101 ปี ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2529 ด้วยโรคปอดอักเสบ และโรคถุงลมปอดพอง ที่โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน

นางลูกอิน ภู่สุวรรณ มีบุตรชายเคยรับราชการซึ่งบัดนี้ได้เกษียณอายุแล้ว คือ นายเด่น ภู่สุวรรณ เป็นข้าราชการบำนาญสังกัดกรุงเทพมหานคร ตำแหน่งครั้งสุดท้ายเป็นปลัดกรุงเทพมหานคร ข้าราชการระดับ 11 เทียบเท่าตำแหน่งปลัดกระทรวง ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสสริยาภรณ์สายสะพาย ชั้นปฐมาภรณ์มงกุฎไทย และ ปฐมาภรณ์ช้างเผือก นางลูกอินยังมีหลานชายที่เกิดจากบุตรี คือ นายแพทย์โกมล สายชุ่มอินทร์ ขณะนี้รับราชการเป็นนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดตาก เป็นข้าราชการระดับ 8 ทั้งยังได้รับการยกย่องให้เป็นแพทย์ดีเด่นในชนบทของคณะแพทย์ศาสตร์ศิริราชพยาบาล พ.ศ. 2525 และเป็นเลขานุการคณะกรรมการแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จังหวัดตาก ซึ่งบุตรและหลานของนางลูกอินทั้งสองคนดังกล่าวได้รับราชการทำคุณประโยชน์ให้แก่ประชาชนและประเทศชาติมาตลอด ส่วนตัวนางลูกอินเองก็ได้บริจาคทรัพย์เพื่อการศาสนาและการกุศลมาไม่น้อย

บัดนี้ นายเด่น ภู่สุวรรณ นายแพทย์โกมล สายชุ่มอินทร์ พร้อมด้วยญาติจะได้เป็นเจ้าภาพจัดการฌาปนกิจศพนางลูกอิน ภู่สุวรรณ ณ วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร กำหนดวันที่ 27 สิงหาคม 2529 เวลา 17.00 น. ในการนี้ทางเจ้าภาพมีความประสงค์ใคร่ขอรับพระมหากรุณาธิคุณขอพระราชทานเพลิงศพเพื่อเป็นเกียรติยศแก่ศพ แก่บุตรหลาน และวงศ์ตระกูลสืบไป

จึงขอความกรุณาได้โปรดดำเนินการให้ด้วย.

ขอแสดงความนับถือ

เด่น ภู่สุวรรณ

(นายเด่น ภู่สุวรรณ)
อดีตปลัดกรุงเทพมหานคร

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๑๑๔๗๐

สำนักพระราชวัง

๑๑ สิงหาคม ๒๕๒๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเพลิงศพ นางลูกอิน ภู่สุวรรณ เป็นกรณีพิเศษ ณ เมรุวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

วันพุธ ที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๒๙ เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชทานเพลิง

บุญสม พิมพ์.
จ่าโท หาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นางลูกอิน ภู่สุวรรณ เพื่อทราบ เครื่องพระราชทานเพลิงและเจ้าพนักงานผู้เชิญมานี้ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

ขอขอบพระคุณ

เจ้าภาพขอขอบพระคุณท่านผู้มีเกียรติและญาติมิตรที่เคารพนับถือทุกท่านที่ร่วมเป็นเจ้าภาพและกรุณาให้เกียรติมาร่วมงานศพตั้งแต่แรกเป็นลำดับมาจนกระทั่งถึงวันพระราชทานเพลิงนี้ รวมทั้งท่านที่ได้กรุณามาวางมาลาเคารพศพฯ และท่านที่ได้ร่วมบริจาคเงินทำบุญ อันเป็นการให้เกียรติและร่วมอุทิศส่วนกุศลแด่คุณแม่ลูกอิน ภู่สุวรรณ

หากมีการขาดตกบกพร่องประการใด ขอกราบอภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

บุตรและหลาน เจ้าภาพ

รายนามผู้วางมาลาเคารพศพ

พลเอกสายหยุด–คุณหญิงอุไรวรรณ เกิดผล
พลเอกเหรียญ–ผะอบ ดิษฐบรรจง
พลโทประสิทธิ์–จิรภา ใจชื่น
พล.อ.ท.วรนาถ–พอใจ อภิจารี
พล.อ.ต.ประเสริฐ–ผะอบ สัชฌุกร
พล.ต.ต.วีระศักดิ์–อุไร วงศ์สุวรรณ
สุจินต์–อนงค์ ทิมสุวรรณ อธิบดีกรมอัยการ
อนันต์ อนันตกุล เลขาธิการ ครม.สำนักนายกฯ
อาภรณ์ พุกกะมาน รองผู้ว่าราชการ กทม.
ว่าที่ ร.ต.เสมอใจ–ปราณี พุ่มพวง ปลัดกทม.
นพ.เฉก–วิลิศ ธนะศิริ
ศรีสิทธิ์–ผ่องลักษณ์ วาสิกศิริ
ไพศาล ชัยมงคล
พิสิษฐ์–อรพิน สืบมา
บุญเชิญ สุทธปรียาศรี
ประเทือง ทวีสิน
พูนศักดิ์–สุนทรี ผลอนันต์
ณรงค์ โตสมภาค
ชัยจิตร รัฐขจร
วัฒนา–นฤมล กาญจนดุล
วีรวัฒน์ เจิมจรุง
สมบูรณ์ อาณิกวงศ์ชัย
ชาญชัย–สุจารี โรหิตะศิริ
เยี่ยม–ไพฑูรย์ทิพย์ ยุวบูรณ์
อธิคม–เกษร ประเทืองสิน
ชูวงศ์ ปิยะคุณ
เทียม–พร้อม ไชยนันท์
ศาสตราจารย์ นพ.ชุด อยู่สวัสดิ์
สอิ้ง รามสูต และลูก ๆ
เฉลียว–สำรวย วัชรพุกก์
สำเนียง–เทวี ด้วงมหาสอน
นพ.พิศิษฐ์–ทิพาพร สิตปรีชา
เทอดพงษ์–จันทิพา ไชยนันท์
ปิ่น พิศลยบุตร และครอบครัว
นพ.โกมล–กรุณา สายชุ่มอินทร์ และลูก
น.ท.เมธี–ทิพยา ยิ่งยวด
พ.ต.อรรถ–สมพิศ วิชัยกุล
สง่า เอื้อฤาชา
ดร.สุเชษฐ์ สิทธิชัยเกษม ผว.การเคหะฯ
อริชัย–ยุพดี วิภัติภูมิประเทศ
สมศักดิ–สุมน เบญญศรี
ประเสริฐ–ยุพา พูลทรัพย์
วรรณไว–ปทุมา พัธโณทัย
อักษร–ศจี สินธุประมา
ถาวร–สุพรรณี ทรัพย์เอนก
ศจ.สมร–ลินดา เรืองชาญ
พนม–เรณู–พนาลี ปานสมบัติ
น.อ.บุง–ทัศนีย์ อัตตะนันท์
น.อ.สุพจน์–รสสุคนธ์ โลหิตหาญ
น.อ.ประสาร–นิภา ทิพย์เกษร
น.อ.ปรีชา น้าสุนีย์
น.ท.วิเชษฐ์–สมนึก กสิฤกษ์
พ.ต.ท.เดือน–วัลลภา มังคละสวัสดิ์
ร.ต.ท.น้อย–ลักษณา ภู่สุวรรณ
ครอบครัวบัวเที่ยง
ลูก ๆ และหลาน ๆ
มติชน–ประชาชาติธุระกิจ
คณะกรรมการหมู่บ้านประชานิเวศน์ 1
คณะกรรมการหมู่บ้านซิเมนต์ไทย
สมาคมตระกูลฮุ้น
สมาคมชาวสุโขทัย
ข้าราชการ กปสอ.ส.ทอ.
สนว.กจ.ทอ.01 ดอนเมือง
อจ.วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี
โรงเรียนสมิทธิโชติ
สำนักการศึกษา กทม.
สำนักงานปุ๋ย กทม.
สำนักงานเขตบางเขน

กองฝึกอบรม กทม.
งานรักษาความสะอาดเขตบางเขน
ศูนย์บริการสาธารณสุข 17 บางเขน
ศูนย์เยาวชนประชานิเวศน์ บางเขน
โรงเรียนประชานิเวศน์
โรงเรียนวิชูทิศ
โรงเรียนวัดดอนเมือง

หมายเหตุ–หากผิดพลาดในรายนามขาดตกบกพร่องประการใด ขอกราบอภัยด้วย

ชาตะ - พฤษภาคม ๒๔๒๘
มรณะ ๕ กรกฎาคม ๒๕๒๙

รวมอายุ ๑๐๑ ปี 2 เดือน

ประวัติ

คุณแม่ลูกอิน ภู่สุวรรณ เป็นบุตรนายยี่ นางสมบุญ เกิดเมื่อวันพฤหัสบดี เดือนหก ขึ้นแรมกี่ค่ำจำไม่ได้ ปีระกา ตรงกับประมาณต้นเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2428 ที่ตำบลธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ.2529 สาเหตุการตาย–การไหลเวียนล้มเหลว ปอดอักเสบ และโรคถุงปอดพอง ศิริรามอายุ 101 ปี กับ 2 เดือน

มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 7 คน คือ

1. นายเขียา
2. นายเล็ก รุจิเรข
3. นางศรีสุโขทัย (พก ภู่สุวรรณ) สมรสกับขุนศรีสุโขทัย (ซังบ้วน แซ่ฮุ้น)
4. นายตา ตรีเนตร
5. นางบู่
6. นางลูกจัน
7. นางลูกอิน ภู่สุวรรณ

ทุกคนถึงแก่กรรมไปหมดแล้ว คุณแม่ลูกอินคนสุดท้องและถึงแก่กรรมเป็นคนสุดท้าย

คุณแม่ลูกอินได้เข้าสู่พิธีมงคลสมรสกับนายกิจ เมื่ออายุ 23 ปี มีบุตรธิดาด้วยกัน 4 คน คือ

1. นายภักดี ตระกูลฮุ้น

2. นางกิมวา (ภู่สุวรรณ) สายชุ่มอินทร์ (ถึงแก่กรรม)

3. นางวิมล (ภู่สุวรรณ) ยิ่งยวด (ถึงแก่กรรม)

4. นายเด่น ภู่สุวรรณ

ยังมีบุตรบุญธรรมอีก 1 คน คือนายได้เซียม ตระกูลฮุ้น ซึ่งเป็นบุตรนายกิจสามี ต่างให้ความรักและผูกพันเช่นเดียวกับมารดาและบุตรโดยแท้

ที่ใช้นามสกุลแตกต่างกันคือ "ตระกูลฮุ้น" เป็นนามสกุลทางบิดา และ "ภู่สุวรรณ" เป็นนามสกุลทางมารดา

มีหลานและเหลนซึ่งเกิดจากบุตรและธิดาแยกครอบครัวได้ดังนี้

1. ครอบครัวนายภักดี ตระกูลฮุ้น มีบุตรและธิดา 8 คน คือ
   - 1.1 นายอุ้ยกัง มีบุตรชาย 2 คน (ครอบครัวอยู่ที่ฮ่องกง)
   - 1.2 นางมณี ต่อเจริญ สมรสกับนายนคร ต่อเจริญ มีบุตรและธิดา 3 คน
   - 1.3 นางสาววิภา ตระกูลฮุ้น
   - 1.4 นางวิไลลักษณ์ นาคะเลิศกวี สมรสกับนายธนภพ นาคะเลิศกวี
   - 1.5 นายชนินทร์ ตระกูลฮุ้น
   - 1.6 นางวิจิตรา ตระกูลฮุ้น มีธิดา 2 คน
   - 1.7 นายวิชัย ตระกูลฮุ้น สมรสกับนางสาวพิมล สุขนิพิฐพร มีธิดา 2 คน
   - 1.8 นายวิบูลย์ ตระกูลฮุ้น
2. ครอบครัวนางกิมวา สายชุ่มอินทร์ ซึ่งสมรสกับนายหมัง สายชุ่มอินทร์ มีบุตรชาย 2 คน คือ

2.1 นายแพทย์โกมล สายชุ่มอินทร์ สมรสกับนางสาวกรุณา ตันกุลรัตน์ มีบุตรและธิดา 4 คน

2.2 นายกุศล สายชุ่มอินทร์ (ถึงแก่กรรม) สมรสกับนางสาวอรพรรณ พิศลยบุตร มีบุตรและธิดา 2 คน

3 ครอบครัวนางวิมล ยิ่งยวด ซึ่งสมรสกับนายทรง ยิ่งยวด มีบุตรและธิดา 3 คน คือ

3.1. นาวาอากาศโท เมธี ยิ่งยวด สมรสกับทันตแพทย์หญิงทิพยา ติระศรี มีบุตรและธิดา 3 คน

3.2 นางเมทินี พูลศิริ สมรสกับนายเดช พูลศิริ มีบุตรและธิดา 2 คน

3.3 นายเมธา ยิ่งยวด สมรสกับนางสาวประภาพรรณ ฉุนหอมหวล มีบุตรและธิดา 3 คน

4. ครอบครัวนายเด่น ภู่สุวรรณ ซึ่งสมรสกับนางสาวพรพิศมัย วัชรพุกก์ มีธิดา 2 คน คือ

4.1 นางสาวชมพูนุท ภู่สุวรรณ

4.2 นางอัญญมณี ถนอมศักดิ์ สมรสกับนายวันชัย ถนอมศักดิ์

5. ครอบครัวนายได้เซียม ตระกูลฮุ้น มีบุตรชาย 1 คน

รวมทั้งสิ้นหลาน 16 คน และเหลน 23 คน

คุณแม่ลูกอินต้องต่อสู้ชีวิตมาโดยตลอดเพราะสามีถึงแก่กรรมไปก่อน ต้องทำมาค้าขายอุปการะเลี้ยงดูลูกโดยลำพัง ผ่านความทุกข์ยากมาจนชินชาจนจิตใจแข็งแกร่ง ความทุกข์มากในครั้งแรกเมื่อลูกวิมล ยิ่งยวด ต้องเป็นหม้ายเพราะสามีที่เป็นครูได้ล้มป่วยถึงแก่กรรม ต้องช่วยกันกับลูกวิมลค้าขายทำมาหาเลี้ยงชีพและเลี้ยงหลานลูกของวิมล 3 คนที่กำพร้าพ่อ ต่อมาลูกวิมลได้เข้าทำงานที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย และลูกคนอื่น ๆ ต่างมีงานทำเป็นหลักฐานและหลาน ๆ ลูกของวิมลก็สำเร็จการศึกษาทำงานเป็นหลักฐานแล้วเช่นกัน ประกอบกับมีอายุเข้าสู่วัยชรามากแล้ว จึงหยุดประกอบอาชีพไปพักผ่อนอาศัยอยู่กับลูกกิมวา และลูกหลานก็มาเยี่ยมเยียน มาแสดงความเคารพอยู่เสมอ คุณแม่ลูกอินจึงได้เริ่มมีความสุขตั้งแต่นั้นมา ความทุกข์อย่างใหญ่หลวงในชีวิตของคุณแม่ลูกอินเกิดขึ้นเมื่อบุตรสาวทั้งสองคนคือลูกกิมวาและลูกวิมลต้องเสียชีวิตพร้อมกันเพราะอุบัติเหตุรถยนต์คว่ำที่อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ขณะที่เดินทางไปนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์ที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ความทุกข์โศกของคุณแม่ลูกอินมีเหลือคณาสุดจะพรรณนาได้ถูกต้อง ขณะนั้นคุณแม่ลูกอินมีอายุ 93 ปี จึงได้ย้ายมาอยู่ที่กรุงเทพฯ โดยผลัดเปลี่ยนระหว่างบ้านของนาวาอากาศโทเมธี ยิ่งยวด บ้านของนายแพทย์โกมล สายชุ่ม-อินทร์ หลาน และบ้านของนายเด่น ภู่สุวรรณ บุตร ซึ่งลูก ๆ หลาน ๆ ได้ดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ให้มีความสุขไม่เดือดร้อนจนถึงแก่กรรม

คุณแม่ลูกอินเป็นผู้มีใจบุญสุนทาน ชอบใส่บาตรไปวัดฟังพระธรรมและทำบุญตามสมควรแก่อัตภาพ ด้วยเหตุที่เป็นผู้มีใจบุญ และมีจิตใจแข็งแกร่งและเป็นผู้ที่ผ่านโลก ผ่านทุกข์สุขมามาก คุณแม่ลูกอินจึงมีจิตใจที่มั่นคงและไม่เคยล้มป่วยถึงขนาดที่ต้องเข้าโรงพยาบาลเลย เคยหกล้มแขนหักเมื่ออายุ 80 ปีเศษ และเคยหกล้มในห้องน้ำเมื่ออายุ 90 ปีเศษจนศีรษะบวมปูดมีเลือดคั่ง แต่คุณแม่ลูกอินก็แข็งแกร่งไม่เป็นอะไร วาระสุดท้ายของคุณแม่ลูกอินนี้ ได้เริ่มเป็นหวัดหายใจไม่สะดวกและมีเสมหะในลำคอมีอาการหอบ จึงได้นำส่งโรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน อยู่ในโรงพยาบาลได้ 45 วัน จึงถึงแก่กรรม

การจากไปของคุณแม่ลูกอินเหมือนขาดร่มโพธิ์ร่มไทรของลูกหลานเหลน ขาดปูชนียบุคคลที่รักเคารพและสักการะ จึงอธิษฐานขอให้วิญญาณของคุณแม่ลูกอินจงสุขสงบไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ.

พิธีรดน้ำศพ และ ทำบุญ ๗ วัน

ตั้งศพบำเพ็ญกุศล

บุตร และ หลาน

หลานและเหลน

ผู้มีเกียรติฟังพระสวดพระอภิธรรม

พิธีบรรจุศพ

แม่ของผมมีบุญ

แม่ลูกอินพระคุณของลูกมีอายุยืนถึง 100 ปีเศษ มีบุญและมีความสุขที่ได้เห็นความเจริญของลูกและหลาน ทั้ง ๆ ที่แม่เป็นชาวบ้านธรรมดา ๆ คนหนึ่ง แต่แม่มีลูกชายคนหนึ่งได้เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในระดับ 11 มีหลานชายคนหนึ่งมีความสามารถได้รับการยกย่องให้เป็นนายแพทย์ดีเด่นของประเทศ และมีหลานชายอีกคนหนึ่งได้เป็นนายทหารอากาศชั้นสัญญาบัตรยศนาวาอากาศโท เป็นผู้จัดรายการวิทยุที่มีชื่อเสียง ทั้งนี้ก็เพราะสายโลหิตของแม่ใฝ่ดีและแม่อบรมสั่งสอนลูกหลานให้ประพฤติดี ลูกหลานและเหลนของแม่จึงมีความเจริญและพลอยมีบุญไปด้วย เพราะมีแม่ มียาย มีย่า และมีทวดอายุยืนได้เป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เป็นปูชนียบุคคลให้ได้รักเคารพและสักการะบูชา เป็นจุดศูนย์รวมของลูกหลานและเหลน เมื่อทำบุญครบรอบวันเกิดให้แม่แต่ละปี ลูกหลานเหลนตลอดจนเขยสะใภ้และญาติก็ได้มาพบปะสังสรรค์กัน ทำให้ความสัมพันธ์ในหมู่ญาติสนิทสนมกลมเกลียวแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เมื่อแม่จากไปทำให้ขาดจุดศูนย์กลาง แต่อย่างไรก็ตามพวกลูกหลานเหลนก็จะพยายามผูกความสัมพันธ์ให้ยั่งยืนอย่างเดิมต่อไปในหมู่ญาติ แม้จะไม่มีแม่แล้ว

สุดท้ายนี้ ด้วยอานิสงส์ผลบุญที่แม่ได้ทำมาหวังว่าวิญญาณของแม่ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ได้เหน็ดเหนื่อยต่อสู้โลกมานาน เมื่อสังขารได้จากไปวิญญาณก็จะได้พักผ่อนอยู่ในความสุขสงบสู่สุคติในสัมปรายภพตลอดไป.

เด่น-พรพิศมัย ภู่สุวรรณ

คำไว้อาลัย

จากนายแพทย์ผู้รักษา

ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ทางญาติของคุณย่าลูกอิน ภู่สุวรรณ ได้ให้ผมเขียนคำไว้อาลัยแก่ท่าน ผมไม่เคยรู้จักท่านมาก่อนเลย ได้มีโอกาสรู้จักท่านก็ตอนที่ท่านมาเป็นคนไข้ในความดูแลของผมตั้งแต่เข้าโรงพยาบาลจนท่านถึงแก่กรรม ในวันแรกจนถึงวันสุดท้าย ที่ผมได้รู้จักกับท่านนั้น ได้ทำให้เกิดความประทับใจผมสองประการ คือ ท่านเป็นผู้มีบุญและท่านเป็นที่รักใคร่นับถือของบุตรหลานและญาติมิตร

ที่ว่าท่านมีบุญนั้นก็คือท่านมีอายุยืนถึง 102 ปี จากประวัติที่ญาติของท่านเล่าให้ฟัง เมื่อท่านอายุได้ 100 ปีท่านยังสามารถเดินเหินไปมาได้ ท่านเพิ่งจะเดินไม่ได้ เมื่อท่านอายุได้ 102 ปีนี่เอง แสดงว่าท่านมีบุญท่านจึงได้มีสุขภาพที่ดี มีอายุที่ยืนยาวขนาดนี้ ท่านยังมีบุญอีกประการหนึ่งคือ ผมได้ทราบในภายหลังว่า ลูกหลานของท่านต่างประสบความสำเร็จในชีวิต รับราชการในตำแหน่งสูงและสำคัญ

ที่ว่าท่านเป็นที่รักใคร่ของบุตรหลานญาติมิตรนั้น ผมพบว่าตั้งแต่วันแรกที่ท่านเข้าโรงพยาบาลได้มีบุตรหลานญาติมิตรมากันเต็มห้องคนไข้ ทั้งที่นั่งและยืน ระหว่างที่รักษาก็มีคนคอยปรนนิบัติดูแลอย่างใกล้ชิดและคอยสอบถามอาการคนไข้กับผมเป็นประจำ แสดงถึงความห่วงใยของบุตรหลานของท่านในระยะท้ายตอนที่ท่านมีอาการหนักมากก็มีบุตรหลานของท่านได้เข้าไปติดตามอย่างใกล้ชิดถึงในห้อง ไอ.ซี.ยู. และที่ประทับใจผมคือในขณะที่ท่านสิ้นลม ทันทีที่ผมบอกว่าท่านได้เสียชีวิตแล้ว ญาติของท่านท่านนั้นได้พูดกับผมคือ "ขอให้ผมได้ไปกราบที่อกของท่านหน่อยครับ" ท่านจึงเป็นที่รักใคร่เคารพนับถือของบุตรหลานของท่านจนถึงวินาทีสุดท้ายของชีวิตท่าน

ในชีวิตการเป็นแพทย์ของผม ผมได้มีโอกาสทำคลอดให้ชีวิตแก่เด็กแรกเกิด ในครั้งนี้ผมได้มีโอกาสรักษาคุณย่าลูกอิน ภู่สุวรรณ ซึ่งท่านมีอายุถึง 102 ปี ผมถือว่าเป็นบุญของผมอย่างหนึ่งที่มีโอกาสเช่นนี้ ผมได้ตั้งใจไว้ว่าจะต้องรักษาให้ท่านกลับบ้านให้ได้ แต่ผมก็ไม่สามารถทำได้ ผมเสียใจอย่างยิ่งที่ไม่สามารถช่วยเหลือท่านให้กลับบ้านได้ตามที่ตั้งใจไว้

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและคุณงามความดีที่ท่านได้ปฏิบัติมาตลอดชีวิตของท่านจงโปรดดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของท่านจงประสบแต่ความสุขในสัมปรายภพทุกประการ

จาก นพ.ถาวร ขุมมงคล
โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน

อาลัยยาย

ในฐานะที่ผมเป็นหลานของยายที่อาวุโสที่สุด และมีความใกล้ชิดกับยายมากที่สุด โดยเฉพาะในช่วงที่ยายไปอยู่กับแม่กิมวาที่ตาก เป็นเวลาถึง 17–18 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่ผมได้กลับไปรับราชการในตำแหน่งนายแพทย์โรงพยาบาลตาก มีความอาลัยในการจากไปของยายมาก แม้ยายจะมีอายุยืนนานถึงร้อยปีแล้วก็ตาม

ในช่วงแรกที่ผมยังเล็กมาก ยายอยู่ที่สุโขทัยกับน้าวิมล ผมได้ไปเยี่ยมยายเสมอกับแม่กิมวา บางครั้งก็ไปกันตามลำพังกับตุ๋ยน้องชายในช่วงปิดเทอม ซึ่งส่วนมากจะอยู่ครั้งละหลายวัน ยายชอบอยู่ตามลำพัง ช่วยเหลือตนเอง ไม่ชอบรบกวนใครแม้แต่ลูก ๆ ยายมีความสุขด้วยการปลูกผักขายเป็นจำนวนมาก แม้รายได้จากการขายผักไม่มากนัก ยายทำเองทั้งหมดแม้แต่การรดน้ำผักในตอนเช้าและเย็น ยายแข็งแรงและอดทนมาก บางครั้งผมต้องรอยายในสวนผักนับเป็นชั่วโมงจนค่ำ กว่ายายจะรดน้ำผักเสร็จ ทุกครั้งที่ผมไปเยี่ยม ยายจะรู้ใจผมและตุ๋ย โดยซื้อไก่ต้มที่ตลาดมาให้รับประทาน และทำแกงเรียงเป็นประจำ นอกจากนี้ก็มีปลาเนื้ออ่อนทอด บางครั้งยายก็ไปเยี่ยมแม่กิมวาที่ตากคราวละหลาย ๆ วัน

ยายเป็นคนใจเย็น เฉย ชอบสงบ และอยู่เงียบ ๆ พูดน้อย ไม่เคยบ่น ไม่เคยว่าใคร เดินเกือบไม่มีเสียง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของยายและถ่ายทอดมาถึงรุ่นลูกและหลาน ยายชอบทำกับข้าวเอง ยายชอบทำบุญเป็นประจำและสม่ำเสมอ ตอนแข็งแรงไปวัดทุกวันพระโดยเฉพาะช่วงที่อยู่สุโขทัย จะถือศีล 8 และอยู่ที่วัดจนเย็นจึงจะกลับบ้าน ใครเอาอะไรมาให้ยายหากเป็นของรับประทานไม่ว่าขนมหรือผลไม้ยายจะต้องเก็บไว้ทำบุญก่อน ยายเป็นคนแข็งแรง มีสุขภาพจิตดีมาก ยึดธรรมะเป็นที่พึ่งโดยตลอด ยายตัดได้ทุกอย่าง ทำใจได้ทุกเรื่อง ยายชอบอ่านหนังสือมาก อ่านหนังสือพิมพ์รายวันทุกวัน ทำให้ยายรู้มากและทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ตอนหลังตาของยายเป็นต้อกระจกทั้งสองข้าง ต้องรับการผ่าตัด ตอนแรกเมื่อใช้แว่นตายายยังอ่านหนังสือเห็น ตอนหลังเมื่ออายุ 90 ปีเศษ เริ่มอ่านไม่เห็น คงอ่านได้เฉพาะตัวใหญ่ ๆ จึงได้พาไปปรึกษาเพื่อนซึ่งเป็นจักษุแพทย์ แพทย์บอกว่าตาของยายหมดสภาพแล้ว แว่นตาไม่สามารถช่วยได้มากกว่านี้อีกแล้ว ยายจึงเลิกอ่านหนังสือ ซึ่งเป็นการขาดความสุขทางหนึ่งของยาย อีกประการหนึ่งที่ยายมีสุขภาพจิตดี เพราะยายไม่สะสมทรัพย์สินไว้มาก มีเฉพาะที่จำเป็นและที่สะสมไว้เล็ก ๆ น้อย ๆ ทำให้ยายมีความสบายใจ ไม่มีห่วง ไม่มีกังวลใด ๆ ทั้งสิ้น และของที่มีอยู่ เมื่อยายอายุ 90 ปีกว่ายายก็เริ่มแจกจ่ายให้แก่ลูกแก่หลาน เหลน จนเกือบไม่มีอะไรเหลือไว้ เมื่อ 10 ปีที่แล้วยายได้ให้แหวนผม 1 วงเป็นแหวนทับทิมแถว แม้ว่าจะไม่มีราคาเท่าไรนัก แต่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผมเพราะเป็นของชิ้นเดียวที่ยายมอบให้และยายได้บอกว่าเป็นของที่ยายทวดได้ให้ยายตั้งแต่ยายยังสาว อายุ 18 ปี ก็คือ 84 ปีมาแล้ว

ช่วงที่ยายไปอยู่กับแม่กิมวาที่ตากนั้น ผมใกล้ชิดกับยายมากที่สุด เพราะชอบไปคุยกับยายเงียบ ๆ สบายใจดี ช่วงหลังลูก ๆ ของผมโตแล้วก็ไปคลุกคลีกับยายแทน แต่ก็ไม่ได้ห่างกับยายเลยสุขภาพของยายก็ดีมาก อย่างมากก็ป่วยเพียงวิงเวียนศีรษะ ยายเป็นคนใจแข็งมาก วันที่แม่กิมวาและน้าวิมลเสียโดยอุบัติเหตุทางรถยนต์พร้อมกัน เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2521 นั้น ผมกลับมาจากแม่สอดตอนสาย มาทราบเมื่อถึงบ้านที่ตาก ทำใจไม่ได้ที่ต้องสูญเสียแม่และน้าไปพร้อมกันอย่างกระทันหันจนยายต้องปลอบและให้ทำใจให้ได้ ซึ่งยายก็ตั้งสติและทำใจได้แล้ว ทั้ง ๆ ที่ยายน่าจะต้องเสียใจมากยิ่งกว่า

ผมเพราะต้องสูญเสียลูกสาวพร้อมกันถึง 2 คน

หลังจากฌาปนกิจศพแม่กิมวาและน้าวิมลแล้ว เมื่อวันเสาร์ที่ 3 มิถุนายน พ.ศ.2522 น้าเด่นพร้อมด้วยลูก ๆ หลาน ๆ ก็เอายายมาอยู่ที่กรุงเทพฯ เพื่อมิให้ยายต้องว้าเหว่และอยู่ในสภาพเดิมที่ขาดแม่กิมวาและน้าวิมล ยายก็มีความสุขมากพอสมควร แม้จะเริ่มอ่านหนังสือไม่เห็นแล้ว มีลูก หลาน เหลนมาเยี่ยมมิได้ขาด ลูก ๆ ของผมออกจากโรงเรียนประจำมาค้างกับยายเกือบทุกศุกร์–เสาร์ ส่วนผมเองก็ได้มาพักกับยายเดือนละ 1–2 ครั้ง ยายยังอุตส่าห์สั่งทำอาหารที่ถูกใจให้รับประทานทุกครั้ง เวลาจะลายายกลับไปตากยายต้องให้พรว่า "ไปดี มาดี ให้ร่ำให้รวย ให้เป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี" ทุกครั้ง แต่หลังจากทำบุญอายุครบ 100 ปีของยายได้ไม่นานนัก ความจำของยายเริ่มเสื่อม จำใครไม่ค่อยได้ ต้องทบทวนให้ จึงจะนึกออก ยิ่งตอนหลังยายไม่สนใจที่จะนึกถึงเลย และการให้พรนั้นต้องกล่าวนำให้สมองเริ่มเสื่อมไปมากโดยรวดเร็ว ส่วนร่างกายก็อ่อนแอลงไปมาก พยุงเดินด้วยความลำบาก

ในช่วงสุดท้ายที่ยายเริ่มป่วยอยู่ที่บ้านน้าเด่น น้าเด่นได้โทรศัพท์ทางไกลแจ้งให้ทราบ ก็ได้ออกความเห็นว่าควรจะเอาเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล และก็ได้มาเยี่ยมหลังจากนั้นอีก 2–3 วัน ดูลักษณะและอาการของยายก็ไม่มากนัก หอบพอสมควร ไข้ไม่มี แต่ฟิล์มเอ็กซ์เรย์ปรากฏว่าปอดอักเสบมากกว่า $\frac{1}{3}$ เกือบ $\frac{1}{2}$ ของทั้งหมด หลังจากนั้นก็ได้มาเยี่ยมอีกครั้งหนึ่ง ยายมีอาการทุเลาลงออกจากห้อง ไอ.ซี.ยู. แล้ว และตอนหลังน้าเด่นก็โทรศัพท์ไปบอกว่า อีก 2–3 วันจะเอายายกลับบ้าน ผมเองก็สบายใจมากที่ยายใกล้จะหายแล้ว จนสุดท้ายคือวันพุธที่ 9 กรกฎาคม 2529 ตอนดึก ทราบว่ายายได้สิ้นบุญไปเสียแล้ว แม้ยายจะมีอายุมากเกินสมควรแล้วก็ตาม ผมก็ยังมีความอาลัยยายอยู่มาก ผมเองคิดอยู่ตลอดเวลาว่าพวกเรามียายทำให้ญาติ ๆ ทุกคนใกล้ชิดกันไม่เหินห่างกัน โดยมียายเป็นจุดรวม เรามีโอกาสพบกันบ่อย ๆ เมื่อไปเยี่ยมยาย และพบกันตอนทำบุญครบรอบวันเกิดยายในเดือนพฤษภาคม บัดนี้โอกาสนั้นไม่มีอีกแล้ว นับแต่นี้ต่อไปพวกเรานับวันที่จะห่างจากกัน และพวกเราก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นจากระดับลูก หลาน และเหลน ของยาย

ในท้ายที่สุดนี้ ผมและครอบครัวขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย ขอให้ความดีตลอดจนผลบุญกุศลที่ยายได้สร้างสมตลอดชั่วชีวิต จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของยายไปจุติบนสรวงสวรรค์ชั้นวิมานและหากชาติหน้ามีจริงก็ขอให้ได้มาเกิดเป็นหลานของยายอีก

นายแพทย์โกมล สายชุ่มอินทร์

นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดตาก

ระลึกถึงคุณยายมิรู้ลืม

เมื่อพ.ศ.2516 พ่อตุ๋ยได้จากเราสามแม่ลูกไปอย่างกระทันหัน เราก็ยังมีสิ่งทดแทนคือ คุณปู่ คุณย่า จนกระทั่งปีพ.ศ.2521 และ 2523 เราก็ต้องสูญเสียคุณย่าและคุณปู่อีกในเวลาไล่เรี่ยกัน แต่เราก็ยังมีคุณยายหรือคุณทวดอยู่เป็นร่มโพธิ์ของลูกหลานเหลน ทำให้เราได้ใกล้ชิดกับญาติพี่น้องทางพ่อตุ๋ย โดยมีคุณยายเป็นสายใยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ตลอดมา ในที่สุดก็หนีการพลัดพรากจากไปไม่พ้น แม้คุณยายจะพยายามอยู่กับเราอย่างนานที่สุดแล้วก็ตาม

ดิฉันรู้จักคุณยายเมื่ออายุท่านครบ 7 รอบพอดี คุณยายน่ารักและใจดีมาก ทุกครั้งที่ดิฉันพาลูกไปจังหวัดตาก ดิฉันประทับใจมากที่คุณยายต้องลงมือเชื่อมเปลือกส้มโอเองและฝากกลับมาให้ทานที่กรุงเทพฯ ทั้งที่คุณยายอายุ 90 ปีแล้วยังมีน้ำใจต่อดิฉันถึงเพียงนี้ คุณยายเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความขยัน คุณยายชอบทำงานเองโดยมิอยู่เฉย แม้จะมีคนซักผ้าให้พร้อมแต่คุณยายก็ไม่ยอมให้ใครซักผ้าถุง ไม่ยอมให้ใครล้างจานข้าวของคุณยาย ยามว่างคุณยายจะลงมาดูต้นไม้ โดยเฉพาะต้นฟักจะดูแลรักษาเป็นพิเศษจนได้ผลใหญ่งามมากซึ่งดิฉันไม่เคยเห็นมาก่อน คุณยายมีความสุขในการเก็บฟักมาต้มแกงจืดทำบุญเลี้ยงพระทั้งวัด ตลอดจนลูกหลานด้วย

ต่อมาคุณยายย้ายมากรุงเทพฯ ทำให้เราได้ใกล้ชิดคุณยายมากขึ้น เมื่อใกล้ 100 ปีคุณยายก็ไม่สามารถขยันต่อไปได้แล้ว ต้องยอมให้พี่สง่าดูแลกิจวัตรประจำวันให้ทุกอย่าง แต่ความมีน้ำใจของคุณยายไม่ได้หยุดยั้งไปด้วย คุณยายจะหยิบขนมใกล้มือส่งให้หลานเหลนอยู่เรื่อย ๆ ท้ายที่สุดก็ไม่สามารถหยิบได้ถนัด คุณยายก็ใช้คำพูดให้ศีลให้พรตลอดเวลา เป็นที่ชื่นใจแก่เราสามแม่ลูกยิ่งนัก

บัดนี้คุณยายไม่สามารถให้อะไรแก่เราได้แล้วแม้คำพูดใด ๆ แต่ความมีน้ำใจอันประเสริฐของคุณยายยังอยู่ในความทรงจำไม่รู้ลืม

อรพรรณ-กนกทิพย์-กนิษพันธุ์ สายชุ่มอินทร์

รำลึกถึงยาย

ในที่สุดยายก็จากพวกเราไป ด้วยความรักความอาลัยอย่างสุดซึ้งของลูก หลาน เหลน รวมทั้งผู้เคารพนับถือยายรอบด้าน เมื่อยายสิ้นลมผมได้เข้าไปกราบที่อกของยายด้วยความเสียใจ รักและอาลัยยายเป็นอย่างยิ่ง ร่างของยายนอนสงบนิ่ง ใบหน้ายังดูอิ่มเอิบเหมือนคนกำลังนอนหลับสบาย ปราศจากความกังวลห่วงใยทุกประการ วิญญาณของยายคงไปสู่สุคติแล้วด้วยคุณงามความดีและผลบุญอันไพศาลที่ยายได้ประกอบไว้ตลอดระยะเวลา 102 ปีอันยาวนานของยาย ยายตายไปตามอายุขัยที่ยาวนานกว่าศตวรรษ ชีวิตของยายได้พบกับความสุขความทุกข์ ความผิดหวังความสมหวังมาจนชาชิน ได้เลี้ยงดูอบรมสั่งสอนลูก หลาน เหลน มาเป็นเวลานานด้วยความมานะอดทน จนไม่มีใครจะลืมความรักความเมตตาของยายได้ชั่วชีวิต ยายเปรียบเสมือนศูนย์กลางที่รวมความรักความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่ญาติตลอดมาจนวาระสุดท้ายของชีวิตยาย

ผมเป็นหลานยายที่ได้อยู่ใกล้ชิดกับยายมากที่สุด เป็นหลานที่ยายให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนส่งเสียให้เล่าเรียนมาตลอด เมื่ออายุครบบวช ผมก็ได้บวชให้ยายสมความปรารถนาที่ยายได้ตั้งใจเอาไว้ ยายได้ให้ความรักความเมตตาสงสารต่อผมเป็นอันมาก เนื่องจากเห็นเป็นลูกกำพร้า ทั้งนี้เพราะพ่อของผมได้เสียชีวิตลงเมื่อผมอายุได้เพียง 8 ขวบ น้องสาวคนรองอายุเพียง 3 ขวบ และคนสุดท้องเป็นชาย ยังอยู่ในท้องแม่ ครอบครัวของผมในตอนนั้นจึงต้องประสบเคราะห์กรรมอย่างแสนสาหัส พ่อเคยเป็นข้าราชการครูที่มีเกียรติ มีคนนับหน้าถือตา มีชื่อเสียงโด่งดัง มีลูกศิษย์ลูกหามากมาย พ่อเป็นคนเอาจริงเอาจัง มีความจงรักภักดีและเสียสละอย่างสูง ได้ยอมอุทิศตนเพื่องานเสรีไทยของชาติในครั้งนั้นอย่างเอาชีวิตเข้าแลก และในที่สุดพ่อก็ตายจากพวกเราไปจริง ๆ ความรู้สึกของเด็กชายวัย 8 ขวบของผมขณะนั้นมีแต่ความรันทดเศร้าโศก ว้าเหว่เหลือประมาณ แม่นั่งร้องไห้ทุกวัน น้องก็ยังไร้เดียงสาไม่รู้เรื่องรู้ราว ชีวิตของผมในตอนนั้นเป็นบทเรียนอันสำคัญที่สอนให้รู้รสของทุกสิ่งทุกอย่าง และช่วงของชีวิตตอนนี้เองที่เป็นจังหวะได้เข้าไปสู่การอุปการะเลี้ยงดูด้วยความรักของยาย **ผมจึงเท่ากับเป็นลูกของยายคนหนึ่ง** ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เพราะลำพังแม่คนเดียวคงจะไม่ไหว น้องชายคนเล็กก็เพิ่งจะเกิดออกมา

แม่อยู่กับยายที่สุโขทัยช่วยกันเลี้ยงผมและน้องอย่างอดทน ด้วยความรักผูกพันของแม่ต่อลูกและยายกับหลาน ยายทำสวนครัว ปลูกผัก รดน้ำพรวนดินตั้งแต่เช้าจรดเย็นเพื่อหาเงินมาช่วยแม่ ตัวแม่เองนั้นต้องทำขนมขาย และรับจ้างเย็บเสื้อผ้า ยายคอยปลอบประโลมและให้กำลังใจแก่แม่ตลอดเวลาด้วยวิญญาณของความรักของแม่ที่มีต่อลูกไม่มีวันสิ้นสุด นี่คือความรักความดีงามอันประเสริฐยิ่งของยายที่ผมได้พบเห็นในช่วงเวลานั้น

ในที่สุดสภาพของพวกเราก็ค่อยดีขึ้นเมื่อน้าเด่น (นายเด่น ภู่สุวรรณ อดีตปลัดกทม.) ซึ่งเป็นลูกชายคนเล็กของยายเรียนจบจากธรรมศาสตร์มีงานทำ และได้ส่งเงินมาช่วยเหลือยายและครอบครัวของเราเป็นประจำทุกเดือน ทุกครั้งที่ยายได้รับเงินจากน้ายายจะบอกผมและจะอบรมสั่งสอนผมเสมอในคำว่า **"กตัญญู"** ซึ่งผมได้จดจำและยึดถือเป็นคติในการดำรงชีวิตตลอดมา...ต่อมาแม่ได้งานทำที่เทศบาลเมืองสวรรคโลก แม่ต้องไปอยู่ที่นั่น และเอาน้องชายคนเล็กของผมไปอยู่ด้วย ส่วนน้องสาวไปอยู่กับป้าที่ตาก ลูก ๆ ของยายพยายามจะชวนยายไปอยู่ด้วย แต่ยายไม่ยอมไปเพราะยายชอบสุโขทัย ยายบอกว่ายายเป็นห่วงผม ยายอยากจะเลี้ยงดูอบรมผมด้วยตัวของยายเอง ประกอบกับที่สุโขทัยยายมีคนรู้จักเคารพนับถือเป็นจำนวนมาก ยายจึงอยู่ที่นั่นเลี้ยงดูผมด้วยความรักเมตตาตลอดมา จนผมจบชั้น

ม.6 และต้องเข้ามาเรียนต่อและใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ ยายรู้สึกเหงาและว้าเหว่จึงตัดสินใจไปอยู่กับป้าที่ตาก...

ชีวิตมนุษย์นั้นคงจะไม่มีใครได้รับความสุขไปได้ตลอดเป็นแน่...ความสุขกับความทุกข์นั้นแยกกันไม่ออกเสียเลย มนุษย์เป็นผู้มีกรรมและจะต้องพบ ‘‘ทุกข์’’ เสมอจนกว่าจะตายจากโลกนี้ ยายต้องได้รับความทุกข์อย่างมหันต์ เมื่อต้องสูญเสียลูกสาวสองคนคือแม่และป้าของผมไปพร้อม ๆ กัน โดยอุบัติเหตุทางรถยนต์อย่างไม่คาดคิด การสูญเสียครั้งนี้สร้างความสะเทือนใจและเสียใจอย่างใหญ่หลวงให้ยายและทุก ๆ คน สภาพของยายในตอนนั้นเหมือนคนหัวใจแตกสลาย และสิ้นหวังทุกสิ่งทุกอย่าง น้าเด่นซึ่งเข้มแข็งมากกว่าพี่น้องทุกคน ต้องเข้ามาเป็นตัวจักรสำคัญของพี่น้องลูกหลานทุกคนที่มีอยู่เพื่อช่วยกันดูแลรักษาจิตใจและสภาพร่างกายของยายที่จะให้ยายได้มีชีวิตในบั้นปลายอย่างสบายที่สุด และลืมเรื่องราวเสียใจที่เกิดขึ้นเสีย พวกเราทุกคนได้ช่วยกันทุกวิถีทางเพื่อแสดง ‘‘กตัญญู’’ ต่อยาย และด้วยผลบุญของยาย ลูกหลานทุกคนก็ได้มีโอกาสดูแลปรนนิบัติยายอย่างดียิ่ง ยายได้รับความสุข ยายได้มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดภายในการดูแลของตัวแทนของป้าคือพี่เตื่อย (น.พ.โกมล สายชุ่มอินทร์) ได้อยู่กับผู้แทนของแม่คือตัวผมที่ยายรักและเลี้ยงดูมาแต่เล็กแต่น้อย และสุดท้ายของชีวิตของยายก่อนจะจากโลกนี้ไป ยายก็ได้อยู่กับน้าเด่นลูกชายคนสุดท้องที่ยายรักมาก ทุก ๆ คนตลอดจนถึงสะใภ้และหลานเหลนได้ช่วยเอาใจใส่ดูแลยายอย่างดีที่สุดดังประจักษ์แล้ว แม้วาระสุดท้ายยายต้องเข้าโรงพยาบาลกรุงเทพ–คริสเตียน ยายก็มีบุญที่มีญาติลูกหลานเฝ้าตลอดเวลา และภรรยาผมเป็นทันตแพทย์ประจำที่นั่นตลอดจน วิภาตระกูลฮุ้น(ลูกลุงของผม) ก็เป็นพยาบาลประจำโรงพยาบาลนี้ได้ดูแลยายใกล้ชิดตลอดเวลา โดยแทบมิคลาดสายตานับว่ายายของผมมีบุญอย่างมาก

ชีวิตของยายเป็นชีวิตสมถะ ไม่สะสมทรัพย์สินอะไรไว้ให้ใคร เพราะมีอะไร ยายก็ทำบุญทำทานไปเกือบหมด มรดกล้ำค่าที่ยายฝากไว้ให้ลูกหลานคือความ **“ซื่อสัตย์”** และ **“กตัญญู”** ยายมอบมรดกนี้ไว้ให้พวกเราทุกคน

วันนี้ร่างของยายกำลังจะมอดไหม้เป็นจุลไปตามกฎของโลก ยายได้รับเกียรติยศอันยิ่งใหญ่ครั้งสุดท้ายในชีวิต โดยได้รับพระราชทานเพลิงศพจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นกรณีพิเศษ เพราะคุณความดีอันใหญ่ยิ่งของยายเป็นที่ปรากฏโดยทั่วไป

‘‘ขอน้อมเกล้ารำลึกในพระมหากรุณาธิคุณอันสูงส่งเหนือชีวิตของปวง ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายในวโรกาสที่ได้ทรงมีพระเมตตาครั้งนี้’’

ขอกราบขอบพระคุณท่านที่เคารพนับถือทั้งหลายที่ได้ให้ความกรุณาเสียสละเวลามาร่วมงานพระราชทานเพลิงศพคุณยายลูกอิน ภู่สุวรรณ ในครั้งนี้

ขอผลบุญทั้งปวง จงดลให้วิญญาณของคุณยายลูกอิน ภู่สุวรรณ จงสู่สุคติเทอญ

นาวาอากาศโท เมธี ยิ่งยวด

ยายของฉัน

...มือของยายในวัยนั้น ดูเหี่ยวย่นและสั่นเทาเล็กน้อย ยายถือมีดทองเหลืองเก่าแก่เกือบเท่าอายุของยายอยู่ในมือ...

มะม่วงอกร่องในมือยายใบนั้น ยายสอยจากต้นและบ่มด้วยมือของยายเอง...

“จี๊ดเอ๊ย...มากินมะม่วงซิลูก...ยายจะปอกให้...”

...ฉันเดินเข้าไปหายาย...นั่งพับเพียบลงใกล้ ๆ...

...ข้างหน้าตักของยาย มีจานสังกะสีเก่า ๆ วางอยู่สองใบ ใบหนึ่งยายใส่ข้าวไว้สัก 2 ทัพพี สำหรับยายเอง เพราะยายชอบกินข้าวกับมะม่วงสุก ส่วนจานอีกใบว่างเปล่า ยายคงเตรียมปอกมะม่วงใส่ให้ฉันกิน

...**“หิวไหมลูก...”** *เสียงยายถามพร้อมกับปอกมะม่วงไปเรื่อย ๆ...*

...ฉันนั่งมองยายเฉยอยู่ ไม่พูดอะไร...

...ฉันชอบดูยายปอกมะม่วง ..

...ฉันชอบกินมะม่วงที่ยายปอกให้มากที่สุด...

...มะม่วงใบนั้นมีรอยช้ำหลายแห่ง ยายคงสอยพลาดและมันตกมากระทบพื้นดิน

เมื่อตอนยายสอยจากต้น ก่อนที่จะนำมาบ่ม...

...ยายฝานมะม่วงที่เป็นรอยช้ำเกือบครึ่งลูกใส่ในจานของยายเอง ส่วนมะม่วงที่เป็นส่วนดีนั้นยายบรรจงปอกใส่จานให้ฉันกิน...

...**"ยายจ๋า...ยายชอบกินมะม่วงช้ำ ๆ หรือจ๊ะ"** *ฉันถามยายไปตามประสาเด็ก*

...ยายวางจาน...เอื้อมมือทั้งสองข้างดึงฉันเข้าไปกอด และจูบที่หน้าผากของฉันแผ่วเบา...ฉันเย็นวูบไปถึงหัวใจ เมื่อยายพูด...

"ลูกเอ๋ย...ไม่มีใครชอบกินมะม่วงช้ำ ๆ หรอกลูก...ยายทำอย่างนี้ เพราะยายรักเอ็งตะหาก...!"

...น้ำตาฉันไหลหยดลงไปบนมือของยาย...ฉันกอดยายของฉันไว้แน่น...

"ยายจ๋า...จิ๊ดก็รักยาย..."

...**"รักยายมากที่สุดในโลก"**

หมายเหตุ:- จากสมุดเรียงความของ ด.ช.เมธี ยิ่งยวด ชั้น ม.4 ร.ร.สุโขทัยวิทยาคม พ.ศ. 2496

ไว้อาลัยจากหลาน

- *เหงาสุดเหงา เศร้าเหว่ว้า กำพร้าพ่อ*
  จิตจดจ่อ พ่ออยู่ไหน ใจครวญหา
  ยังเยาว์เหลือ เมื่อพ่อพราก ไกลจากตา
  จำไม่ได้ แม้ดวงหน้า พาช้ำใจ
  - *จนสุดจน หนูสู้ อยู่กับแม่*
    ไม่ยอมแพ้ แก่ความยาก ลำบากไฉน
    บ้านเราพร้อม น้องพี่ มีเยื่อใย
    อบอุ่นใน รักของยาย ไม่คลายคืน
- *ยายเหนื่อย...ยายยาก...ลำบากนัก*
  ไม่ยอมพัก ผ่อนตน ยายทนฝืน
  เฝ้าเลี้ยงหลาน แม้มานช้ำ สู้กล้ำกลืน
  เพื่อหลานชื่น รื่นสุข ทุกวันมา
  - *หลานไม่เลือน ยายเหมือนฟ้า มาลิขิต*
    ชุบชีวิต หลานให้ ได้หรรษา
    ให้ได้ดี มีศักดิ์เลิศ เชิดชูตา
    โอ้ยายจ๋า บูชานัก หลานรักยาย
- *ใดใด ในโลกนี้ ย่อมมีสิ้น*
  หลานถวิล รู้กับใจ ใจยังหาย
  ยามยายพราก จากหลานลับ ดับชีพวาย
  สองเนตรพราย สะอื้นพร่ำ น้ำตานอง
  - *หลับเถิดหนา ยายจ๋า ยายจงหลับ*
    สนิทหนับ แต่นี้ไป ทุกข์ไถ่ถอน
    สุขเถิดหนา ยายจ๋าสุข นิรันดร
    อย่าอาวรณ์ สู่สวรรค์ นิรันดร์ภพ

เมทินี-เดช พูลศิริ

ความทรงจำถึง...คุณย่า

เมื่อครั้งที่เราสองคนยังเป็นเด็กตัวเล็ก ๆ อยู่ เราจำได้...ถึงบ้านใหญ่ริมแม่น้ำปิงที่ซึ่งคุณพ่อคุณแม่มักพาเราเดินมา...จากบ้านคุณยายที่เราอยู่...เพื่อมาหา "คุณย่า" อยู่เป็นประจำ เราเจนตาเจนใจกับภาพคุณย่านั่งริมระเบียง คุยกับลูกหลาน แวดล้อมตัวด้วยอุปกรณ์แปลก ๆ นานาชนิดเพื่อทำหมาก นับตั้งแต่เชี่ยนหมากที่มีใบพลู เปลือกไม้ ยาฝอย ขี้ผึ้ง และน้ำปูน ซึ่งเราสนใจเป็นหนักหนา คอยเลียบเคียงมองดู แล้วเอามาทายกันว่าเหมือนและแตกต่างจากเชี่ยนหมากของคุณยายที่บ้านเราตรงไหน...

ด้วยวิสัยเด็ก (ซน ๆ) ที่มักไม่ใช้เวลานานในการสนใจกับสิ่งใดเพียงสิ่งเดียว เราทั้งคู่จะเริ่มชี้ชวนกันดูอย่างอื่นที่เห็นว่าแปลกตาไปจากที่บ้านเรามี ไม่ว่าจะเป็นภูเขา...เกาะกลางน้ำ...แม่น้ำ...ดูแตกต่างไปจากมุมที่เคยมองเห็นอยู่เป็นประจำที่ระเบียงบ้านเรา เราจึงมักจะกระตือรือร้นเสมอเมื่อได้รับคำชวนให้มาหาคุณย่า...ที่ในสายตาของเราตอนนั้นเป็นคนแก่แข็งแรงไม่ช่างพูด แต่ใจดีและไม่เคยดุเราเลย ยังจำได้ดีว่ามาหาคุณย่าทีไร เราสองคนจะต้องค่อย ๆ ย่องลงบันไดท่าน้ำ แอบดูปลาเข็มตัวโตซึ่งท่าน้ำที่บ้านเราไม่มี บางทีก็เอากะลาช้อนมันขึ้นมาพินิจพิจารณาดูใกล้ ๆ ให้พอใจก่อนที่จะปล่อยลงน้ำไป... บางครั้งบางคราวที่เราไม่ได้ไปหาคุณย่า เราก็จะเกาะลูกกรงหลังบ้านมองดูน้ำ ดูปลาเข็มตัวเล็ก ๆ และชวนกันดูว่าเกาะตรงไหนตรงกับที่เราไปมองมาจากบ้านคุณย่า...ทิวเขาซีกโน้นเราก็มองเห็นได้จากบ้านคุณย่าเหมือนกัน ชีวิตในวัยเด็กของเราสองคนพี่น้องจึงผูกพันอยู่กับสิ่งรอบตัวเหล่านี้มาก คราใดที่ได้เห็นบ้านริมน้ำ...เห็นทิวเขาสูง ๆ ...เห็นหาดทรายผุดเมื่อหน้าแล้ง เราสองคนก็รู้สึกตรงกันว่า คิดถึงและอาลัยอาวรณ์ช่วงชีวิตเวลานั้นเหลือเกิน วันคืนเก่าแก่ที่เราเคยใช้ชีวิตอยู่...ที่มีคุณย่า...จะไม่มีวันหวนกลับมาอีกแล้ว

เราห่างเหินคุณย่าไปบ้าง เมื่อคุณพ่อต้องย้ายไปเป็นอัยการที่จังหวัดสุโขทัย แม้ระยะทางจะไม่ห่างไกลจากตากนัก แต่ด้วยภาระหน้าที่ของแต่ละคนที่เริ่มมีขึ้นตามวันเวลาที่ผ่านไป ทำให้เรามาเยี่ยมเยียนคุณย่าได้น้อยลง และยิ่งน้อยลงไปอีกทุกทีเมื่อเราต้องเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ เราไม่ได้กลับไปหาคุณย่าและบรรยากาศแบบเดิมอย่างนั้นอีกเลย จะมีก็แต่คุณพ่อคุณแม่ที่ยังคงทำหน้าที่นี้อยู่...

คุณย่าเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯอีกครั้ง เมื่อคุณป้า (พี่สาวคุณพ่อ) เสียชีวิต การสูญเสียลูกไปพร้อมกันถึง 2 คน ทำให้คุณย่ากระทบกระเทือนใจมาก คุณย่าต้องจากบ้านริมน้ำที่เคยอยู่อย่างสงบสุขมานานนับปี เปลี่ยนสถานที่ เปลี่ยนบรรยากาศที่เคยมี เคยอยู่ เคยเป็น มาอยู่ในเมืองแห่งความวุ่นวาย คนแก่อายุมากอย่างคุณย่าจะปรับตัว ปรับใจ ให้กับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างไรหนอ กระทั่งเราเองเปลี่ยนสภาพจากเด็กบ้านนอกมาอยู่ในกรุง ยังใช้เวลาปรับตัวอยู่นานเป็นปีก็ยังไม่คุ้นชิน แต่เพราะคุณย่าเป็นคนใจแข็ง เราจึงเพียงแต่เห็นว่า คุณย่าไม่เป็นอะไรเลยจากกิริยาท่าทีที่แสดงออกมา ทั้งที่เรารู้ว่าจริง ๆ แล้วในอกในใจของคุณย่ายังคงโศกเศร้า...คงว้าวุ่น...สับสนกับความเปลี่ยนแปลงครั้งนี้มาก ครอบครัวของเรา รวมทั้งคุณยาย จึงคอยมาหาคุณย่าเพื่อปลอบใจให้หายว้าเหว่...เงียบเหงา ทุกครั้งที่มีโอกาส ระยะนี้นี่เองที่เราสองคนได้ใกล้ชิดคุณย่าอย่างเดิม และเราก็ได้รับรู้และจดจำรำลึกไว้ในใจตลอดมาว่า ความรักความห่วงใยที่คุณย่ามีให้...ยังคงอยู่...เหมือนก่อนเก่าเช่นครั้งที่เรายังเป็นเด็กเล็ก ๆ ไม่ได้จืดจาง หรือผันแปรไปตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไปเลย

เมื่อคุณย่าอายุ 100 ปีเต็ม ต้นปีแรกคุณย่ายังสดใส ความจำดี ดูโทรทัศน์เห็น จำหลานทั้งสองคนได้ รู้จักและจำหลานเขยได้ สุขภาพยังแข็งแรง ทำให้เราทุกคนเบาใจและเชื่อว่าคุณย่าจะยังคงอยู่เป็น

ความอบอุ่นใจแก่ลูกหลานไปอีกนาน แต่ทุกสิ่งทุกอย่างไม่เคยแน่นอน ไม่มีอะไรมาฉุดรั้งไว้ได้กับสิ่ง
ที่ทุกคนไม่อยากให้เกิดขึ้น คุณย่าต้องเข้าโรงพยาบาลเนื่องจากมีอาการเกี่ยวกับระบบหายใจไม่ดี ไม่มีใคร
คาดคิดว่านั่นคือการจากบ้านไปเลยของคุณย่า แม้ทุกคนจะต้องพบกับความจริงในชีวิตข้อนี้อย่างหลี
เลี่ยงไม่ได้ไม่วันใดวันหนึ่งก็ตาม แต่เราก็อดใจหายไม่ได้กับการสูญเสียผู้ที่เราเคารพรักและคุ้นเคยม
นานเท่าช่วงชีวิตของเรา ในส่วนหนึ่งของความทรงจำอันอบอุ่น...สดใส และเป็นสุขของเราทั้งสอง..
มีคุณย่าอยู่ด้วยเสมอ ไม่ว่าวันเวลาจะผ่านไปนานเพียงใดคงไม่มีวันลบเลือนไปได้ แม้จนบัดนี้เราก็ยังอยาก
จะหวัง...ว่าจะได้กลับมาเป็นหลานของคุณย่าอีก บุญกุศลใด ๆ ที่เราเคยประกอบร่วมกันมาขอช่วยเป็นสิ่
นำให้เรากลับมาผูกพันดังสายใยเดิมเช่นครั้งก่อนเถิด...

ด้วยความอาลัยรัก
ชมพูนุท (ชมพู่) ภู่สุวรรณ
อัญญมณี (เชอรี่) ถนอมศักดิ์

อาลัย "คุณทวด"

นับตั้งแต่พอจะจำความได้ เรานอนอยู่ในเปลหลังบ้าน เรียกได้ว่าเป็นเปลประจำตระกูล เพราะนอนมาตั้งแต่สมัยพ่อ เปลนี้อยู่ส่วนหลังของตัวบ้านใกล้ ๆ ที่อยู่ของคุณทวด ตอนเด็ก ๆ ก่อนนอนต้องมีการกล่อมพร้อม ๆ กับไกวเปล ด้านหน้าเปลคุณย่านั่งไกวพร้อมกับร้องกล่อม ด้านหลังเปลคุณทวดนั่งกินหมากดูอยู่ เราแต่ละคนแม้จะเกิดห่างกัน นอนไม่พร้อมกัน แต่เรามีความรู้สึกเดียวกันคืออบอุ่นและหลับได้เร็ว บางทีตอนบ่ายคุณย่าทำกับข้าวอยู่ เราตื่นแล้วแต่ไม่มีใครเห็น คุณทวดก็จะร้องบอกคุณย่าว่า "แม่วา หลานตื่นแล้ว" คือมีคุณทวดคอยนั่งเฝ้าดูอยู่จนโตและเลิกนอนเปล

พอโตได้หน่อยคือเดินได้ สิ่งแรกที่พวกเราทำหลังจากตื่นคือไปช่วยคุณทวดกะคุณย่าใส่บาตรหน้าบ้าน ข้าวที่เหลือจากก้นบาตรทุกวันคุณทวดจะให้พวกเราเอาไปกองไว้บนรั้วให้นกกิน แล้วก็เก็บดอกยี่หุบ ดอกจำปี ดอกมณฑาไปบูชาพระ ทุกวันพระพวกเราจะหิ้วตะกร้า ถือถาดขนมเดินตามคุณทวดกับคุณย่าไปวัด พูดได้เลยว่าทุกวันพระที่ตรงกับวันหยุด พระที่วัด คนแก่ ๆ ทุกคนจะรู้จักคุณทวดดี ยอมรับว่าหลังจากคุณย่าเสียไปและคุณทวดย้ายมาอยู่กรุงเทพฯพวกเราไม่ค่อยได้ทำบุญเท่ากับตอนเด็ก ๆ เลย เพราะทุกคนก็เรียนหนังสือ แล้วสังคมในกรุงเทพฯก็ไม่เหมือนที่บ้านเรา ซึ่งนึกจะเดินไปไหนก็เดินไปได้ ตอนเย็น ๆ เวลากินข้าวจะมีเสียงคุณย่าเรียกหลาน ๆ แล้วยังมีเสียงสั่งว่า "บอกคุณทวดกินข้าว" บางทีคุณย่าก็เรียก "แม่ กินข้าว" ส่วนมากพวกเราจะกินพร้อมคุณทวด คุณย่า ในตอนเย็น เพราะพ่อกับแม่กลับบ้านค่ำ ตอนบ่ายในวันหยุด บางทีคุณทวดร้อนก็จะลงไปอยู่ใต้ถุนบ้านซึ่งอากาศเย็นกว่า มีลมพัด เอาเสื่อมาปูนั่งเล่นนอนเล่นดูเด็กที่บ้านปลอกมะพร้าว ตำน้ำพริก คั้นกะทิ พวกเราก็จะลงไปเล่นขายของ เล่นซ่อนหา แย่งจาวมะพร้าวที่เขาปลอกกินกัน บางทีก็ทำให้คุณทวดรำคาญเนื่องจากเสียงดังบ้าง ทะเลาะกันบ้าน ตามประสาเด็ก แต่พวกเรารู้ในตอนโตว่าคุณทวดมีความสุขที่มีลูก หลาน เหลนเต็มบ้าน ตอนปิดเทอมหรือช่วงวันหยุด ญาติ ๆ ที่กรุงเทพไปอีกเต็มบ้าน คุณย่าก็จะทำลาบ มัสหมั่นหมู ผัดเต้าเจี้ยว คุณทวดจะคอยนั่งดู เหล่านี้เป็นอาหารจานโปรดของบ้านเรา หลาย ๆ อย่างในปัจจุบันที่พวกเราไม่เคยได้สัมผัสเลย คุณทวดเคยเล่าถึงชีวิตแต่หนหลังให้ฟังว่า ไม่ค่อยได้สบายนัก คุณทวดชอบอวยพรให้เรียนหนังสือเก่ง ๆ จะได้เป็นเจ้าคนนายคน เป็นเศรษฐี คุณทวดได้ให้ความอบอุ่นให้หลายสิ่งหลายอย่างในชีวิต พวกเราไม่ใช่ผู้ดี ไม่ใช่เศรษฐี แต่พวกเราเป็นคนที่ดำเนินรอยตามคุณทวด รู้จักบาปบุญ คุณ โทษ รู้จักทำบุญ มากกว่าเด็กในวัยเดียวกันอีกหลายคน

ถึงแม้ว่าการจากไปของคุณย่าทั้งสองและคุณทวด จะทำให้พวกเรารู้สึกเสียดายชีวิตในตอนเด็กๆ คิดถึงความอบอุ่นเมื่อครั้งกระโน้นและรู้สึกเสียใจอย่างที่สุด แต่สิ่งหนึ่งที่พวกเราไม่เป็นห่วงเลยและแน่ใจที่สุดคือ หากนรกและสวรรค์มีจริง วิญญาณของทุกชีวิตที่ดับสูญต้องไปเวียนว่ายตายเกิดตามกรรมที่ได้กระทำแล้วละก็ พวกเราแน่ใจว่าคุณทวดและคุณย่าทั้งสองต้องได้ไปอยู่ในที่ที่สบายสู่สุคติในสรวงสวรรค์ เพราะคุณทวดและคุณย่าทำบุญไว้มาก หากผลบุญที่ได้ทำร่วมกับคุณทวดมามีจริง ขอบันดาลให้พวกเราได้เกิดเป็นเหลนคุณทวดอีกทุกชาติไปด้วยเทอญ.

กรณีย์ สายชุ่มอินทร์ (หวาน) **การัณย์ สายชุ่มอินทร์ (วิน)**

กิริยา สายชุ่มอินทร์ (เวิ้บ) **กันทรากร สายชุ่มอินทร์ (แหวน)**

อาลัยคุณทวด

ตั้งแต่นางจำความได้ นางก็รู้ว่าครอบครัวของเรามีพี่น้องเยอะแยะ ทั้งทางฝ่ายคุณพ่อและคุณแม ทุกคนมีความรักใคร่กลมเกลียวกันดี และผู้ที่มีอาวุโสสูงสุด ที่ทุกคนเคารพนับถือ ก็คือคุณทวด พี่น้อง ของนางทุกคนรักและเคารพคุณทวดมากที่สุด เพราะคุณพ่อเล่าถึงคุณทาดให้พวกเราฟังเสมอว่าที่คุณพ่อ เป็นตัวเป็นตนขึ้นมาได้ก็ด้วยหยาดเหงื่อจากน้ำพักน้ำแรง และอำนาจความรักของคุณทวดที่ได้เลี้ยงดู คุณพ่อมา

คุณทวดเป็นเสมือนจุดศูนย์กลางของความรัก สามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบรรดาพี่น้อง ทั้งหลายทุกคน ลูกหลานจากหลาย ๆ ครอบครัวจะมีโอกาสพบปะ พูดคุย หยอกล้อกันตามประสาพี่น้อง ก็ด้วยบารมีของคุณทาด นางมีความรู้สึกว่าเมื่อคุณทวดเสียชีวิตไปแล้ว บรรยากาศเก่า ๆ ซึ่งเต็มไปด้วย ความรัก ความอบอุ่น จะหาได้อีกไหมหนอ...

ตอนที่คุณทวดไม่สบาย ปู่เด่นกับคุณแม่ปรึกษาตกลงกันให้คุณทาดไปรักษาที่โรงพยาบาลกรุงเทพ-คริสเตียน ซึ่งคุณแม่และน้าภา (น.ส.วิภา ตระกุลฮุ้น) ทำงานอยู่ที่นั่น คุณทวดได้รับการรักษาพยาบาล และการดูแลอย่างดียิ่งจากนายแพทย์ พยาบาล และผู้เกี่ยวข้องทุกคนที่นั่น นางได้มีโอกาสไปเยี่ยมคุณทาด เป็นประจำ นางอดปลื้มใจไม่ได้ที่ได้เห็นความรักความห่วงใยของลุกหลานทุกคนที่มีต่อคุณทาด นางยัง ไม่อยากให้คุณทวดจากพวกเราไปเลย...

วาระสุดท้ายในชีวิตของคุณทวด ซึ่งเป็นการอำลาไปตามอายุขัยอย่างสงบ ด้วยความอาลัยรักอย่าง สุดซึ้งของทุกคน และลูกหลานทุกคนก็ได้ปฏิบัติหน้าที่แสดงความกตัญญูต่อคุณทาดอย่างล้นเปี่ยม สมกับ ความรักที่คุณทวดได้มอบไว้ให้ทุก ๆ คน

ในนามของเหลนของคุณทวดทางตระกูล "ยิ่งยวด" ซึ่งสืบเชื้อสายของความ "ซื่อสัตย์ สุจริต และยึดมั่นในความกตัญญู" มาจากคุณทวดลูกอิน ภู่สุวรรณ ขอสักการะและระลึกถึงคุณความดีอัน ประเสริฐของคุณทวดมา ณ โอกาสนี้ และจะยึดมั่นเจริญรอยตามแบบอย่างอันดีงามของคุณทวดตลอดไป...

ธารียา ยิ่งยวด

ในนามของเหลนตระกูล "ยิ่งยาด" ทุกคน

เมื่ออายุครบ ๗๐ ปี

คุณแม่กับลูกทั้งสี่ เมื่ออายุครบ ๗ รอบ

ทำบุญที่วัดใหม่มะเขือแจ้ จ.ตาก

ถ่ายกับ ลูก-หลาน-เหลน

ทำบุญอายุครบ ๑๐๐ ปี

ท่านผู้มีเกียรติมาร่วมอวยพร

พระภิกษุที่มารับบาตรจากคุณแม่ลูกอินเป็นประจำ

บุตรและหลาน

ถ่ายร่วมกับ บุตร-หลาน-เหลน

ถ่ายกับหลานชาย-หลานสาวและหลานเขย

หลานสะใภ้และเหลนรดน้ำสงกรานต์

สารบัญ

ทิศทางการปกครองของกทม.

เด่น ภู่สุวรรณ
อดีตปลัดกรุงเทพมหานคร

เรื่อง**ทิศทางการปกครองของกทม.** นี้ เป็นบทความพิเศษที่ข้าพเจ้าเขียนลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน โดยเริ่มลงพิมพ์ตอน 1 ในวันที่ 17 มีนาคม 2527 ลงติดต่อกันมาเป็นระยะ ๆ เป็นเวลาหลายเดือน รวม 18 ตอน ซึ่งขณะนั้นอยู่ระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรกำลังจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้ คือฉบับที่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครนั่นเอง **ทิศทางการปกครองของกทม.** บทความที่ข้าพเจ้าเขียนนี้ เป็นร่างที่เสนอต่อประชาชนว่าในอนาคต **กรุงเทพมหานคร** ควรจะปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารเสียใหม่ ให้เป็นทบวงนครหลวงและแบ่งพื้นที่ปกครองออกเป็นนครบาลย่อย ๆ แบ่งอย่างไรและจะเป็นผลดีอย่างไร ประชาชนจะได้รับประโยชน์และได้รับบริการดีขึ้นกว่าเดิมหรือไม่ ขอได้โปรดสละเวลาอ่านและพิจารณาดู

เด่น ภู่สุวรรณ

คำนำ บรรณาธิการสยามรัฐ

เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจของท่านผู้อ่านให้ได้เข้าใจถ่องแท้ในสภาพและปัญหาของกทม. ซึ่งเป็นหนึ่งในบางปัญหาที่กำลังอยู่ในความสนใจของหลายคนในขณะนี้ เราจะมีข้อเขียนชุดหนึ่งที่เกี่ยวกับกทม.มาเสนอให้กับท่านผู้อ่านเป็นระยะ ๆ นับแต่นี้ต่อไป

"คุณเด่น ภู่สุวรรณ" อดีตปลัดกรุงเทพมหานคร จะเป็นผู้ทำหน้าที่รายงานเรื่องดังกล่าวนี้ โดยจะเริ่มบอกเล่ากล่าวขานตั้งแต่จุดเริ่มต้นของปัญหา - ประวัติความเป็นมา - สิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่เรื่อยไป จนกระทั่งถึงอนาคตหรือทิศทางกทม. ว่าควรจะมีหรือจะเป็นอย่างไรและแค่ไหนต่อไป

ในฐานะที่คนกรุงเทพฯ ทุกคนต้องเกี่ยวของอย่างเลี่ยงไม่ได้กับหน่วยงานนี้ เราจึงหวังว่าข้อเขียนนี้ น่าจะช่วยส่งเสริมให้เราช่วยกันคิดช่วยกันอ่านเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไปให้ดีที่สุด

ตอน 1

ขณะนี้ใกล้การเปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรเข้ามาทุกวัน ปรากฏว่า มีร่างพระราชบัญญัติที่บรรจุเข้าวาระรอการเข้าพิจารณาในสภาฯ ยาวเหยียดหลายฉบับ โดยเฉพาะมีร่างพระราชบัญญัติที่สำคัญคือร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นร่างของพรรคฝ่ายรัฐบาล คือร่างของพรรคประชาธิปัตย์และร่างของพรรคประชากรไทย ทั้งสองร่างเสมือนเป็นร่างฝาแฝดเพราะส่วนใหญ่เหมือนกันทุกตัวอักษร มีแตกต่างไปบ้างในส่วนปลีกย่อย

ความจริงร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครของทั้งสองพรรคดังกล่าวมิใช่ของใหม่ เป็นร่างที่นำมาจากร่างของสภาฯ ที่ตกไปเมื่อตอนที่สภาฯ ถูกยุบเมื่อเดือนมีนาคม 2526 นั่นเอง มีคำถามต่อไปว่า แล้วร่างที่ตกไปเนื่องจากสภาฯ ถูกยุบนั่นล่ะมาจากไหน ในฐานะที่ผมเคยดำรงตำแหน่งรองปลัดกรุงเทพมหานคร และปลัดกรุงเทพมหานครเคยเป็นกรรมการพิจารณาการปรับปรุงแก้ไขการบริหารราชการกรุงเทพมหานครโดยร่างเป็นพระราชบัญญัติร่างแล้วร่างอีกไม่เป็นที่ยุติ เพราะการเปลี่ยนแปลงของตัวผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและการเปลี่ยนแปลงของนักการเมือง จนครั้งสุดท้ายสมัยนายเชาวน์วัศ สุดลาภา เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้เคยเสนอร่างไปยังกระทรวงมหาดไทย แล้วเงียบหายไป จนกระทั่งมาสมัยพลเรือเอก เทียม มกรานนท์ เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้มีคณะกรรมการของรัฐบาลซึ่งนายเกษม สุวรรณกุล รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยในสมัยนั้นเป็นประธานคณะกรรมการ ก็ได้มีการหยิบยกร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครขึ้นมาอีกคือร่างที่สภาฯ รับหลักการแล้วตกไป เพราะเหตุยุบสภาฯ ดังกล่าว ร่างที่ตกไปนี้ผมคลับคล้ายคลับคลากับร่างที่เสนอกระทรวงมหาดไทยสมัยนายเชาวน์วัศฯ เพียงแต่สับเอาส่วนที่ว่าด้วยสภากรุงเทพมหานครมาขึ้นก่อน เอาส่วนที่ว่าด้วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาไว้หลัง และมีการเพิ่มเติมตัดทอนบางอย่างออกไป ร่างที่ตกไป เพราะสภาฯ ถูกยุบดังกล่าว จะไปอย่างไรมาอย่างไรจึงเข้าไปสู่การพิจารณาของคณะกรรมการของรัฐบาลได้ผมไม่ทราบ

ท่านผู้อ่านคงจะสงสัยว่า เหตุใดจึงต้องมีการเคลื่อนไหวปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารกรุงเทพมหานครตลอดมา มันเรื่องอะไรกัน

เรื่องมันมี ผมจะเล่าให้ฟัง

สาเหตุเนื่องจากหลังจากที่ได้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพ-

มหานครเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2518 ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการประเดิมการเลือกตั้งตามกฎหมายดังกล่าว และผลปรากฏว่านายธรรมนูญ เทียนเงิน และคณะได้รับการเลือกตั้ง

นายธรรมนูญ เทียนเงิน และคณะบริหารกรุงเทพมหานคร ดำรงตำแหน่งได้เพียง 1 ปี 8 เดือน 18 วัน ซึ่งตามวาระจะอยู่ได้ถึง 4 ปี ก็ถูกฟ้าผ่าโดยคำสั่งของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นสั่งให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ซึ่งจะโดยเหตุผลประการใดขอให้ท่านได้โปรดอ่านดูตามคำสั่งที่ผมสำเนามาให้อ่านต่อไปนี้

คำสั่งตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ด้วยในระยะเวลาเกือบสี่เดือนติดต่อกันตลอดมาจนถึงบัดนี้ ได้ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นที่ประจักษ์ชัดแก่ทางราชการและสาธารณชนโดยทั่วไปว่า ได้เกิดการแตกแยกอย่างรุนแรงทั้งในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติของราชการกรุงเทพ-มหานคร เกินขอบเขตของการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบประชาธิปไตย มีการละเลยต่อการอันควรปฏิบัติตามหน้าที่หลายอย่างหลายประการ ความประพฤติของตัวบุคคลบางคนทั้งในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติเป็นไปในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่ง แก่กรุงเทพมหานครและแก่ราชการ จนทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเสื่อมคลายความเชื่อถือศรัทธา อันอาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะเป็นอุปสรรคอันสำคัญต่อนโยบายของรัฐบาลนี้ที่มีเจตจำนงอันแน่วแน่ที่จะพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นขั้นตอน นอกจากนี้ข้าราชการประจำของกรุงเทพมหานครก็เสียขวัญและขาดกำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวกรุงเทพ-มหานคร ซึ่งมีจำนวนถึงสี่ล้านคนเศษ ให้เป็นไปได้ด้วยดีสมตามนโยบายของรัฐบาล จึงเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและระงับการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของการบริหารราชการแผ่นดิน

อาศัยอำนาจตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และของสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

1. ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่ง

2. ให้ยุบสภากรุงเทพมหานคร และให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครสิ้นสุดลง

3. ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี แต่งตั้งผู้ที่เห็นสมควรเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหนึ่งคน รองผู้ว่าราชการกรุงเทพ-มหานครสี่คน และสมาชิกสภากรุงเทพมหานครจำนวนไม่เกินสี่สิบห้าคนโดยเร็ว

ให้มีการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพ-มหานคร ภายในสามวัน นับแต่วันที่มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

4. ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร อยู่ในตำแหน่งสองปี นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง แต่ถ้ากฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการมหานครที่แก้ไขปรับปรุงตาม 8. ออกใช้บังคับก่อนสิ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ก็ให้อยู่ในตำแหน่งจนถึงวันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ

5. ให้อายุของสภากรุงเทพมหานครมีกำหนดเวลาสองปีนับแต่วันแต่งตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเริ่มแต่วันแต่งตั้งและสิ้นสุดลงตามอายุของสภากรุงเทพมหานคร แต่ถ้ากฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการมหานครที่แก้ไขปรับปรุงตาม 8. ออกใช้บังคับก่อนสิ้นกำหนดเวลาดังกล่าวก็ให้อายุของสภากรุงเทพมหานครสิ้นสุดในวันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ

6. ในกรณีที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่ง หรือสมาชิกภาพของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครสิ้นสุดลงด้วยเหตุใด ๆ ก่อนครบกำหนดเวลาตาม 4. หรือ 5. แล้วแต่กรณี ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ที่เห็นสมควรเข้าดำรงตำแหน่งแทน และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

7. มิให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับใดที่ห้ามมิให้ข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่น กรรมการและพนักงานของรัฐวิสาหกิจ ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง หรือตำแหน่งการเมือง มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง หรือตำแหน่งการเมืองของข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการและพนักงานของรัฐวิสาหกิจที่ได้รับการแต่งตั้งตาม 3.

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพ-มหานคร เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และผู้ช่วย

เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับเงินเดือนสำหรับตำแหน่งในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจอยู่ในขณะที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีสิทธิได้รับเงินเดือนสำหรับตำแหน่งตามบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการการเมืองท้ายพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2519 ได้ด้วยโดยให้ได้รับเพียงหนึ่งในสามของอัตราเงินเดือนที่กำหนดไว้ในบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการการเมืองดังกล่าว

8. ให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการมหานครให้สอดคล้องกับขั้นตอน และความมุ่งหมายในอันที่จะพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

9. ในระหว่างที่กระทรวงมหาดไทยดำเนินการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวใน 8. ให้การบริหารราชการของกรุงเทพมหานครในส่วนที่ไม่ได้กำหนดไว้ในคำสั่งนี้ เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครที่มีอยู่ไปพลางก่อน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป
สั่ง ณ วันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2520

(ลงชื่อ) *ธานินทร์ กรัยวิเชียร*
นายกรัฐมนตรี

นอกจากสาเหตุตามคำสั่งดังที่ผมสำเนามาข้างต้นยังมีพฤติการณ์ที่น่ากลัวและสลดใจอีกมากมาย เช่น มีการให้สัมภาษณ์เสียดสีทับถมกัน นักข่าวเดินเข้าสัมภาษณ์ห้องโน้นออกห้องนี้ระหว่างสองฝ่ายเป็นที่สนุก ทางด้านสภากรุงเทพมหานครก็มีการประท้วงเดินออกจากห้องประชุม มีการลงมติขับไล่สมาชิกสภาฯ มีการประณามกันในสภาฯ และรองผู้ว่าฯ ท่านหนึ่งให้สัมภาษณ์เหยียดหยามลามปามข้าราชการประจำกรุงเทพมหานคร และข้าราชการประจำร่วมกันลงชื่อขับไล่รองผู้ว่าฯ

ในที่สุด นายธานินทร์ฯ นายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภากรุงเทพมหานครขึ้นใหม่ตามคำสั่งตามมาตรา 21 ดังกล่าวในข้อ 3 โดยให้มีอายุสองปีตามคำสั่งข้อ 4 ข้อ 5 และให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการกรุงเทพมหานครตามคำสั่งข้อ 8

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรอง จึงได้รับการแต่งตั้งมาตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนถึงบัดนี้ ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในขณะนั้นคือ นายชลอ ธรรมศิริ (แล้วกลับมาเป็นปลัดกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน)

ตามคำสั่งตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (รัฐธรรมนูญในขณะนั้น) ที่นายธานินทร์ฯ นายกรัฐมนตรีออกคำสั่งนั้น ท่านผู้อ่านคงจะเห็นว่ากรุงเทพมหานครมีความสำคัญอย่างไรตามอารัมภบทของคำสั่งนั้น เช่น "....ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเสื่อมคลายความเชื่อถือศรัทธา อันอาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการปกครองระบอบประชาธิปไตย...." และ "....จึงเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและระงับการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของการบริหารราชการแผ่นดิน" เป็นต้น

ตอน 2

เพราะเหตุคำสั่งของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายกรัฐมนตรีตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญดังที่ได้กล่าวมาในตอน 1 สั่งให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร จึงทำให้มีการเคลื่อนไหวเพื่อแก้ไขปรับปรุงตลอดมา

แต่เป็นที่น่าประหลาดใจ เพราะนับตั้งแต่วันที่ 29 เมษายน 2520 ที่นายธานินทร์ ออกคำสั่งจนกระ

ทั่งบัดนี้ซึ่งจะครบ 7 ปีบริบูรณ์แล้ว การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการกรุงเทพ-มหานครก็ยังไม่สามารถคลอดออกมาได้ เท่าที่ผมทราบทราบว่ามีการดึงเกมกันโดยนักการเมืองและข้าราชการประจำบางท่านในสมัยนั้นซึ่งผมไม่อาจกล่าวได้ เพราะระหว่าง 2 ปีที่นายธานินทร์ฯ ออกคำสั่งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการกรุงเทพ-มหานครน่าจะทำได้สำเร็จแล้ว แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยรัฐบาลธานินทร์ฯ ถูกพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ ปฏิวัติเมื่อเดือนตุลาคม 2520 และพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีแทนก็ตาม

เมื่อใกล้จะครบอายุ 2 ปีของการเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ของนายชลอ ธรรมศิริ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลธานินทร์ฯ แทนที่จะมีกฎหมายแก้ไขปรับปรุงการบริหารราชการกรุงเทพมหานครออกมา กลับมีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพ-มหานคร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2522 ออกมาใช้บังคับเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2522 บัญญัติในมาตรา 5 ให้ดำเนินการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภากรุง-เทพมหานครให้เสร็จสิ้นภายใน 1 ปี ซึ่งหมายความว่าต้องเลือกตั้งให้เสร็จภายในวันที่ 20 เมษายน 2523 เท่ากับเป็นการยืดอายุการแต่งตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และคณะรวมทั้งสมาชิกสภากรุง-เทพมหานครออกไปอีก 1 ปีนั่นเอง

แต่นายชลอ ธรรมศิริ ได้รับการแต่งตั้งไปเป็นอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์จึงนำคณะลาออกเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2522 รวมเวลาที่นายชลอ ธรรมศิริ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 2 ปี 15 วัน

นายเชาวน์วัศ สุดลาภา ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสืบต่อจากนายชลอ ธรรมศิริ โดยได้รับการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2522 จนถึงวันที่ 15 เมษายน 2524 รวมเวลา 1 ปี 8 เดือน 20 วัน ก็ต้องพ้นจากตำแหน่งเพราะคดีเมษาฮาวายตามที่ทราบกันอยู่

เมื่อนายเชาวน์วัศ สุดลาภา ได้รับการแต่งตั้ง-เข้ามานั้น เป็นที่เข้าใจว่ามาดำรงตำแหน่งชั่วคราว เพราะภายในวันที่ 20 เมษายน 2523 ก็ต้องมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสมาชิกสภากรุงเทพ-มหานครตามที่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2522 บัญญัติไว้ในมาตรา 5 แต่แทนที่จะมีการเลือกตั้งกลับมีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 ใช้บังคับในวันที่ 12 มีนาคม 2523 ให้ยกเลิกการเลือกตั้งเสีย และบัญญัติให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่ได้รับการแต่งตั้งมาก่อนให้ดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่ากฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งทบวงนครบาลจะมีผลใช้บังคับ ดังที่ผมได้คัดสำเนาพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพ-มหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 มาให้ท่านผู้อ่านได้เห็นดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติ
ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร
(ฉบับที่ 5)
พ.ศ. 2523

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2523
เป็นปีที่ 35 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย-เดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราช

บัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2522

มาตรา 4 ให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับคงมีวาระอยู่ในตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต่อไป จนกว่ากฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งทบวงนครบาลจะมีผลใช้บังคับ

มาตรา 5 ในระหว่างระยะเวลาตามมาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานครพ้นจากตำแหน่ง และแต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควรให้ดำรงตำแหน่งแทนได้

มาตรา 6 ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่างลง ก่อนถึงวันที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งทบวงนครบาล จะมีผลใช้บังคับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะแต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควรให้ดำรงตำแหน่งแทนก็ได้ ในกรณีที่มิได้แต่งตั้งดังกล่าว ให้ถือว่าจำนวนสมาชิกสภากรุงเทพมหานครเท่าที่เหลืออยู่เป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภากรุงเทพมหานคร

มาตรา 7 ในกรณีที่ตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ว่างลงก่อนถึงวันที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งทบวงนครบาลมีผลใช้บังคับ ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควรแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น

มาตรา 8 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ส. ณ นคร
รองนายกรัฐมนตรี
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
วันที่ 11 มีนาคม 2523

ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจึงเท่ากับเป็นการยืดอายุให้แต่งตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและคณะต่อไปอีกเป็นครั้งที่ 3 ซึ่งเท่ากับยืดออกไปโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาดังที่จะได้กล่าวเป็นข้อสังเกตต่อไปคือ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวข่างต้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4 แยกเจตนารมณ์ออกได้เป็น 2 ประเด็นกล่าวคือ

1. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการแต่งตั้งอาจดำรงตำแหน่งต่อไปโดยไม่มีกำหนดเวลา (ซึ่งเป็นจังหวะที่พลเรือเอกเทียม มกรานนท์ ได้รับการแต่งตั้งสืบต่อมาจากนายเชาวน์วัศ สุดลาภา) จนกว่ากฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งทบวงนครบาลมีผลใช้บังคับ ถ้ากฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งทบวงนครบาลยังไม่มีมาใช้บังคับก็ยังไม่ต้องออกเรียกว่า "เป็นกันจนกว่าจะตาย" ว่างั้นเถอะ! นับว่าตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นตำแหน่งพิเศษเหนือตำแหน่งข้าราชการอื่นใดในประเทศนี้ เพราะรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีจะถอดถอนหรือสั่งให้พ้นจากตำแหน่งไม่ได้ถ้าไม่มีความผิด นอกจากจะลาออกเอง (ลาออกทำไมให้โง่!) ไม่ทราบว่าท่านผู้ใดเป็นผู้ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 นี้ที่ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีสั่งให้พ้นจากตำแหน่งได้และแต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควรให้ดำรงตำแหน่งแทนได้ (ตามมาตรา 5) แต่สำหรับตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ไม่ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีที่จะสั่งให้พ้นจากตำแหน่งได้นอกจากจะกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 30 (๙) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร

ราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518

2. เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 ในมาตรา 4 ยังได้เน้นในกฎหมายที่จะบริหารราชการกรุงเทพมหานครว่า "ต้องจัดตั้งเป็นทบวงนครบาล"

แต่บัดนี้เรามีกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง–ทบวงนครบาลแล้วหรือยัง?

ตอน 3

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 เป็นร่างของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ฯ ได้เสนอร่างกฎหมายว่าด้วยทบวงนครบาลและร่างกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องพร้อมกันต่อสภาฯ ด้วยเป็นกฎหมายชุดหรือกฎหมายพวง

ขณะเดียวกันทางพรรคกิจสังคมก็ได้เสนอร่างกฎหมายว่าด้วยทบวงนครหลวงต่อสภาฯ เช่นกัน ซึ่งทั้งร่างของรัฐบาลและร่างของพรรคกิจสังคมต่างยึดถือตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 โดยยึดถือการจัดตั้งทบวงนครบาล หรือนครหลวงเป็นสำคัญ คือเห็นควรมีทบวงให้มามีส่วนร่วมในการบริหารราชการกรุงเทพมหานครแล้วกระจายออกเป็นท้องถิ่นย่อย ๆ ผมจำได้ว่านายเชาวน์วัศ สุดลาภา ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในขณะนั้นได้ส่งนายถวิล ไพรสณฑ์ รองผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร และนายสมจิตต์ สุคนธสวัสดิ์ รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษาเข้าเป็นกรรมาธิการสภาฯ พิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวด้วย และนายเชาวน์วัศฯ ยังได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งใน กทม. โดยมีนายสมชัย วุฑฒิปรีชา รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ และมีผม นายถวิล นายสมจิตต์ร่วมเป็นกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายที่เสนอสภาฯ ดังกล่าวอีกส่วนหนึ่งด้วย เพื่อเตรียมการเข้าไปเสนอความคิดเห็นในคณะกรรมาธิการของสภาฯ

สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาทั้งร่างของรัฐบาลและร่างของพรรคกิจสังคมเมื่อประมาณต้นเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 และได้รับหลักการทั้ง 2 ร่าง แต่เมื่อคณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้วเกิดอุปสรรค เพราะหลักการและรายละเอียดของกฎหมายทั้ง 2 ร่างไม่สามารถจะเข้ากันได้ เป็นที่น่าเสียดายที่ไม่ได้ตกลงมาร่วมกันพิจารณาก่อนที่จะเสนอสภาฯ ผลที่สุดจึงต้องถอนร่างกฎหมายทั้งสองออกจากสภาฯ คงผ่านแต่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพ-มหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 ที่ให้ยึดอายุผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและคณะ และสมาชิกสภากรุงเทพมหานครออกไปดังกล่าวมาในตอน 2

ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร เข้าสภาฯ อีกและต้องตกไปเพราะเหตุยุบสภาฯ ดังกล่าวมาในตอน 1

เป็นอันว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการกรุงเทพมหานครต้องมีอันต้อง "แท้ง" ไปแล้วสองครั้ง ไม่ทราบว่ามีอาถรรพณ์อะไร ดังนั้นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจากการแต่งตั้งจึงอยู่ยงคงกระพันต่อไป ไม่มีกำหนดเวลาจนกว่าจะ *เกษียณชีวิต* ไม่ใช่เกษียณอายุ (ผมขอยืมศัพท์ของท่าน "ทหารเก่า" มาใช้คงจะไม่ว่ากัน)

บัดนี้ พรรคประชาธิปัตย์และพรรคประชากรไทย ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายรัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร เข้ามาใหม่อีกเพื่อจะล้างอาถรรพณ์หรืออย่างไรก็ไม่ทราบ ผมเองก็ให้รู้สึกหวั่นใจว่าจะเกิดการ "แท้ง" เป็นครั้งที่สาม เพราะเรื่องของการเมืองหาความแน่นอนได้ยาก ก็ขอให้เราคอยดูกันต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติของทั้งสองพรรคดังกล่าวมี

ลักษณะเป็นโครงสร้างเดิมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 ที่ประสงค์จะให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง *ทบวงนครบาล* ทั้งผู้แทนของพรรคทั้งสองมิได้แถลงเลยว่า ร่างของพรรคตนที่เสนอต่อสภาฯ นั้นมีดีอย่างไร กล่าวคือมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ดีกว่ากฎหมายเดิม คือพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้อย่างไร จะทำให้ประชาชนได้รับการบริการสะดวกและรวดเร็วขึ้นอย่างไร จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนชาวกรุงเทพฯ แต่เกินกำลังของกรุงเทพมหานครได้อย่างไรดังเช่นกรณีน้ำท่วมเป็นต้น รวมทั้งจะให้ประชาชนได้มีโอกาสปกครองตนเองในท้องถิ่นได้ใกล้ชิดและทั่วถึงได้อย่างไร เท่าที่ได้ยินและได้ฟังมามีแต่การโจมตี และวิจารณ์กฎหมายว่าด้วยทบวงนครหลวงว่ามีปัญหาและจุดอ่อนหลายประการ รวมทั้งเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเท่านั้น ส่วนประชาชนผู้ถูกปกครองจะเป็นอย่างไรจะแก้ไขให้ดีขึ้นอย่างไรมิได้กล่าวถึง ความประสงค์อันสำคัญก็คืออยากให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในทางการเมืองมากกว่าถ้าหากประสงค์จะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าฯ แล้วก็ไม่จำเป็นต้องยกร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครใหม่ทั้งฉบับ เพียงแต่ร่างเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมให้ยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 เสีย ก็จะคืนสู่ปกติตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ที่ใช้อยู่ปัจจุบันซึ่งบัญญัติให้มีการเลือกตั้งอยู่แล้วและจะเพิ่มเติมอะไรลงไปอีกก็ย่อมกระทำได้

ใครเล่าที่ทำให้ไม่มีการเลือกตั้งผู้ว่าฯ และต้องแต่งตั้งมาจนทุกวันนี้ ก็ต้องขอให้ท่านได้โปรดย้อนไปอ่านบทความของผมในตอน 1 พรรคการเมือง นักการเมือง และผู้ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ในครั้งนั้นย่อมทราบดีอยู่แก่ใจ แม้นายธรรมนูญ เทียนเงินเองเมื่อรู้ตั ว่าจะต้องถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งผู้ว่าฯ ก็คิดว่า เอ เถอะ จะถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งก็ไม่ว่ากระไร แต ขอให้มีการเลือกตั้งกันใหม่เพื่อพิสูจน์ว่าประชาชน ยังต้องการเขาหรือไม่ แต่แล้วก็ต้องผิดหวัง ผมว่าถ้ามี การเลือกตั้งในตอนนั้นคงสนุกและตื่นเต้นพิลึก ทั้งนัก การเมืองและประชาชนคงจะตื่นตัวมาสมัครและมาใช้ สิทธิ์กันไม่น้อย เสียดายประชาธิปไตยของท้องถิ่นใน ขณะนั้นเหลือเกินจริง ๆ แต่อย่างไรก็ตามเรื่องราวก็ ผ่านไปแล้วถึง 7 ปี ย่อมไม่สามารถจะเรียกร้องอดีตให้ กลับคืนมาได้ เรามาช่วยกันปลุกประชาธิปไตยของ ท้องถิ่นกันให้ตื่นตัวเพื่อนำไปสู่ประชาธิปไตยระดับชาติ ต่อไป ขอให้มาช่วยกันคิดในปัจจุบันและอนาคตดีกว่าว่า การปกครองของกรุงเทพมหานครควรจะไปในทิศทาง ใด ใคร่ขอเชิญชวนท่านผู้อ่านได้โปรดสละเวลาติดตาม ทิศทางที่ผมจะชี้นำท่านไป และได้โปรดพินิจพิจารณา ว่าทิศทางใดดีหรือไม่ดีอย่างไร เพราะผมถือว่ากรุงเทพฯ เป็นของท่านทุกคน

ก่อนที่จะนำท่านไปสู่ทิศทางการปกครองของกรุงเทพมหานครในอนาคตผมขอลำดับความเป็นมาของการบริหารกรุงเทพมหานครในอดีตให้ท่านได้ทราบก่อนคือ

กรุงเทพมหานครในอดีต แต่เดิมจัดระเบียบบริหารเป็นราชการส่วนภูมิภาคเป็น 2 จังหวัดด้วยกัน คือจังหวัดพระนครจังหวัดหนึ่ง และจังหวัดธนบุรีอีกจังหวัดหนึ่ง ทั้งสองจังหวัดมีหน่วยราชการบริหารรองลงไปเป็น อำเภอ โดยรวมท้องที่หลาย ๆ อำเภอตั้งเป็นจังหวัดดังกล่าว มีผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอเป็นข้าราชการประจำ แต่งตั้งมาจากส่วนกลางคือกระทรวงมหาดไทย และยังมีตำบลขึ้นกับอำเภอตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่

ขณะเดียวกันยังมีราชการบริหารส่วนท้องถิ่นคือ ในจังหวัดพระนคร มี

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนคร
2. เทศบาลนครกรุงเทพ

3. สุขาภิบาลต่าง ๆ ตามอำเภอนอกเขตเทศบาลกรุงเทพ

ในจังหวัดธนบุรีมี

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี

2. เทศบาลนครธนบุรี

3. สุขาภิบาลต่าง ๆ ตามอำเภอนอกเขตเทศบาลนครธนบุรี

ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 218) ซึ่งการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคและราชการบริหารส่วนท้องถิ่นดังกล่าวก็เช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ทั่วไป

ต่อมาได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 ประกาศเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2514 ให้รวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเป็นหนึ่งจังหวัดเรียกว่า "นครหลวงกรุงเทพธนบุรี" แต่ยังคงเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคตามเดิม มีฐานะเป็นจังหวัดเช่นเดิม เพียงแต่รวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเป็นจังหวัดเดียวกันแล้วเอาชื่อมาผนวกกันว่า "กรุงเทพ-ธนบุรี" และแทนที่จะเรียกว่าจังหวัดก็เปลี่ยนเรียกว่า "นครหลวง" ซึ่งมีผลให้รวมองค์การบริหารส่วนจังหวัดของสองจังหวัดนั้นเข้าด้วยกันเรียกกันว่า "องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี" ส่วนสุขาภิบาลของอำเภอใดก็ยังคงเป็นอยู่เช่นเดิม

สำหรับตำแหน่งผู้ว่าราชการนครหลวงกรุงเทพ-ธนบุรียังคงเป็นข้าราชการประจำแต่งตั้งมาจากกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้แก่ นายวิญญู อังคณานุรักษ์

ขณะเดียวกันได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ประกาศเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2514 วันเดียวกัน ให้รวมเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลธนบุรีให้เป็นเทศบาลเดียวกันเรียกว่า "เทศบาลนครหลวง" ฐานะคงเป็นเทศบาลเช่นเดียวกับเทศบาลอื่น ๆ ทั่วไป

สำหรับตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลนคร-หลวงนั้น ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าวบัญญัติให้ผู้ว่าราชการนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเป็นนายกเทศมนตรีโดยตำแหน่ง

ในรูปการการจัดระเบียบราชการส่วนภูมิภาคและราชการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นดังกล่าวเป็นการกระจายอำนาจการปกครองกรุงเทพมหานครออกไปยังหน่วยงานหรือองค์การหลายหน่วยด้วยกัน อันมีจังหวัดหรือนครหลวงเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค ซึ่งราชการบริหารราชการส่วนภูมิภาคนี้ก็คือส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนกลางหรือรัฐบาลนั่นเอง เพราะกระจายอำนาจไปจากส่วนกลางและมีราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอันมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือส่วนนครหลวงกับเทศบาลนครและสุขาภิบาล เรียกว่ามีหลายหน่วยงานช่วยกันปฏิบัติและรับผิดชอบในการบริหารราชการในเขตกรุงเทพมหานครทั้ง*ทางภาครัฐบาล* โดยรัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วม โดยทางราชการบริหารส่วนภูมิภาค และทั้ง*ทางภาคท้องถิ่น* โดยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่ประชาชนปกครองตนเองด้วยการเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารเข้ามาทำหน้าที่แทน

ขอจบตอน 3 ไว้แค่นี้ ตอนต่อไปผมจะได้กล่าวถึงการปกครองของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

ตอน 4

> *...กรุงเทพมหานคร กว้างใหญ่ประมาณ 1,500 ตารางกิโลเมตรมีประชากรประมาณ 5 ล้านคน และเมื่อเทียบกับสิงคโปร์แล้ว หากจะยกขึ้นให้เป็นประเทศก็คงเป็นได้สบายมาก....*

กรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

"กรุงเทพมหานครบวรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลกภพ นพรัตนราชธานีบุรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมานอวตารสถิตย์ สักกะทัตติยวิษณุกรรมประสิทธิ์"

นามกรุงเทพมหานครที่เต็มยศดังกล่าว เป็นนามของพระนครหรือราชธานีที่ได้รับพระราชทานโดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ประถมกษัตริย์แห่งพระบรมวงศ์จักรี เมื่อ พ.ศ. 2328 หลังจากที่ทรงสถาปนาพระนครแล้ว ซึ่งใช้เวลาในการสร้างพระนครใหม่ถึง 3 ปี (เริ่มต้นสร้างเมื่อ พ.ศ. 2325) โดยย้ายมาจากกรุงธนบุรี ถ้าขนานนามตามทางการก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง คือก่อน พ.ศ. 2475 ก็ขนานนามโดยย่อว่า *กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์ฯ* หรือ *กรุงรัตนโกสินทร์* ซึ่งปัจจุบันในบางโอกาสก็ยังใช้เรียกขานนามย่อดังกล่าวกันอยู่

แต่สำหรับประชาชนชาวไทยขนานนามพระนครใหม่ (ใหม่ในสมัยนั้น) โดยย่อว่า *กรุงเทพ* และเรียก *กรุงธนบุรี* ว่า *ฝั่งธนฯ* มาจนตราบเท่าทุกวันนี้

นาม *กรุงเทพมหานคร* นี้เป็นนามธรรมโดยเป็นชื่อพระนคร หรือราชธานี หรือชื่อเมืองหลวงหรือนครหลวงของประเทศไทย แต่ปัจจุบันนี้ นาม *กรุงเทพมหานคร* เป็นทั้งนามธรรมและรูปธรรม ที่ว่าเป็นนามธรรมก็เพราะยังเป็นชื่อของนครหลวงของประเทศไทยอยู่ ที่ว่าเป็นรูปธรรมก็เพราะมีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 จัดระเบียบองค์การบริหารราชการ *นครหลวง* ของประเทศไทยขึ้นเรียกว่า *กรุงเทพมหานคร* โดยเป็นทบวงการเมือง (คือเป็นนิติบุคคลนั่นเอง) มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง

ปัจจุบันนี้การปกครองหรือการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร จึงบริหารโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 เป็นการปฏิรูปโครงสร้างและจัดระเบียบองค์การบริหารราชการในรูปใหม่ และได้ยกเลิกการบริหารองค์การและหน่วยงานต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาในตอน 3 โดยสิ้นเชิง

ความจริงนั้น การจัดระเบียบเป็นองค์การและโครงสร้าง *กรุงเทพมหานคร* ในรูปใหม่นี้ ได้เริ่มต้นมาจากประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ก่อน โดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าวให้เรียกองค์การบริหารนครหลวงของประเทศว่า *กรุงเทพมหานคร* ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันสถาปนาหรือวันจัดตั้ง *กรุงเทพมหานคร* (มิใช่สถาปนาพระนคร ดังเช่นสมัยรัชกาลที่ 1 แต่เป็นการสถาปนาหน่วยราชการหน่วยหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่บริหารราชการในกรุงเทพมหานครนครหลวงของประเทศ) จึงถือเอาวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา นับเป็นเวลาได้ 11 ปีแล้ว ต่อมาจึงได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 โดยให้มีโครงสร้างและองค์การบริหาร *กรุงเทพมหานคร* ต่อเนื่องกับประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ดังกล่าวแต่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งผมจะขอกล่าวถึงเฉพาะการบริหารตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน

ได้กล่าวมาแล้วว่า การจัดระเบียบการบริหาร

ราชการกรุงเทพมหานครในรูปใหม่เป็นการปฏิรูปและยกเลิกการบริหารรูปเก่าตามที่กล่าวมาในตอน 3 โดยสิ้นเชิง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

1. รวมนครหลวงกรุงเทพธนบุรี ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคและองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี รวมทั้งสุขาภิบาล ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 24 ลงวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2514 กับเทศบาลนครหลวง ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2514 เข้าด้วยกันเป็น *กรุงเทพมหานคร* เรียกว่าเหมาทั้งหมดมารวมเป็น *กรุงเทพมหานคร* และให้กรุงเทพมหานครเป็นทบวงการเมือง มีฐานะเป็น *ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง*

2. ให้มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้ง (แต่ปัจจุบันอยู่ระหว่างบทเฉพาะกาล โดยให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523 ตามที่กล่าวมาในตอน 1 และตอน 2)

3. ให้มีสภากรุงเทพมหานคร และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครโดยถือเกณฑ์จำนวนราษฎรหนึ่งแสนคนต่อสมาชิกสภากรุงเทพมหานครหนึ่งคนและให้แบ่งเขตเลือกตั้งตามเขตเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (แต่ปัจจุบันอยู่ระหว่างบทเฉพาะกาลโดยสมาชิกกรุงเทพมหานครได้รับการแต่งตั้งมาตั้งแต่สมัยรัฐบาลธานินทร์ ต่อเนื่องมาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2523)

ตาม 2. และ 3. ข้างต้น เรียกว่าองค์การของ *กรุงเทพมหานคร*

4. ให้จัดระเบียบราชการ *กรุงเทพมหานคร* ดังนี้

4.1 สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

4.2 สำนักงานเลขานุการสภากรุงเทพมหานคร

4.3 สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร

4.4 สำนักหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งเทียบเท่าสำนัก เช่น สำนักการโยธา สำนักการระบายน้ำ สำนักรักษาความสะอาด สำนักการศึกษา สำนักการแพทย์ และสำนักอนามัย เป็นต้น

4.5 เขต คืออำเภอเดิม และ *นายอำเภอ* เปลี่ยนเรียกชื่อเป็น *หัวหน้าเขต* และตำบล เปลี่ยนเรียกชื่อเป็นแขวง และมีบทเฉพาะกาลจะให้ยกเลิกตำแหน่ง *กำนัน* ในโอกาสต่อไป

นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2516 ให้ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรุงเทพมหานครเป็น *ข้าราชการกรุงเทพมหานคร* โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณของกรุงเทพมหานคร หรือจากเงินงบประมาณอุดหนุนของรัฐบาล และมี *คณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร* เรียกว่า ก.ก. มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและบริหารงานเกี่ยวกับข้าราชการกรุงเทพมหานคร

โครงสร้างและการบริหารราชการกรุงเทพมหานครที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามที่กล่าวมา มีข้อที่ควรพิจารณา คือ

1. เป็นระบบที่ *กำหนด* ให้การบริหารราชการในเขต *พื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด ให้เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น* โดยไม่ให้ *ราชการบริหารส่วนกลาง* เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหาร

2. เป็นการรวบอำนาจการบริหารไว้เป็นหน่วยงานเดียว ที่กรุงเทพมหานครไม่กระจายอำนาจปกครองไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ ตามความเหมาะสมโดยให้ประชาชนปกครองตนเองในแต่ละท้องถิ่น

3. ดูแลพื้นที่และบริการประชาชนไม่ทั่วถึง ทำให้ล่าช้าและเกินกำลังการบริหาร

4. ถ้าฝ่ายค้ายของรัฐบาลได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครรัฐบาลซึ่งไม่มีส่วนร่วมในการบริหารอยู่แล้ว ก็จะไม่เหลียวแล และไม่สนับสนุนช่วยเหลือเท่าที่ควร เพราะถ้าเข้าไปสนับสนุนช่วยเหลือก็เท่ากับเป็นการหาคะแนนเสียงให้ฝ่ายค้าน จะทำให้ประชาชนต้องเดือดร้อน

ตามที่กล่าวมาข้างต้น พื้นที่กรุงเทพมหานครกว้างใหญ่ประมาณ 1,500 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณห้าล้านคน หากจะยกขึ้นให้เป็น *ประเทศ* คงจะเป็นได้สบายมาก เพราะเมื่อเทียบกับประเทศสิงคโปร์แล้ว ประเทศสิงคโปร์มีเนื้อที่เพียงประมาณ 800 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรเพียงประมาณ 2.3 ล้านคนเท่านั้น ซึ่งการปกครองและบริหารกรุงเทพมหานครยังกำหนดให้เป็นเพียงราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอยู่อีกนั้น เห็นว่าไม่น่าจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครได้เพราะจัดองค์การบริหารเล็กเกินไป เปรียบเหมือนจัดให้เด็กมาแบกกระสอบข้าวสารก็ย่อมจะแบกไม่ไหว จะนำรัฐวิสาหกิจ เช่น การไฟฟ้านครหลวง หรือการประปานครหลวง มาให้กรุงเทพมหานครกำกับ ควบคุมดูแลก็ไม่ได้ เพราะฐานะขององค์การและฐานะของหัวหน้าผู้บริหารเท่ากัน จะให้ขึ้นแก่กันได้อย่างไร

การบริหารในรูปเดิมที่เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค คือ เป็นจังหวัดหรือนครหลวง เป็นองค์การบริหารนครหลวง สุขาภิบาล และเทศบาล ยังเป็นการกระจายอำนาจบริหารไปตามหน่วยงานหรือองค์การดังกล่าวให้แบ่งกันบริหารและรับผิดชอบ สำหรับราชการบริหารส่วนภูมิภาคนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนกลาง หรือรัฐบาลนั่นเอง เพราะกระจายอำนาจไปจากส่วนกลาง เมื่อจังหวัดพระนครหรือจังหวัดธนบุรีเดิมมีปัญหารัฐบาลก็ต้องเข้าไปโอบอุ้มช่วยเหลือ เพราะถือว่าราชการบริหารส่วนกลางเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารด้วย แต่เมื่อ *กรุงเทพมหานคร* ซึ่งมีฐานะเป็นการบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นอิสระในการปกครองตนเองส่วนกลางมิได้มีส่วนร่วมด้วย เมื่อมีปัญหาก็ต้องช่วยตนเอง แต่ก็ไม่สามารถจะช่วยตนเองได้ เพราะเกินกำลังของตน ดังเช่นในกรณีน้ำท่วมใหญ่ในปี 2526 เป็นต้น ดีว่าปู่เทียมเป็นคนของรัฐบาลที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเข้ามา ราชการส่วนกลาง อันมีทหาร ตำรวจ กรมชลประทาน รวมทั้งรัฐมนตรีต่าง ๆ เข้ามาช่วย ถ้าหากมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคิดหรือว่าจะมีความสามารถยิ่งกว่าปู่เทียม อาจจะแย่ยิ่งไปกว่าปู่เทียมก็อาจเป็นได้ ถ้ายิ่งเป็นคนของพรรคฝ่ายค้านด้วยแล้ว ต่อให้มีความสามารถเป็นองค์อวตารก็ตาม ผมก็ว่าจะมีแต่คำว่า พังไม่เชื่อก็คอยดู

ด้วยความเห็นส่วนตัวของผม ผมเห็นว่าโครงสร้างและองค์การบริหารราชการกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน ที่ได้ดำเนินการมาแล้ว 11 ปี นั้น ไม่สามารถแก้ปัญหาของกรุงเทพมหานครได้

ตอน 5

การปกครองกรุงเทพมหานครในอนาคตควรจะมีทิศทางในลักษณะใด จึงจะเหมาะสมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่บัญญัติว่า

"การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน"

เมื่อกล่าวถึงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ที่ใช้ในการปกครองบริหารราชการกรุงเทพมหานครในปัจจุบันนี้แล้ว ก็เว้นเสียมิได้ที่จะกล่าวถึงประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าวที่วางโครงสร้างและตั้งองค์การบริหารให้เป็นกรุงเทพมหานคร ขึ้น ซึ่งต่อเนื่องมาถึงพระราช

บัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 นั้น มีความแตกต่างกันอยู่บ้าง ระหว่างประกาศของคณะปฏิวัติ และ พระราชบัญญัติดังกล่าว กล่าวคือ ในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 นั้น

- ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นข้าราชการการเมือง แต่ปัจจุบันนี้ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไม่ใช่ข้าราชการการเมือง และไม่ใช่ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ไม่ทราบว่าเป็นข้าราชการประเภทใด เพราะกฎหมายมิได้กำหนดไว้

- ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้รับการแต่งตั้ง และถอดถอนโดยคณะรัฐมนตรีและพ้นจากตำแหน่งไปตามคณะรัฐบาล

- ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีสิทธิเข้าร่วมประชุมกับคณะรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

นอกจากนี้ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ยังบัญญัติให้กรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัด และให้มีสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร มาจากการเลือกตั้งจากราษฎรเขตละ 1 คน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเท่ากับสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง

ผู้ที่ประเดิมตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นท่านแรก คือ ดร.ชำนาญ ยุวบูรณ์ และถัดต่อมา คือนายอรรถ วิสูตรโยธาภิบาล นายศิริ สันตะบุตร และ นายสาย หุตะเจริญ ซึ่งทั้งหมดดังกล่าวนามมาล้วนแต่พ้นจากตำแหน่งไปตามรัฐบาลทั้งนั้น เว้นแต่นายศิริ สันตะบุตร ได้ลาออกก่อน และนายสาย หุตะเจริญ มาแทน และมาดำเนินการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครตามกฎหมายใหม่ คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ซึ่งเลือกได้นายธรรมนูญ เทียนเงิน ดังได้กล่าวมาในตอนต้น ๆ

พิจารณาประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ดังกล่าวมาก็ดูเข้าที แต่ใช้บังคับอยู่ปีเดียวยังไม่ทันได้เลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครก็ถูกยกเลิกเสียก่อน โดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518

ลักษณะการปกครองและการบริหารตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 นี้ รูปเดียวกับจังหวัด ที่มีการบริหารโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด ต่างกันที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดบริหารราชการในจังหวัดนอกเขตเทศบาล และยังมีเทศบาล บริหารราชการในเขตเทศบาลอีกส่วนหนึ่งด้วย ส่วนการบริหารราชการกรุงเทพมหานครตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 บริหารราชการในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งหมด เพราะได้ยกเลิกเทศบาล แต่ก็ยังมีราชการบริหารส่วนกลางเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารด้วย เพราะผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นคนของรัฐบาล โดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอน แต่ก็ยังเป็นการรวบอำนาจการบริหารมาอยู่ที่กรุงเทพมหานครเพียงหน่วยเดียวอยู่ดี

ผมมีความเห็นว่า การปฏิรูประบบบริหารกรุงเทพมหานครตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 สืบเนื่องมาถึงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 โดยรื้อโครงสร้างเดิมให้ยกเลิกระบบราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่เป็นจังหวัดหรือนครหลวง และยกเลิกท้องถิ่นที่มีองค์การบริหารนครหลวง สุขาภิบาลและเทศบาลนั้น สามารถกระทำได้เพราะอาศัยอำนาจของคณะปฏิวัติ หากอยู่ในระหว่างระบอบประชาธิปไตยที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากการเลือกตั้งโดยราษฎรเข้ามานั่งในสภาผู้แทนราษฎรมาทำหน้าที่นิติบัญญัติแล้ว ผมเชื่อว่ากฎหมายดังกล่าว คงคลอดออกมาได้ยาก เช่นเดียวกับการที่จะรื้อโครงสร้างการปกครองและการบริหารของกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นระบบปกครองและบริหารในรูปอื่น ก็คงกระทำได้ยาก ทั้ง ๆ ที่การบริหารกรุงเทพมหานครในระบบปัจจุบันมิได้แก้ปัญหากรุงเทพมหานครให้ประชาชนได้รับการบริการที่ดีขึ้นแต่อย่างไร และมิได้กระทำให้

บ้านเมืองสะอาดและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยเท่าที่ควรจะเป็นแต่อย่างไร เช่น ปัญหาในเรื่องขยะสลัมหรือชุมชนแออัด การบุกรุกที่สาธารณะ หาบเร่แผงลอย การปลูกสร้างอาคารไม่เป็นระเบียบ การระบายน้ำ คูคลองตื้นเขิน น้ำเน่า น้ำท่วม เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องเข้ามาช่วยแก้ไข ลำพังท้องถิ่นย่อมเกินกำลังความสามารถที่จะกระทำได้ แต่ระบบบริหารกรุงเทพมหานครในปัจจุบันอยู่ในลักษณะที่ไม่ประสงค์ที่จะให้รัฐบาลเข้ามายุ่งเกี่ยวด้วย จึงเป็นการสวนทางกันกับการที่จะบริการประชาชน

กรุงเทพมหานครในอนาคต

กรุงเทพมหานครควรจะมีทิศทางในการปกครองไปในลักษณะใดจึงจะเหมาะสมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่บัญญัติว่า

"การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน

การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

อำนาจหน้าที่ของสภาท้องถิ่นคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

สมาชิกสภาท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งเป็นหลัก

คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้มาจากการเลือกตั้งเป็นหลัก

ปัญหาสำคัญที่ต้องพิจารณามีว่าคำว่า ท้องถิ่นนั้น มีขอบเขตจำกัดแค่ไหน เพียงใด ถ้าจะถือพื้นที่เป็นเกณฑ์จะต้องมีพื้นที่กว้างใหญ่ขนาดไหน ถ้าจะถือประชากรเป็นเกณฑ์จะต้องมีจำนวนประชากรมากน้อยเพียงไร หรือถ้าจะถือความหนาแน่นของจำนวนประชากรในพื้นที่ประกอบด้วยรายได้เป็นเกณฑ์จะควรกำหนดความหนาแน่นและรายได้อย่างไร เหล่านี้เป็นปัญหาที่ยากต่อการพิจารณาตัดสิน

ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 (กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน) ซึ่งใช้เป็นหลักในการบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบันได้จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินไว้ดังนี้

(1) ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง

(2) ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค

(3) ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

สำหรับ (3) การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นได้บัญญัติว่า "ท้องถิ่นใดที่เห็นสมควรจัดให้ราษฎรมีส่วนในการปกครองท้องถิ่น ให้จัดระเบียบการปกครองเป็นราชการส่วนท้องถิ่น"

ตามบทบัญญัติดังกล่าว กล่าวแต่เพียงว่าท้องถิ่นใดที่เห็นสมควรให้ราษฎรมีส่วนในการปกครองท้องถิ่นก็ให้จัดระเบียบการปกครองเป็นท้องถิ่น ดังนั้น การที่จะเห็นสมควร จึงขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล

ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ดังกล่าวยังบัญญัติอีกว่า

"ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นดังนี้

(1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด

(2) เทศบาล

(3) สุขาภิบาล

(4) องค์การบริหารส่วนตำบล"

ตามบทบัญญัติดังกล่าว ทำให้เกิดความสงสัยเล่น ๆ ว่า กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา นั้น มิได้กำหนดไว้ในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน ฉะนั้น กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา เป็นท้องถิ่นที่อยู่นอกแผ่นดินหรือไฉน

ผมขอพูดเรื่อง กรุงเทพมหานครต่อไปว่า เมื่อการจะจัดระเบียบการปกครองเป็นท้องถิ่นอยู่ที่เห็นสมควร ฉะนั้น หากจะจัดระเบียบการปกครองให้ประเทศไทยเป็นท้องถิ่น ย่อมเป็นการไม่สมควรเป็นแน่ เพราะประเทศไทยต้องถือว่าเป็นแผ่นดิน จึงต้องจัดระเบียบการปกครองแผ่นดิน จึงจะถูกต้อง คราวนี้

ลองมาพิจารณาถึงกรุงเทพมหานคร ถ้าจัดให้กรุงเทพ-มหานครเป็นท้องถิ่นดังเช่นในปัจจุบันท่านผู้อ่านเห็นว่าสมควรหรือไม่ ผมหมายความว่า กำหนดให้พื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมดให้เป็นท้องถิ่น ทั้ง ๆ ที่กรุงเทพมหานครเคยเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค เป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นเทศบาล เป็นสุขาภิบาล มาก่อนทั้งยังเป็นที่ตั้งของกระทรวงทบวงกรม ต่าง ๆ อันเป็นราชการบริหารส่วนกลางอีกด้วย ดังนี้ จะเป็นการสมควรหรือไม่ ที่จะยกกรุงเทพฯ ทั้งกระบิให้เป็นท้องถิ่น

ในความเห็นของผมเป็นว่าไม่สมควรอย่างยิ่ง เพราะกรุงเทพมหานครใหญ่เกินไปที่จะจัดระเบียบการปกครองให้เป็นส่วนท้องถิ่นดังได้กล่าวมาแล้วในตอน 4

ถ้าเช่นนั้น ควรจะจัดระเบียบราชการหรือจัดระเบียบการปกครองกรุงเทพมหานครในรูปลักษณะใด หรือในทิศทางใด?

ขอท่านผู้อ่านได้โปรดติดตามบทความของผมต่อไป ผมขอเชิญชวนท่านด้วยความคารวะว่า ได้โปรดพินิจพิจารณาให้ถ่องแท้ด้วยวิจารณญาณของท่าน

ตอน 6

ในความเห็นของผม เห็นว่าการบริหารราชการหรือการปกครองกรุงเทพมหานครในฐานะที่เป็นนครหลวงของประเทศนั้น ควรมีการปกครองในลักษณะพิเศษ โดยกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นหรือชุมชนย่อย ๆ โดยแบ่งออกเป็นหลายท้องถิ่นหรือหลายชุมชนตามความสมควรและเหมาะสม โดยแต่ละท้องถิ่นมีขนาดเทียบเท่ากับ ***จังหวัด*** *ในส่วนภูมิภาค ให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนและให้ข้าราชการบริหารส่วนกลางหรือรัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารด้วย เท่ากับให้ประชาชนปกครองตนเองโดยมีรัฐบาลเข้ามามีส่วนประคับประคองช่วยเหลือ การบริการประชาชนก็จะรวดเร็ว ความเดือดร้อนก็จะบรรเทาหรือคลี่คลายลง ทั้งนี้โดยจัดรูปบริหารกรุงเทพมหานครเป็นราชการบริหารส่วนกลางส่วนหนึ่ง และราชการบริหารส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่งให้ช่วยกัน บริหารอย่างไรและช่วยกันอย่างไรผมจะได้กล่าวต่อไป*

ราชการบริหารส่วนกลางเรียกว่า **ทบวงนคร-หลวง** มีรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงอยู่ในคณะรัฐมนตรีและมีกรมต่าง ๆ อยู่ในสังกัดสำหรับปฏิบัติหน้าที่และบริการประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหา-นคร และเขตจังหวัดต่อเนื่อง เช่น กรมโยธานครหลวง และกรมการระบายน้ำเป็นต้น และมีรัฐวิสาหกิจนครหลวงอยู่ในการกำกับและดูแลของทบวงนี้ เช่น การประปานครหลวง และการไฟฟ้านครหลวงเป็นต้น

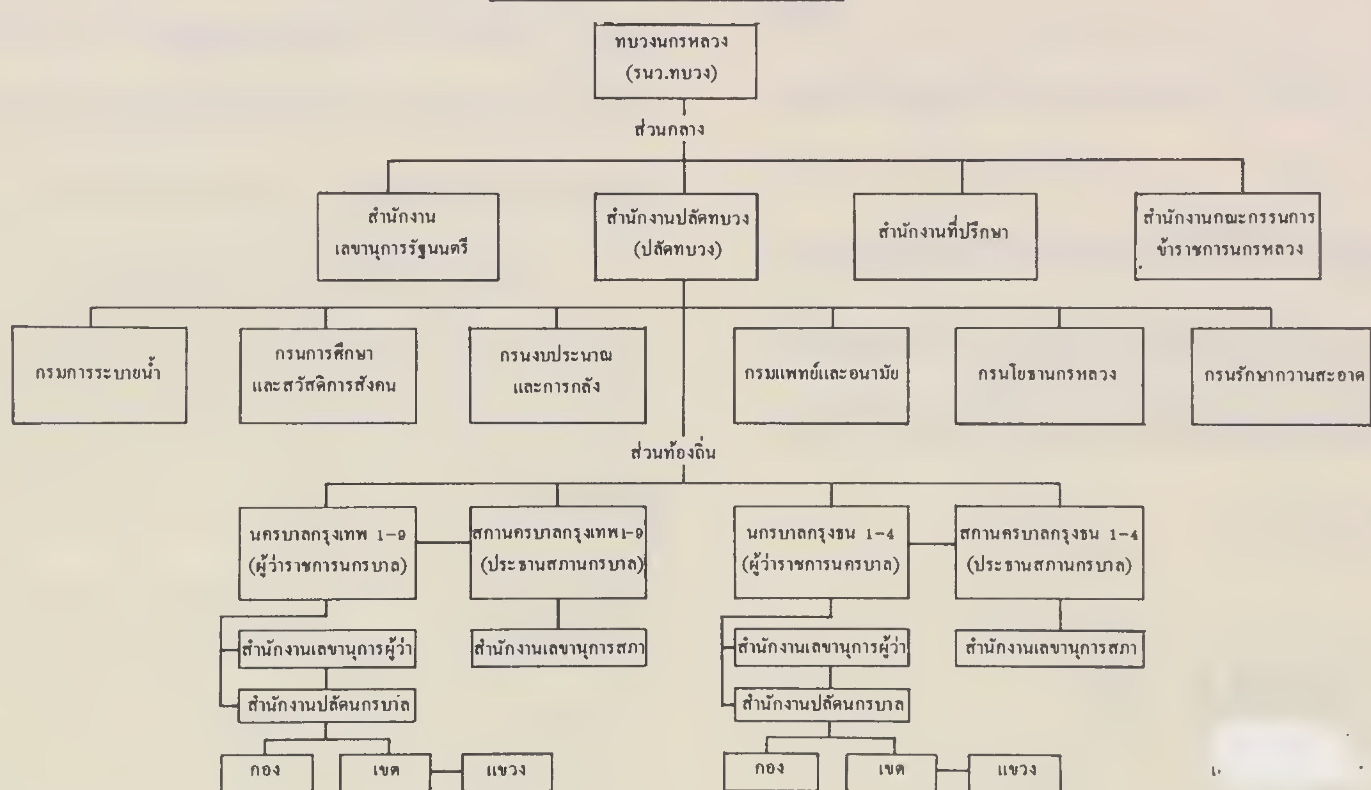
ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นเรียกว่า **นครบาล** เป็นการกระจายอำนาจไปสู่นครบาลต่าง ๆ เทียบได้กับเทศบาลต่าง ๆ ในต่างจังหวัดที่อยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย แต่นครบาลต่าง ๆ ตามที่กล่าวอยู่ในการกำกับดูแลของทบวงนครหลวง กล่าวคือ ถ้าเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในต่างจังหวัดเราเรียกว่า **เทศบาล** ถ้าเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นนครหลวงเราเรียกว่า**นครบาล** แต่นครบาลมีรูปการบริหารต่างกับเทศบาล เพราะในเขตกรุงเทพมหานครไม่มีความจำเป็นต้องมีราชการบริหารราชการส่วนภูมิภาคแล้ว โดยส่วนใหญ่ราชการบริหารส่วนกลางเข้ามาบริหารเสียเอง ในกรุงเทพมหานครจึงไม่มีหัวหน้าส่วนราชการประจำ เช่น ไม่มีอัยการจังหวัด ไม่มีศึกษาธิการจังหวัด ไม่มีผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด ไม่มีประชาสงเคราะห์จังหวัด เหล่านี้เป็นต้น ดังนั้นในกรุงเทพมหานคร จึงไม่จำเป็นต้องมีการบริหารราชการท้องถิ่นในรูปองค์การบริหารส่วนจังหวัด

และในรูปเทศบาล แต่เป็นการบริหารท้องถิ่นในรูป **นครบาล** เท่ากับนำองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับเทศบาลมารวมกันเป็นนครบาล ให้มีผู้ว่าราชการ**นครบาล** มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากราษฎร และมีสภานครบาลทำหน้าที่นิติบัญญัติ กล่าวคือ ออกข้อบัญญัติสำหรับใช้บังคับในท้องถิ่น และมีหน้าที่ควบคุมการบริหารของฝ่ายบริหาร โดยมีสมาชิกสภานครบาลมาจากการเลือกตั้ง และยังคงมีเขตซึ่งเทียบได้กับอำเภอ และมีแขวงซึ่งเทียบได้กับตำบลสังกัดอยู่ในนครบาล

ผมขอเสนอแผนภูมิการบริหารกรุงเทพมหานครในรูป**ทบวงนครหลวง** และ**นครบาล**เพื่อผู้อ่านได้เข้าใจและพิจารณา ดังต่อไปนี้

ตามแผนภูมิการบริหารทบวงนครหลวงที่เสนอ สำหรับราชการบริหารส่วนกลางมีกรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเช่นเดียวกับกระทรวง ทบวง กรม อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 (กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน) ซึ่งจำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 216 (กฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม) โดยให้ทบวงนครหลวงนี้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี (มีผู้ให้ความเห็นว่าความสำคัญของกรุงเทพมหานครมีมากสมควรจะยกให้เป็นกระทรวงด้วยซ้ำ) ดังปรากฏตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อไปนี้

แผนภูมิการบริหารทบวงนครหลวง

ร่าง พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216
ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

....

....

....

....

....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515

....

....

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... "

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อนี้เป็นข้อ 5 และข้อ 6 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 (ฉบับที่ 18) พ.ศ.2520

"ข้อ 5 ทบวงนครหลวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารราชการในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตจังหวัดต่อเนื่องตามที่มีกฎหมายกำหนด

ทบวงนครหลวงสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ข้อ 6 ทบวงนครหลวงมีส่วนราชการดังต่อไปนี้

(1) สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี
(2) สำนักงานปลัดทบวง
(3) สำนักงานที่ปรึกษา
(4) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการนครหลวง
(5) กรมการระบายน้ำ
(6) กรมการศึกษาและสวัสดิการสังคม
(7) กรมงบประมาณและการคลัง
(8) กรมแพทย์และอนามัย
(9) กรมโยธานครหลวง
(10) กรมรักษาความสะอาด"

ตามแผนภูมิและร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตามที่ผมเสนอมาข้างต้นก็เท่ากับยกการเป็น **กรุงเทพมหานคร** ในปัจจุบันขึ้นมาเป็น **ทบวงนครหลวง** นั่นเองโดยสำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นสำนักงานปลัดทบวง ตำแหน่ง **ปลัดกรุงเทพมหานคร** จะเป็น**ปลัดทบวง** ส่วนกรมต่าง ๆ 6 กรมนั้นได้แก่ กรมการระบายน้ำ กรมการศึกษาและสวัสดิการ กรมงบประมาณและการคลัง กรมแพทย์และอนามัย กรมโยธานครหลวง และกรมรักษาความสะอาด (ผมลำดับเรียงตามตัวอักษร) ก็มาจากสำนักที่สำคัญและจำเป็นของกรุงเทพมหานครนั่นเอง ผู้อำนวยการสำนักก็จะเป็นตำแหน่งอธิบดี โดยกรมต่าง ๆ นี้จะอยู่ในบังคับบัญชาของปลัดทบวงรองมาจากรัฐมนตรีว่าการทบวงอีกทีหนึ่ง การยกฐานะกรุงเทพมหานครขึ้นเป็นทบวงนครหลวงนี้ จึงเท่ากับเป็นการยกฐานะข้าราชการกรุงเทพมหานครขึ้นมาด้วย

ส่วนสำนักงานที่ปรึกษา และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการนครหลวงเป็นสำนักงานที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งตั้งขึ้นสังกัดโดยตรงต่อรัฐมนตรี ซึ่งผมจะได้กล่าวต่อไป

ผมหวังว่าส่วนราชการที่เป็นราชการบริหารส่วนกลางตามแผนภูมิ และตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 216 ดังกล่าว คงจะทำความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านได้ แต่ท่านคงจะสงสัยต่อไปว่า แล้วการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เรียกว่านครบาล จะมีองค์การบริหารและส่วนราชการเพื่อบริหารกันอย่างไร ขอความกรุณาได้โปรดอดใจรอผมอธิบายในตอนต่อไป

ตอน 7

ผมได้อธิบายถึงการบริหารราชการส่วนกลางของกทม.ที่เรียกว่า ***ทบวงนครหลวง*** **มาแล้วในตอน 6 ในตอนนี้ผมจะได้อธิบายถึงการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในกรุงเทพมหานครที่เรียกว่า** ***นครบาล*** **ต่อไป**

การที่จะจัดระบบการบริหาร กทม. สำหรับราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนท้องถิ่นให้ประสมกลมกลืนกันโดยมีการประสานงานกันและให้ส่วนกลางเข้าไปเกื้อกูลประคับประคองส่วนท้องถิ่นจะกระทำได้อย่างไร ฉะนั้นจึงจำเป็นจะต้องมีกฎหมายกำหนด คือ **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวง** ออกมาใช้บังคับสำหรับจัดระเบียบการปกครองกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นนครหลวงของประเทศไว้เป็นพิเศษ ซึ่งผมขอยกเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวงดังกล่าวมาให้เห็นดังต่อไปนี้

เหตุผล "ด้วยกรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นนครหลวงของประเทศเป็นที่ตั้งของกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาล มีประชากรจำนวนถึงห้าล้านคนเศษ และมีพื้นที่กว้างใหญ่ประมาณ 1,500 ตารางกิโลเมตร ทำให้เกิดมีปัญหาในการปกครองในการบริหารราชการ และในการบริการประชาชนอยู่มากมาย โดยดูแลไม่ทั่วถึงและเกินกำลังเพราะกฎหมายระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครที่ใช้อยู่ปัจจุบันนี้เป็นระบบที่กำหนดให้บริหารราชการในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยไม่มีราชการส่วนกลางเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร จึงมีลักษณะที่เสมือนรวมอำนาจการบริหารไว้เป็นหน่วยงานเดียว ไม่เหมาะสมกับสภาพการบริหารราชการท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร จึงควรกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้นด้วยการแบ่งท้องถิ่นปกครองออกเป็น

"นครบาล" โดยให้ประชาชนแต่ละนครบาลมีส่วนในการบริหารในท้องถิ่นของตนและให้มีราชการส่วนกลางคือ "ทบวงนครหลวง" มีส่วนร่วมในการบริหารด้วย"

สำหรับร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวงหากจะคัดลงทั้งหมดเกรงว่าจะเสียเวลา ท่านผู้อ่านจึงขอหยิบยกเฉพาะที่เป็นสาระสำคัญมาอธิบายส่วนที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยจะขอไม่กล่าวถึง และขอยกสารบาญร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาให้เห็นเป็นสังเขปก่อนคือ

ชื่อ - "พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวง พ.ศ......"

หมวด 1 บททั่วไป
หมวด 2 การจัดระเบียบนครหลวง
ส่วนที่ 1 การแบ่งพื้นที่การปกครอง
ส่วนที่ 2 การจัดตั้งนครบาล
หมวด 3 การบริหารนครบาล
ส่วนที่ 1 สภานครบาล
ส่วนที่ 2 ผู้ว่าราชการนครบาล
หมวด 4 การจัดระเบียบราชการนครบาล
หมวด 5 การรักษาราชการแทนและการปฏิบัติราชการแทน
หมวด 6 อำนาจหน้าที่ของนครบาล
หมวด 7 ข้อบัญญัติ
หมวด 8 การคลังและทรัพย์สินของนครบาล
หมวด 9 ทบวงนครหลวง
ส่วนที่ 1 อำนาจหน้าที่
ส่วนที่ 2 การคลังและทรัพย์สิน
ส่วนที่ 3 รัฐวิสาหกิจ กิจการ และการพาณิชย์
ส่วนที่ 4 คณะกรรมการที่ปรึกษานครหลวง
ส่วนที่ 5 สภานครหลวง
ส่วนที่ 6 กองทุนนครหลวง
ส่วนที่ 7 การควบคุมนครบาล
หมวด 10 ความสัมพันธ์กับรัฐบาล
หมวด 11 บทเฉพาะกาล

ผมขออธิบายเริ่มต้นด้วยหมวด 2 การจัดระเบียบนครหลวง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ **การแบ่งพื้นที่การปกครอง** มีสาระสำคัญในบทบัญญัติคือ

1.บัญญัติให้พื้นที่กรุงเทพมหานครนครหลวงของประเทศ มีการบริหารราชการโดย **ทบวงนครหลวง**มีอำนาจหน้าที่และส่วนราชการตามที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ตามที่บัญญัติดังกล่าวข้างต้นในเรื่องอำนาจหน้าที่จะรับกันกับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 216 ลงวัน 29 กันยายน พ.ศ. 2515 (กฎหมายว่าด้วยปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม) ที่ให้จัดตั้งทบวงนครหลวงขึ้นตามที่ผมได้ยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาให้เห็นแล้วในตอน 6

2. บัญญัติให้แบ่งพื้นที่การปกครองกรุงเทพมหานครออกเป็น **ฝั่งกรุงเทพ** และ **ฝั่งกรุงธน** และให้ทั้งสองฝั่งแบ่งการปกครองออกเป็นนครบาลตามสมควร และให้แต่ละนครบาลแบ่งการปกครองออกเป็นเขต และแขวงตามลำดับ ตามพื้นที่เขตและแขวงที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ทั้งนี้ตามที่บัญญัติดังกล่าวข้างต้นเพื่อให้แบ่งกรุงเทพมหานครเรียกชื่อออกเป็น **ฝั่งกรุงเทพ และฝั่งกรุงธน** ให้ชัดเจน โดยรักษาประวัติศาสตร์ที่ทั้งฝั่งกรุงเทพ และฝั่งกรุงธนเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย โดยเฉพาะเป็นการยกย่องกรุงธนบุรีเพื่อมิให้ต้องถูกลืมเลือนไป และมิใช่เป็นการแบ่งแยกกรุงธนบุรีออกไปจากกรุงเทพมหานครดังที่เคยมีพรรคการเมืองบางพรรคคิดจะแบ่งแยก ที่เรียกเป็น**ฝั่งกรุงเทพ**และ**ฝั่งกรุงธน** เพื่อให้สั้นและให้ชื่อสอดคล้องทำนองเดียวกันทั้งสองฝั่ง และทั้งสองฝั่งยังรวมอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ทั้งฝั่งกรุงเทพและฝั่งกรุงธนแบ่งการปกครองท้องถิ่นเป็นนครบาลต่าง ๆ ตามสมควรและตามความเหมาะสมแต่ละนครบาล ไม่ว่าจะอยู่ในฝั่งกรุงเทพฯ หรือฝั่งกรุงธนต่างมีฐานะเท่ากัน

ส่วนที่ 2 คือ **การจัดตั้งนครบาล** มีสาระสำคัญ

ในบทบัญญัติคือ

1. บัญญัติให้นครบาลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มีระเบียบบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้

2. บัญญัติให้แบ่งพื้นที่จัดตั้งนครบาลในฝั่งกรุงเทพ เป็นท้องที่ปกครองดังต่อไปนี้

(1) นครบาลกรุงเทพ 1 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตพระนคร เขตสัมพันธวงศ์ และเขตป้อมปราบรวมกัน

(2) นครบาลกรุงเทพ 2 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตปทุมวันและเขตบางรักรวมกัน

(3) นครบาลกรุงเทพ 3 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตห้วยขวาง

(4) นครบาลกรุงเทพ 4 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของพญาไท

(5) นครบาลกรุงเทพ 5 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตดุสิต

(6) นครบาลกรุงเทพ 6 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางเขน

(7) นครบาลกรุงเทพ 7 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางกะปิ เขตมีนบุรี และเขตหนองจอกรวมกัน

(8) นครบาลกรุงเทพ 8 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตพระโขนง และเขตลาดกระบังรวมกัน

(9) นครบาลกรุงเทพ 9 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตยานนาวา

3. บัญญัติให้แบ่งพื้นที่จัดตั้งนครบาลในฝั่งกรุงธนเป็นท้องที่ปกครองดังต่อไปนี้

(1) นครบาลกรุงธน 1 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตธนบุรี และเขตคลองสานรวมกัน

(2) นครบาลกรุงธน 2 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางขุนเทียน และเขตราษฎร์บูรณะรวมกัน

(3) นครบาลกรุงธน 3 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ และเขตหนองแขมรวมกัน

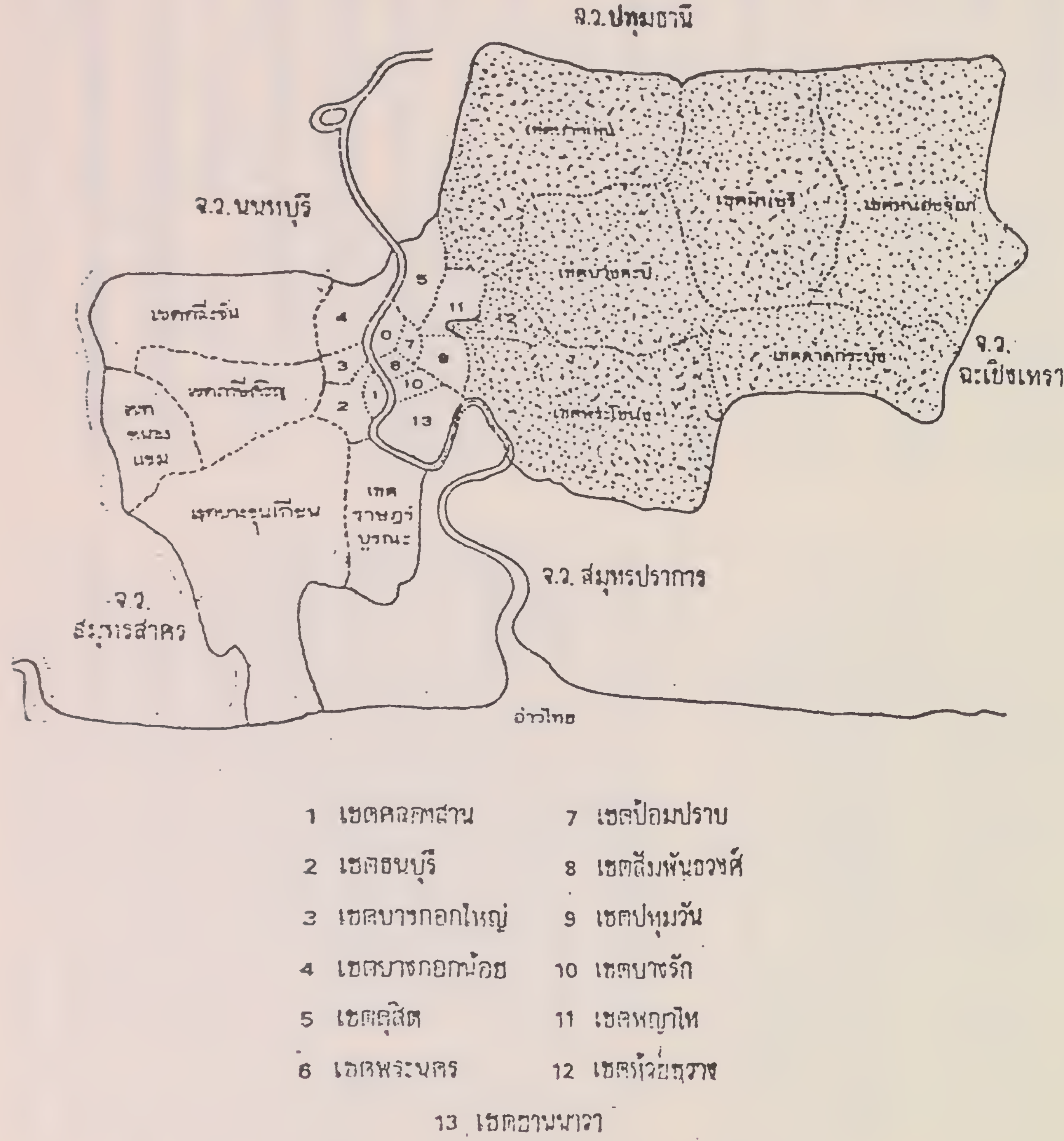
(4) นครบาลกรุงธน 4 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางกอกน้อย และเขตตลิ่งชันรวมกัน

ตามที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ฝั่งกรุงเทพจะแบ่งออกเป็น 9 นครบาล และฝั่งกรุงธนจะแบ่งออกเป็น 4 นครบาล แต่ละนครบาลเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เหตุที่ไม่เรียกนครบาลเป็นชื่อสถานที่ก็เพราะบางนครบาลมีหลายเขต หากนำชื่อของเขตใดเขตหนึ่งมาตั้งชื่อก็จะมีปัญหาในเรื่องชื่อสำหรับเขตอื่น ๆ ที่อยู่ในนครบาลนั้น จึงเรียกนครบาลเป็นหมายเลขเรียงลำดับไป

ขอเรียนว่าเขตและแขวงยังคงมีอยู่ตามเดิมและสังกัดอยู่ในนครบาลของตัว และการจัดระเบียบราชการของนครบาลนั้นก็เป็นไปตามแผนภูมิว่าด้วยส่วนท้องถิ่น

ความจริงการจัดตั้งนครบาลนี้น่าจะออกเป็นพระราชกฤษฎีกาก็ได้ แต่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเลยนั้น ก็เพื่อความแน่นอนและรวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลามาคิดออกพระราชกฤษฎีกากันอีก แต่หากจะจัดตั้งนครบาลเพิ่มขึ้นใหม่ หรือเปลี่ยนแปลง หรือยุบนครบาลเดิมในภายหลังแล้ว พระราชบัญญัติฉบับนี้ก็บัญญัติให้ออกเป็นพระราชกฤษฎีกาได้ และกำหนดให้ถือท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่สามแสนห้าหมื่นคนขึ้นไปจึงจะจัดตั้งนครบาลได้

ที่กำหนดให้แบ่งเขตเป็นนครบาลกรุงเทพ 1 ถึง 9 และนครบาลกรุงธน 1 ถึง 4 นั้น ก็โดยอาศัยจำนวนราษฎรสามแสนห้าหมื่นคนขึ้นไปดังกล่าวประกอบด้วยภูมิประเทศตามความสมควรและเหมาะสม และยังมีเหตุผลอีกว่าแต่ละนครบาลมีจำนวนราษฎรมากกว่าจังหวัดต่าง ๆ อีกหลายจังหวัด ซึ่งต่างจังหวัดเหล่านั้นมีเทศบาลเดียวบ้าง สองเทศบาลบ้าง ทั้งยังมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสุขาภิบาล ดังนั้นจึงควรกระจายอำนาจการปกครองแบ่งไปให้ราษฎรในนครบาลที่แบ่งให้ได้ปกครองตนเองบ้าง ไม่ใช่มารวมอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด

การปกครองที่แบ่งออกเป็นนครบาล

(1) นครบาลกรุงเทพ 1 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตพระนคร เขตสัมพันธวงศ์และเขตป้อมปราบรวมกัน

(2) นครบาลกรุงเทพ 2 มีอาณาเขตตามท้องที่ของเขตปทุมวัน และเขตบางรักรวมกัน

(3) นครบาลกรุงเทพ 3 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตห้วยขวาง

(4) นครบาลกรุงเทพ 4 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตพญาไท

(5) นครบาลกรุงเทพ 5 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตดุสิต

(6) นครบาลกรุงเทพ 6 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางเขน

(7) นครบาลกรุงเทพ 7 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางกะปิ เขตมีนบุรี และเขตหนองจอกรวมกัน

(8) นครบาลกรุงเทพ 8 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตพระโขนง และเขตลาดกระบังรวมกัน

(9) นครบาลกรุงเทพ 9 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตยานนาวา

(10) นครบาลกรุงธน 1 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตธนบุรี และเขตคลองสานรวมกัน

(11) นครบาลกรุงธน 2 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางขุนเทียน และเขตราษฎร์บูรณะรวมกัน

(12) นครบาลกรุงธน 3 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ และเขตหนองแขมรวมกัน

(13) นครบาลกรุงธน 4 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางกอกน้อย และเขตตลิ่งชันรวมกัน

ขอให้ท่านผู้อ่านได้โปรดพิจารณาดูตามแผนที่กรุงเทพมหานครแล้ว ลองจัดแบ่งเขตนครบาลดูตามที่ผมอธิบายมาข้างต้น และขอเรียนว่าสำหรับนครบาลกรุงเทพ 3 ที่มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตห้วยขวางนั้นต้องตัดแขวงคลองตันและแขวงสวนหลวงของเขตพระโขนงมารวมกับเขตห้วยขวางด้วย เพื่อเฉลี่ยจำนวนราษฎรมาให้เขตห้วยขวางและนำเขตพระโขนงกับเขตลาดกระบังมารวมกันเป็นนครบาลกรุงเทพ 8

ตอน 8

ผมเริ่มต้นเขียนบทความเรื่อง *ทิศทางการปกครองของกทม.* นี้ ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐตอน 1 เมื่อวันที่ 17 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2527 ก่อนการเปิดสมัยประชุมสามัญของสภาผู้แทนราษฎรประมาณเกือบ 2 เดือน เขียนมาจนบัดนี้ถึงตอน 8 ซึ่งอยู่ระหว่างสมัยประชุมสามัญของสภาผู้แทนราษฎร และขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพ-มหานครฉบับใหม่กำลังเป็นที่กล่าวขวัญกันอยู่ครึกโครม เป็นข่าวพาดหัวหนังสือพิมพ์ทุกฉบับอยู่หลายวัน

ผมอ่านตามข่าวของหนังสือพิมพ์แล้วกลายเป็นว่าประเด็นสำคัญเป็นเรื่องของการเมืองที่อยากให้ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพ-มหานครออกใช้บังคับโดยเร็วเพื่อจะขับไล่ *ปู่เทียม* บางท่านที่อุ่นเครื่องซ้อมกระโดดเชือกอยู่ก็อยากจะขึ้นสังเวียนเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพ-มหานครรวมทั้งนักการเมือง และหนังสือพิมพ์ที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจนทำให้เกิดความวิตกกังวลว่ารัฐบาลจะดองเค็มหรือดึงเกมพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพ-มหานครไว้ ผมได้สดับตรับฟังข่าวแล้วก็เกิดความรู้สึกว่า *จะเอากันแค่ให้ปู่เทียมออกเท่านั้นเองหรือ?* ผมขอตั้งคำถามไว้แก่ท่านผู้อ่านไว้เพียงนี้ หากจะพูดกันต่อไปก็จะยาวความและอาจจะไม่เป็นที่สบอารมณ์ของหลาย ๆ ท่าน

ผมขอเรียนว่า *"ทิศทางการปกครองของกทม."* ที่ผมเขียนมานี้มิได้เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครที่กำลังเป็นข่าวอยู่ในขณะนี้ แต่เป็นแนวความคิดที่อยากจะให้ประชาชนเห็นทิศทางที่ควรจะเป็น และเชื่อว่าจะแก้ไขปัญหาของกรุงเทพมหานครและความเดือดร้อนของประชาชนได้ ขอให้ผมนำท่านผู้อ่านไปสู่ทิศทางการปกครองกรุงเทพมหานครของผมต่อไป

ในตอน 7 ผมได้อธิบายถึงหมวด 2 ว่าด้วยการจัดระเบียบนครหลวงไปแล้ว ผมจะได้อธิบายในหมวด 3 ว่าด้วยการบริหารนครบาลต่อไป

การบริหารนครบาลแต่ละนครบาลประกอบด้วย

(1) สภานครบาล

(2) ผู้ว่าราชการนครบาล

สภานครบาลของแต่ละนครบาลนั้นประกอบด้วยสมาชิกจำนวนยี่สิบสี่คนเทียบได้กับสมาชิก *สภาเทศบาลนคร* หรือ *สมาชิกสภาจังหวัด* ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีราษฎรในจังหวัดตั้งแต่สองแสนคนขึ้นไปซึ่งมีสมาชิกสภาจำนวนยี่สิบสี่คนเช่นกัน ดังนั้นจำนวนสมาชิกสภานครบาลจำนวนยี่สิบสี่คนจึงเป็นจำนวนที่เหมาะสม และอายุของสภานครบาลมีกำหนดห้าปีเท่ากับอายุของสภาเทศบาลและสภาจังหวัด

ผู้ว่าราชการนครบาลอาจเสนอรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงให้ยุบสภานครบาลเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภานครบาลใหม่ได้ แต่รัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงอาจไม่เห็นชอบกับข้อเสนอของผู้ว่าราชการนครบาลก็ได้ ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงไม่เห็นชอบกับข้อเสนอของผู้ว่าราชการนครบาลให้ทำเป็นประกาศทบวงนครบาลพร้อมด้วยเหตุผล

ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภานครบาลต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมสภานครบาลว่า จะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งจะซื่อสัตย์สุจริตและปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น

ให้สภานครบาลเลือกสมาชิกสภานครบาลเป็นประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานสภานครบาลคนหนึ่ง และให้มีเลขานุการประธานสภานครบาลหนึ่งคน และผู้ช่วยเลขานุการประธานสภานครบาลหนึ่งคน โดยประธานสภานครบาลเป็นผู้แต่งตั้ง

สำหรับตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการประธานสภานครบาลนั้น คือเลขานุการของรองประธานสภานครบาลนั้นเอง โดยเรียกชื่อตำแหน่งอนุโลมตามตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง...หรือตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการนครบาลซึ่งจะได้กล่าวต่อไป ที่ **รัฐสภา** มีตำแหน่ง *เลขานุการรองประธานรัฐสภา* ไม่เรียกว่า *ผู้ช่วยเลขานุการประธานรัฐสภา* ตามความเห็นของผมเห็นว่าน่าจะเรียกว่าผู้ช่วยเลขานุการประธานรัฐสภา เพราะควรจะถือตัวบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเลขานุการเป็นหลักไม่ใช่ถือตัวประธานรัฐสภา และรองประธานรัฐสภาเป็นหลัก และเมื่อตัวเลขานุการไม่มีหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ตัวผู้ช่วยเลขานุการจะเป็นผู้รักษาราชการแทน และหากจะเรียกเลขานุการเหมือนกัน ก็จะสับสนว่า เลขานุการคนไหนหรือเลขานุการของใคร ถ้าเรียกว่าเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการแล้วก็แยกกันชัดเจนอยู่ในตัว

สมาชิกสภานครบาลจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดมีสิทธิเข้าชื่อเสนอขอให้เปิดอภิปรายทั่วไป

การอภิปรายทั่วไปนี้ สภานครบาลจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

ต่อไปผมจะได้กล่าวถึงการบริหารนครบาลในส่วนที่ว่าด้วย "ผู้ว่าราชการนครบาล"

ให้นครบาลมีผู้ว่าราชการนครบาลคนหนึ่งซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นโดยวิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ ให้ผู้ว่าราชการนครบาลมีอำนาจแต่งตั้งรองผู้ว่าราชการนครบาลหนึ่งคน เลขานุการผู้ว่าราชการนครบาลหนึ่งคนและผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการนครบาลหนึ่งคน

ผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการนครบาล ก็คือเลขานุการของรองผู้ว่าราชการนครบาลนั่นเอง ซึ่งผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการนครบาลนี้ รักษาราชการแทนเลขานุการผู้ว่าราชการนครบาลได้ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งเลขานุการผู้ว่าราชการนครบาล หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้

ผู้ว่าราชการนครบาลมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละห้าปีนับแต่วันเลือกตั้ง ในการเข้ารับตำแหน่งของผู้ว่าราชการนครบาล ให้ผู้ว่าราชการนครบาลปฏิญาณตนในที่ประชุมสภานครบาลพร้อมกับสมาชิกสภานครบาล แต่ถ้าเลือกตั้งไม่พร้อมกันให้ผู้ว่าราชการนครบาลปฏิญาณตนในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานครบาล

ถ้ามีการยุบสภานครบาล ผู้ว่าราชการนครบาลต้องพ้นจากตำแหน่งไปด้วย

รัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงโดยมติของคณะรัฐมนตรีสั่งให้ผู้ว่าราชการนครบาลออกจากตำแหน่งได้ เมื่อผู้ว่าราชการนครบาลได้ปฏิบัติการอันฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือละเลยไม่ปฏิบัติการอันควรปฏิบัติ หรือปฏิบัติการอันไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่หรือมีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่งแก่นครบาลหรือแก่ราชการ

รัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงมีอำนาจทำการสอบสวนผู้ว่าราชการนครบาลและมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งได้โดยไม่ต้องมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อปรากฏว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการนครบาล แต่ผู้ว่าราชการนครบาลมีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอให้เพิกถอนคำสั่งได้

สมาชิกสภานครบาลไม่น้อยกว่าสองในสาม

ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีสิทธิเสนอญัตติให้สภานครบาลพิจารณามีมติให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติว่าเห็นควรหรือไม่เห็นควรให้ถอดถอนผู้ว่าราชการนครบาลออกจากตำแหน่ง ถ้าปรากฏพฤติการณ์ว่าผู้ว่าราชการนครบาลได้ปฏิบัติการอันฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติการอันควรปฏิบัติ หรือปฏิบัติการอันไม่ชอบด้วยหน้าที่หรือมีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่งหรือแก่นครบาลหรือแก่ราชการ

ได้กล่าวมาแล้วในตอนที่ว่าด้วยสภานครบาลว่าผู้ว่าราชการนครบาลเสนอรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงให้ยุบสภาได้ แต่เมื่อยุบแล้วผู้ว่าราชการนครบาลก็ต้องพ้นจากตำแหน่งไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ว่าราชการนครบาลใคร่ครวญให้ดีเสียก่อน ไม่ใช่ว่าจะขอเสนอให้ยุบสภากันง่าย ๆ และในทางกลับกันสมาชิกสภานครบาลจำนวนสองในสามของสมาชิกทั้งหมดก็มีสิทธิเสนอญัตติให้สภานครบาลมีมติให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติว่าเห็นควรหรือไม่เห็นควรให้ถอดถอนผู้ว่าราชการนครบาลถ้าผู้ว่าราชการนครบาลมีพฤติการณ์ไปในทางที่ไม่ชอบดังกล่าวข้างต้น อันนี้เป็นการถูกต้องที่ผู้ว่าราชการมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน เมื่อจะถอดถอนโดยอำนาจของสภานครบาลก็ต้องให้ประชาชนเขามีประชามติกล่าวคือ ให้ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งมาลงมติกันว่าควรให้ผู้ว่าราชการนครบาลอยู่หรือควรให้ออก

สุดท้ายที่จะกล่าวคือ ให้ผู้ว่าราชการนครบาล รองผู้ว่าราชการนครบาล เลขานุการผู้ว่าราชการนครบาล และผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการนครบาลเป็นข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

ที่ผมอธิบายมาในหมวด 3 ว่าด้วยการบริหารนครบาลซึ่งประกอบด้วยสภานครบาลและผู้ว่าราชการนครบาลนั้น ผมหยิบยกแต่บทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญมาให้ท่านผู้อ่านได้เห็น เพื่อความเข้าใจผมใคร่ขอให้ท่านผู้อ่านได้โปรดดูสารบาญของร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารนครหลวงที่ผมได้กล่าวมาในตอน 7 ประกอบด้วย

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภานครบาลและผู้ว่าราชการนครบาลรวมทั้งการแบ่งเขตเลือกตั้งในนครบาลนั้น จะได้มีบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งผู้ว่าราชการนครบาลและสมาชิกสภานครบาลโดยบัญญัติว่าเมื่อได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งสมาชิกสภานครบาลแล้วให้ทบวงนครหลวงแบ่งเขตนครบาลออกเป็นเขตเลือกตั้งไม่เกินกว่าสี่เขต โดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนราษฎรใกล้เคียงกันเท่าที่จะแบ่งได้ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิก สภานครบาลมีจำนวนเท่ากันทุกเขต กล่าวคือถ้าแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นสองเขต ก็ให้แต่ละเขตมีการเลือกตั้งสมาชิกสภานครบาลจำนวนเขตเลือกตั้งละ 12 คน ถ้าแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นสามเขตให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภานครบาลเขตละ 8 คน และถ้าแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นสี่เขตให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภานครบาลเขตละ 6 คน หรือหากจะให้มีเขตเลือกตั้งเขตเดียวก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภานครบาลได้ทั้งหมด 24 คน

สำหรับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการนครบาลนั้นเป็นการแน่นอนที่ต้องกำหนดเขตเลือกตั้งเพียงเขตเดียวในแต่ละนครบาล

ตามที่ผมเขียนมาในตอน 7 และ ตอน 8 นี้ จะเห็นว่าประชาชนชาวกรุงเทพมหานครจะมีการปกครองส่วนท้องถิ่นกระจายออกเป็น 13 นครบาล จะมีผู้บริหารท้องถิ่นคือผู้ว่าราชการนครบาล 13 คน และมีสภาท้องถิ่นคือสภานครบาล 13 สภา แบ่งเขตช่วยกันรับผิดชอบตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ตอน ๙

การกำหนดทิศทางการปกครองของ กทม. ในอนาคตจำเป็นต้องรื้อโครงสร้างเดิม และจัดรูปการบริหารกรุงเทพมหานครใหม่เป็นราชการบริหารส่วนกลางมีทบวงนครหลวงเป็นองค์การบริหารส่วนหนึ่งและจัดรูปการบริหารเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นมีนครบาลเป็นองค์การบริหารอีกส่วนหนึ่ง ตามที่ผมได้กล่าวมาในตอน 5 ตอน 6 ตอน 7 และตอน 8 ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารนี้จะไม่กระทบกระเทือนต่อข้าราชการกรุงเทพมหานคร ไม่กระทบกระเทือนต่อหน่วยราชการอื่นใด และไม่กระทบกระเทือนต่องบประมาณของแผ่นดินแต่ประการใด แต่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากขึ้น ซึ่งผมจะได้กล่าวต่อไป

ในการจัดรูปการบริหารราชการกรุงเทพมหานครในรูปใหม่นี้จำเป็นต้องมีกฎหมายกำหนดการบริหารไว้ ซึ่งต้องเป็นกฎหมายชุด หรือกฎหมายพวง คือ

1. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 (กฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม) จัดตั้งทบวงนครหลวงขึ้นตามที่ผมได้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาให้เห็นแล้วในตอน 6

2. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวง คือร่างที่ผมกำลังอธิบายติดพันตั้งแต่ตอน 7 ตอน 8 และจะอธิบายต่อไป และร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นหลักหรือเป็นธรรมนูญในการบริหารราชการและปกครองกรุงเทพมหานคร

3. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการนครหลวง เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เพื่อควบคุมฐานะการบรรจุแต่งตั้งและระเบียบวินัยของข้าราชการนครหลวง ซึ่งแยกออกจากข้าราชการพลเรือนซึ่งผมจะได้อธิบายต่อไป

4. ร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งผู้ว่าราชการนครบาล และสมาชิกสภานครบาล ซึ่งผมได้อธิบายมาแล้วในตอน 8 ว่าด้วยการกำหนดเขตเลือกตั้งผู้ว่าราชการนครบาล และสมาชิกนครบาล ซึ่งเป็นสาระสำคัญ ส่วนการบัญญัติในเรื่องอื่น ๆ เช่น กำหนดวิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ การกำหนดข้อห้ามบางประการในการหาเสียง รวมทั้งการกำหนดโทษในการกระทำผิดต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ผมจะไม่กล่าวถึง

ร่างพระราชบัญญัติทั้ง 4 ฉบับ ดังกล่าวเป็นกฎหมายชุดหากจะคัดมาลงทุกฉบับและทุกมาตราให้สมบูรณ์แบบก็จะเป็นการเสียเวลา ผมจึงหยิบยกแต่ที่เป็นสาระสำคัญเพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เห็นและเข้าใจ

ผมขออธิบายร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวงต่อไปในหมวด 4 ว่าด้วยการจัดระเบียบราชการนครบาล

การจัดระเบียบราชการของนครบาล *ให้จัดระเบียบราชการนครบาล ดังนี้*

(1) สำนักงานเลขานุการสภานครบาล

(2) สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการนครบาล

(3) สำนักงานปลัดนครบาล

(4) กอง

(5) เขต

(6) แขวง

การตั้ง ยุบ เปลี่ยนแปลง หรือแบ่งส่วนราชการภายในนครบาลหรือเขต ต้องได้รับความเห็นชอบจากทบวงนครหลวง โดยทำเป็นประกาศของทบวงนครหลวง และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(1) สำนักงานเลขานุการสภานครบาล มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำของสภานครบาล มีเลขานุการสภานครบาลเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้าง รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเลขานุการสภานครบาล ขึ้นตรงต่อประธานสภานครบาล และมีผู้ช่วยเลขานุการสภานครบาลเป็น

ผู้ช่วยสั่ง หรือปฏิบัติราชการแทนเลขานุการสภานครบาล

(2) สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการนครบาล มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการ และงานของผู้ว่าราชการนครบาล มีเลขานุการผู้ว่าราชการนครบาล เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการนครบาลขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการนครบาล และมีผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการนครบาลเป็นผู้ช่วยสั่ง หรือปฏิบัติราชการแทนเลขานุการ ผู้ว่าราชการนครบาล

(3) สำนักงานปลัดนครบาลมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของนครบาล และราชการที่มิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการใดโดยเฉพาะ มีปลัดนครบาลเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้าง รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ ของสำนักงานปลัดนครบาล

(4) กองมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการตามที่กำหนดไว้ในประกาศแบ่งส่วนราชการโดยมีผู้อำนวยการกองเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างรับผิดชอบในราชการของกอง

(5) เขตมีผู้อำนวยการเขตเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างในเขตรับผิดชอบการปฏิบัติราชการภายในเขต และจะให้มีผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ช่วยสั่งหรือปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการเขตก็ได้

(6) ในเขตหนึ่งให้แบ่งพื้นที่ออกเป็นแขวง มีหัวหน้าแขวง หรือกำนันเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบและให้อยู่ในความรับผิดชอบบังคับบัญชาของผู้อำนวยการเขต แขวงใดที่เคยมีกำนันและผู้ใหญ่บ้านก็คงมีอยู่ต่อไปตามเดิม จะไม่ยกเลิก แขวงใดที่ไม่มีกำนันและผู้ใหญ่บ้านก็จะมีหัวหน้าแขวงเป็นข้าราชการระดับ 6 เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบ

ผมหวังว่าที่ผมอธิบายมาคงจะทำความเข้าใจให้ท่านผู้อ่านเข้าใจในโครงสร้างการบริหารราชการของนครบาลได้พอสมควร ผมใคร่ขอให้ท่านผู้อ่านได้โปรดดูแผนภูมิการบริหารทบวงนครหลวงที่เกี่ยวกับการบริหารส่วนท้องถิ่นที่ลงพิมพ์ในตอน 6 ประกอบด้วย และผมขออธิบายเพิ่มเติมเสริมต่อไป คือ

สำหรับ **กอง** ตาม ข้อ (4) นั้น ให้สังกัดอยู่ในสำนักงานปลัดนครบาล มีผู้อำนวยการกองซึ่งเป็นข้าราชการระดับ 7 เป็นหัวหน้าบังคับบัญชาข้าราชการ และลูกจ้างในกอง มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติราชการประจำและอยู่ในความรับผิดชอบบังคับบัญชาของปลัดนครบาล อาจจะมีกองกลาง กองโยธา กองรักษาความสะอาด กองการศึกษา หรือกองทะเบียน เป็นต้น ซึ่งการแบ่งส่วนราชการภายในของแต่ละนครบาลดังกล่าว ทบวงนครหลวงจะออกเป็นประกาศของทบวงนครหลวง

สำหรับ **เขต** ตาม ข้อ (5) นั้น ให้สังกัดอยู่ในสำนักงานปลัดนครบาล มีผู้อำนวยการเขตซึ่งเป็นข้าราชการระดับ 8 เป็นหัวหน้าบังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างในเขต มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติราชการประจำและอยู่ในความรับผิดชอบบังคับบัญชาของปลัดนครบาล

ผู้อำนวยการเขตมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

(2) อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการเขต

(3) อำนาจหน้าที่ซึ่งผู้ว่าราชการนครบาลหรือปลัดนครบาลมอบหมาย

เขต ก็คือเขตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ซึ่งเทียบได้กับอำเภอ และ*ผู้อำนวยการเขต* ก็คือหัวหน้าเขตในปัจจุบันนี้ซึ่งเทียบได้กับนายอำเภอ แต่เมื่ออยู่ในนครบาลก็เปลี่ยนเรียกจากอำเภอเป็นเขตและจากนายอำเภอเป็นผู้อำนวยการเขต ส่วนอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการเขตนั้นจะกว้างกว่าอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ เพราะนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับนายอำเภอแล้ว

ยังต้องมีอำนาจหน้าที่ในการบริการประชาชนซึ่งเป็นงานของท้องถิ่นรวมอยู่ด้วยเช่น งานเก็บขยะ งานรักษาความสะอาด งานทะเบียน เป็นต้น

สำหรับ *สำนักงานปลัดนครบาล* ตาม (ข้อ) 3 นั้น มีปลัดนครบาลซึ่งเป็นข้าราชการระดับ 9 หรือ 10 เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการหรือลูกจ้างและมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ปฏิบัติและบริหารราชการตามนโยบายและแผนของนครบาล

(2) ร่างข้อบัญญัติเสนอผู้ว่าราชการนครบาลเพื่อเสนอสภานครบาล

(3) ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของทบวงนครหลวงและข้อบัญญัติ

(4) รวบรวมปัญหาการบริหารราชการ พร้อมด้วยข้อเสนอแนะเสนอผู้ว่าราชการนครบาล

(5) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอผู้ว่าราชการนครบาลและสภานครบาล

(6) ปฏิบัติงานอื่นเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของนครบาลและรัฐบาล

(7) ปฏิบัติราชการตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี หรือคณะเทศมนตรีโดยอนุโลม ทั้งนี้ เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

(8) รับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำให้เป็นไปตามนโยบายของนครบาลและรัฐบาล

(9) กำกับ เร่งรัด ติดตามผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ เขต และแขวง รวมทั้งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และลูกจ้างของนครบาลรองจากผู้ว่าราชการนครบาล

อำนาจหน้าที่ของปลัดนครบาลตามที่กล่าวมาจะเห็นว่าปลัดนครบาลมีหน้าที่ปฏิบัติราชการที่เป็นงานประจำตามกฎหมายและตามนโยบาย ทำนองเดียวกับปลัดเมืองพัทยา แต่ปลัดนครบาลเป็นข้าราชการประจำ ส่วนปลัดเมืองพัทยานั้นนายกเมืองพัทยาจ้างจากบุคคลภายนอกที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด

ส่วนผู้ว่าราชการนครบาลนั้นจะเป็นผู้กำหนดนโยบายและควบคุมให้ปลัดนครบาลปฏิบัติราชการตามกฎหมาย และตามนโยบายของนครบาลและรัฐบาล

เมื่ออธิบายมาถึงตอนนี้ท่านผู้อ่านจะเห็นว่าฐานะของข้าราชการนครหลวงจะขยายกว้างขวางขึ้น โดยจะมีข้าราชการระดับ 7 คือผู้อำนวยการกองในนครบาลต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และจะมีตำแหน่งข้าราชการระดับ 9 หรือ 10 คือปลัดนครบาลเพิ่มขึ้นอีก 13 ตำแหน่ง ซึ่งข้าราชการนครหลวงมีโอกาสที่จะไต่เต้าขึ้นมาได้ ซึ่งผมจะได้กล่าวโดยละเอียดเมื่ออธิบายถึงร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการนครหลวง

ตอน 10

อำนาจหน้าที่ของนครบาลนั้น ส่วนใหญ่ก็คืออำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันนี้นั่นเอง แต่เป็นการปฏิบัติและการบริการในพื้นที่ของนครบาล ซึ่งมีพื้นที่จำกัดในอาณาเขตที่แบ่งให้เล็กลงของพื้นที่ และน้อยลงของจำนวนประชากร

ผมขออธิบายร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวงต่อไป

หมวด 5 ว่าด้วย *การรักษาราชการแทนและการปฏิบัติราชการแทน* ในเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องบัญญัติขึ้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาและข้อขัดข้องในการปฏิบัติราชการ ถ้าท่านไปอ่านดูพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นว่ามิได้บัญญัติในเรื่องนี้ไว้ขณะที่ผมปฏิบัติราชการอยู่ที่กรุงเทพมหานครมีเรื่องอยู่ว่า ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้มอบอำนาจให้รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครนายหนึ่งปฏิบัติราชการแทนในสำนักการคลัง และรองผู้ว่าราชการผู้นั้นได้มอบอำนาจให้ผู้อำนวยการสำนักการคลังทำสัญญาเช่าแผงขายหนังสือในบริเวณแม่ธรณีบีบมวยผมตรงข้ามสนามหลวงเกิดมีปัญหาว่ารองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะมอบอำนาจได้หรือไม่ และยังมีกรณีอื่นอีกหลายเรื่องทำนองเดียวกัน เมื่อมีการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร ผมเองเป็นผู้เสนอให้บัญญัติในเรื่อง **การรักษาราชการแทน และการปฏิบัติราชการแทน** นี้ไว้ในการพิจารณาปรับปรุงนั้นด้วย โดยยึดถือแนวตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 (กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน) เพราะตามที่ผมได้กล่าวมาแล้วในตอน 1 ว่าได้มีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร โดยร่างเป็นพระราชบัญญัติร่างแล้วร่างอีกอยู่เรื่อย ผมยืนยันได้เลยว่าบทบัญญัติในเรื่องนี้มาจากข้อเสนอของผม เมื่อบัญญัติขึ้นแล้วจะแก้ปัญหาตามที่ผมกล่าวมาข้างต้นได้ เพราะนอกจากจะบัญญัติถึงในเรื่องการรักษาราชการและการปฏิบัติราชการแทนแล้วได้มีมาตราหนึ่งบัญญัติความว่า "**ให้ผู้รักษาราชการแทน** ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ **ผู้ซึ่งตนแทน** และ **ให้ผู้ปฏิบัติราชการแทน** มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ **ผู้ซึ่งมอบหมายหรือมอบอำนาจ**

ในกรณีที่มีกฎหมายแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นกรรมการ หรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างใดให้ **ผู้รักษาราชการแทน หรือผู้ปฏิบัติราชการแทน** ทำหน้าที่กรรมการหรือมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับ **ผู้ดำรงตำแหน่งนั้น** ในระหว่างที่รักษาราชการแทนหรือปฏิบัติราชการแทนด้วย แล้วแต่กรณี

ในเรื่องการรักษาราชการแทน และปฏิบัติราชการแทน ผมขออธิบายเป็นสังเขปเพียงเท่านี้

ผมจะขออธิบายในหมวด 6 ว่าด้วย*อำนาจหน้าที่ของนครบาล*

อำนาจหน้าที่ของนครบาลนั้น ส่วนใหญ่ก็คืออำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครในปัจจุบันนี้นั่นเองแต่เป็นการปฏิบัติและการบริการในพื้นที่ของนครบาลซึ่งมีพื้นที่จำกัดในอาณาเขตที่แบ่งให้เล็กลงของพื้นที่และน้อยลงของจำนวนประชากร ซึ่งจะทำให้บริการประชาชนได้ทั่วถึงกว่า เร็วกว่า และใกล้ชิดกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ให้นครบาลมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตนครบาลในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนทั้งนี้ ตามข้อบัญญัตินครบาล และตามกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนครบาล รวมทั้งจัดให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่ดูแลและบังคับการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติและกฎหมายอื่นที่เป็นอำนาจหน้าที่ของนครบาล

(2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ

(3) การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

(4) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล

(5) การสาธารณูปโภค

(6) การทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนด

(7) การจัดการศึกษา การทำนุบำรุงศาสนา และการส่งเสริมวัฒนธรรม

(8) การส่งเสริมการประกอบอาชีพ

(9) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(10) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

(11) การจัดให้มีและการควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ

(12) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน

(13) การพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

(14) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

(15) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์

(16) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์

(17) การควบคุมความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัยในโรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ

(18) การควบคุมอาคาร

(19) การสาธารณูปการ

(20) การสังคมสงเคราะห์

(21) การส่งเสริมการกีฬา

(22) การดูแลรักษาที่สาธารณะ

(23) การพาณิชย์ของนครบาล

(24) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการทบวงนครบาลมอบหมาย หรือกฎหมายระบุให้เป็นหน้าที่ของนครบาล

สำหรับข้อสุดท้ายคือข้อ 24 นั้น กำหนดว่าหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงมอบหมาย หรือกฎหมายระบุให้เป็นหน้าที่ของนครบาล เท่ากับเป็นการปิดช่องโหว่เผื่อขาดตกหกหล่น

ในหมวด 6 ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของนครบาลนี้มีที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือ **สหการ** คือถ้ากิจการใดอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของนครบาล นครบาลอาจดำเนินการนั้นร่วมกันตั้งแต่สองนครบาลขึ้นไป หรือร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น โดยจัดตั้งเป็นองค์การเรียกว่า **สหการ** มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยผู้แทนของนครบาล ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี

สหการอาจได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล และอาจกู้เงินได้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคลต่าง ๆ **โดยได้รับความเห็นชอบจากสภานครบาล**

ผมขอผ่านหมวด 6 ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของนครบาลไปยังหมวด 7 ว่าด้วยข้อบัญญัติต่อไป

ข้อบัญญัตินครบาลจะตราได้ในกรณีใด?

ข้อบัญญัตินครบาลจะตราขึ้นไป **โดยความเห็นชอบของสภานครบาล** ในกรณีดังกล่าวต่อไปนี้

(1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของนครบาล

(2) เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้นครบาลมีอำนาจตราเป็นข้อบัญญัตินครบาล

(3) การดำเนินการพาณิชย์ของนครบาล

(4) การคลัง การงบประมาณการเงิน การทรัพย์สิน การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินและการพัสดุ

ในข้อบัญญัตินครบาลจะกำหนดโทษผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษจำคุกเกินหกเดือน และปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท

ผมขออธิบายเรื่อง *ข้อบัญญัติ* **ให้ท่านผู้อ่านได้เข้าใจคือข้อบัญญัติเป็น** *กฎหมายของท้องถิ่น* **ที่ใช้บังคับในท้องถิ่นนั้น ๆ ถ้าเป็นกฎหมายของเทศบาลเรียกว่า** *เทศบัญญัติ* **ถ้าเป็นกฎหมายของจังหวัดเรียกว่า** *ข้อบัญญัติจังหวัด* **ถ้าเป็นกฎหมายของนครบาล เรียกว่า** *ข้อบัญญัตินครบาล* **เมื่อเทียบกับคำว่า** *เทศบัญญัติแล้ว* **ผมอยากจะเรียก** *ข้อบัญญัตินครบาลว่านครบัญญัติ* **แต่ก็ไม่กล้าเรียกเกรงว่าจะเป็นคำที่แปลกแหวกแนวไป**

ตอน 11

ขออธิบายร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวง หมวด 7 ว่าด้วยการคลังและทรัพย์สินของนครบาลต่อไป

จำเป็นต้องมีบทบัญญัติในเรื่องนี้ไว้ เพื่อกำหนดให้นครบาลมีรายได้ของตนเองจะได้นำรายได้ไปจ่ายทะนุบำรุงท้องถิ่นของตน โดยนครบาลมีอำนาจจัดทำงบประมาณของตนเองเสนอผ่านทางสภานครบาลซึ่งมีสมาชิกสภานครบาลเป็นผู้พิจารณาและควบคุม ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการบริหารราชการท้องถิ่นและในการบริการประชาชน ไม่จำเป็นต้องไปตั้งงบประมาณทางสำนักงบประมาณของรัฐบาล และไม่ต้องเสนอทางสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา เพราะจะทำให้ล่าช้าไม่สะดวกและไม่คล่องตัวในการบริหารงานของท้องถิ่น

นครบาลอาจมีรายได้ดังต่อไปนี้

(1) รายได้จากทรัพย์สินของนครบาล

(2) รายได้จากการสาธารณูปโภคของนครบาล

(3) รายได้จากการพาณิชย์ของนครบาล

(4) ภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นของเทศบาล หรือมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นของนครบาลโดยเฉพาะ

(5) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้

(6) ค่าบริการตามมาตรา 86

(7) รายได้จากการจำหน่ายพันธบัตร เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและตราเป็นข้อบัญญัตินครบาล

(8) เงินกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคลต่าง ๆ โดยใช้กับความเห็นชอบจากสภานครบาล

(9) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลส่วนราชการ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่น และเงินสมทบจากรัฐบาล

(10) เงินจัดสรรจากทบวงนครหลวง

(11) เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ องค์การต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ

(12) เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้

(13) เงินช่วยเหลือหรือเงินค่าตอบแทน

(14) รายได้จากทรัพย์สินของแผ่นดินหรือรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการเพื่อมุ่งแสวงหากำไรในนครบาลตามที่จะมีกฎหมายกำหนด

(15) รายได้จากการจัดเก็บภาษีทรัพย์สิน หรือค่าธรรมเนียมพิเศษตามที่จะมีกฎหมายกำหนด

(16) รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นของนครบาล

รายได้ตามที่กล่าวมาทั้งหมดถือตามแนวรายได้ของกรุงเทพมหานคร ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มีพิเศษอยู่ประเภทหนึ่งตามข้อ (10) คือ *เงินจัดสรรจากทบวงนครหลวง* ซึ่งเงินรายได้ประเภทนี้ นครบาลจะต้องสัมพันธ์กับทบวงนครหลวง ซึ่งผมจะได้อธิบายต่อไปเมื่อถึงหมวดที่ว่าด้วยทบวงนครหลวง

มีรายได้พิเศษอีกประเภทหนึ่งซึ่งบัญญัติขึ้นใหม่โดยบัญญัติว่า

"นครบาลอาจออกข้อบัญญัติเรียกเก็บค่าเช่าหรือค่าธรรมเนียมใด ๆ จากผู้ซึ่งใช้หรือได้ประโยชน์

จากที่สาธารณะ หรือจากบริการสาธารณะที่นครบาลจัดให้มีขึ้นได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวง”

บทบัญญัติดังกล่าวมีประโยชน์มากที่ให้อำนาจนครบาลเรียกเก็บค่าเช่าหรือค่าธรรมเนียมของที่สาธารณะหรือจากการบริการสาธารณะได้ ไม่จำเป็นต้องไปออกเป็นพระราชบัญญัติซึ่งมีขั้นตอนยุ่งยากกว่าการออกเป็นข้อบัญญัติ ปัจจุบันนี้ กรุงเทพฯ ไม่มีอำนาจที่จะออกข้อบัญญัติเรียกเก็บเงินประเภทดังกล่าวได้ แม้แต่อัตราค่าเก็บขยะ อัตราค่าจอดรถยนต์ก็ต้องกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อเหตุการณ์ก็ต้องตราเป็นพระราชบัญญัติทำให้ล่าช้าไม่ทันการณ์

ส่วนในเรื่องรายจ่ายนั้น นครบาลอาจมีรายจ่ายดังต่อไปนี้

(1) เงินเดือน
(2) ค่าจ้างประจำ
(3) ค่าจ้างชั่วคราว
(4) ค่าตอบแทน
(5) ค่าใช้สอย
(6) ค่าสาธารณูปโภค
(7) ค่าวัสดุ
(8) ค่าครุภัณฑ์
(9) ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
(10) เงินอุดหนุน
(11) รายจ่ายอื่นตามที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนดไว้
(12) รายจ่ายตามข้อผูกพัน

การจ่ายเงินของนครบาลให้เป็นไปตามที่ได้อนุญาตไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม การจ่ายเงินซึ่งมิได้อนุญาตไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย กฎ ระเบียบหรือข้อบัญญัติว่าด้วยการนั้น

เป็นอันว่าจบเรื่องที่ว่าด้วย **นครบาล** ในตอนต่อไปผมจะได้อธิบายในหมวด ๙ ว่าด้วยทบวงนครหลวง ซึ่งเป็นตอนสำคัญและก่อนที่จะถึงหมวด ๙ ว่าด้วยทบวงนครหลวง ผมใคร่ขอทำความเข้าใจกับท่านผู้อ่านเกี่ยวกับคำว่า **นครบาล** และคำว่า **นครหลวง** ให้ได้เข้าใจชัดแจ้งขึ้นกล่าวคือ การปกครองกรุงเทพมหานครตามแนวทางในบทความของผมที่กล่าวมาแต่ต้นตามร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวง ถ้าเป็นราชการบริหารในส่วนกลางองค์การที่บริหารเรียกว่า ทบวง **นครหลวง** ถ้าเป็นราชการบริหารในส่วนท้องถิ่น องค์การที่บริหารเรียกว่า **นครบาล** จึงควรระวังอย่าให้สับสนระหว่างคำว่า **นครหลวง** กับ คำว่า **นครบาล** เหตุที่เรียกชื่อต่างกันมีเหตุผลในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เรียกชื่อทบวงว่า ทบวง **นครหลวง** เพราะทบวงมีอำนาจหน้าที่ทั่วบริเวณกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นนครหลวงของประเทศ

2. เรียกชื่อท้องถิ่นว่า **นครบาล** เพราะการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นซอยออกเป็น **นครบาล** ให้แต่ละนครบาลปกครองตนเอง

3. เพื่อให้เห็นการแบ่งอำนาจหน้าที่การปกครองที่ชัดเจนระหว่างนครหลวงกับนครบาล เมื่อเวลาเรียกชื่อจะได้ไม่สับสนปนเปกัน คือ ถ้าเรียกว่านครหลวงก็หมายถึง **ทบวง** ถ้าเรียกว่านครบาลก็หมายถึง **ท้องถิ่น**

4. คำว่านครบาลจะสอดคล้องกับคำว่าเทศบาล คือ ถ้าเป็นท้องถิ่นในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นนครหลวงหรือเมืองหลวงของประเทศก็เรียกว่า **นครบาล** ถ้าเป็นท้องถิ่นในต่างจังหวัดก็เรียกว่า **เทศบาล**

ดังนั้น คำว่านครหลวงและนครบาลดังกล่าวมาที่ใช้ขนานนามเป็นองค์การบริหารในกรุงเทพมหานครจึงเป็นชื่อที่เหมาะสม

หากจะมีท่านผู้ใดเรียกผิดเพี้ยนไปว่าทบวงนครบาลก็หมายถึงทบวงนครหลวงนั่นเอง เพราะระยะเริ่มแรกก็ต้องมีการสับสน เราจะไม่ว่ากัน

ท่านผู้ใดจะเป็นผู้ถือกุญแจเมืองของกรุงเทพ-มหานคร ซึ่งเป็นนครหลวงของประเทศ หรือถ้ามีแขกบ้านแขกเมืองมาเยี่ยมเยือนกรุงเทพมหานคร ท่านผู้ใดจะเป็นผู้มีเกียรติได้ต้อนรับและมอบกุญแจเมืองในฐานะที่เป็นเจ้าของบ้าน ก็เห็นจะต้องยกย่องให้ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวง

ทบวงนครหลวงและรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงจึงมีความสำคัญไม่น้อย

อยากจะเปรียบเทียบว่ากรุงเทพมหานคร เปรียบเสมือนประเทศ นครบาลเปรียบเสมือนจังหวัด คือ ประเทศกรุงเทพมหานคร (ทบวงนครหลวง) แบ่งออกเป็น 13 จังหวัด (13 นครบาล)

มีประเด็นที่อยากจะกราบเรียนให้ท่านผู้อ่านได้ทราบอีกเรื่องหนึ่งคือว่า อาจจะมีบางท่านสงสัยว่า ทำไมไม่เรียก **ผู้ว่าราชการนครบาล** ว่า **นายกนครบาล** ทำนองเดียวกับ นายกเทศมนตรี หรือ นายกเมืองพัทยา ผมขอกราบเรียนอธิบายว่า

1. นายกเทศมนตรีนั้นเป็นการเลือกตั้งโดยอ้อม โดยเลือกจากสมาชิกสภาเทศบาล ส่วนผู้ว่าราชการนครบาลเลือกตั้งมาโดยตรงจากผู้สมัครและราษฎรเป็นผู้เลือก

2. คำว่า **นายก** ต้องมีคณะเช่น นายกรัฐมนตรีต้องมีคณะรัฐมนตรี หรือนายกสมาคมต้องมีคณะกรรมการสมาคม การเป็นนายกโดดเดี่ยวโดยไม่มีคณะผมคิดว่าไม่น่าจะมีที่ใด มีก็แต่ **นายกเมืองพัทยา** ตามความเห็นของผมว่าน่าจะเรียกว่า ประธานเมืองพัทยา เพราะไม่มีคณะแต่ได้ทำหน้าที่ประธานสภาเมืองพัทยาด้วย และสภาเมืองพัทยามีสมาชิกที่เป็นผู้แทนของราษฎรในเมืองพัทยา

3. นครบาลยังมีผู้อำนวยการเขตเทียบได้กับอำเภอ และมีแขวงเทียบได้กับตำบลและตำบลยังแบ่งเป็นหมู่บ้าน รูปการบริหารมีลักษณะเดียวกันกับจังหวัด อำเภอ และตำบลซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค ในจังหวัดมีผู้ว่าราชการจังหวัด ดังนั้น ผู้บริหารนครบาลจึงต้องเรียกตำแหน่งผู้บริหารว่า **ผู้ว่าราชการนครบาล**

ตอน 12

ต่อไปนี้เราจะได้พูดกันถึงหมวด 9 ว่าด้วยทบวงนครหลวง ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ส่วนดังนี้

หมวด 9 ทบวงนครหลวง

ส่วนที่ 1 อำนาจหน้าที่

ส่วนที่ 2 การคลังและทรัพย์สิน

ส่วนที่ 3 รัฐวิสาหกิจ กิจการและการพาณิชย์

ส่วนที่ 4 คณะกรรมการที่ปรึกษานครหลวง

ส่วนที่ 5 สภานครหลวง

ส่วนที่ 6 กองทุนนครหลวง

ส่วนที่ 7 การควบคุมนครบาล

ผมขอเริ่มต้นด้วยส่วนที่ 1 อำนาจหน้าที่

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายให้ทบวงนครหลวงมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเรื่องต่อไปนี้

(1) กิจการตามที่ระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนครบาล (อำนาจหน้าที่ของนครบาลได้อธิบายมาแล้วในตอน 10)

(2) การขนส่ง

(3) การผังเมือง

(4) การจราจรและวิศวกรรมจราจร

(5) รัฐวิสาหกิจนครหลวง

(6) การพาณิชย์นครหลวง

(7) ปฏิบัติและบริหารราชการตามนโยบายของรัฐบาล

จะเห็นว่าอำนาจหน้าที่ของทบวงนครหลวงกว้างกว่าอำนาจหน้าที่ของนครบาลเพราะต้องบริหารงานทั่วกรุงเทพมหานคร จึงจำเป็นต้องบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ไว้ ดังปรากฏในเรื่องอำนาจหน้าที่ตามที่ผมได้เคยกล่าวมาในตอน 6 ในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 (ฉบับที่...) พ.ศ.....ซึ่งบัญญัติว่า "ทบวงนครหลวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารราชการในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตจังหวัดต่อเนื่องตามที่กฎหมายกำหนด"

และผมยังได้กล่าวในตอน 7 ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของทบวงนครหลวงในร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวง ที่ผมกำลังอธิบายอยู่นี้ว่า

"ให้พื้นที่กรุงเทพมหานครนครหลวงของประเทศ มีการบริหารราชการโดยทบวงนครหลวงมีอำนาจหน้าที่และส่วนราชการตามที่กฎหมายกำหนด"

ส่วนนครบาลนั้นก็มีอำนาจหน้าที่เฉพาะในเขตนครบาลของแต่ละนครบาล

มีปัญหาที่ท่านผู้อ่านอาจจะสงสัยว่า **อำนาจหน้าที่ของทบวงนครหลวง**จะซ้ำซ้อนกับ**อำนาจหน้าที่ของนครบาล** ทบวงนครหลวงอาจจะไปก้าวก่ายหรือไปแย่งอำนาจหน้าที่จากนครบาล ขอกราบเรียนว่า เราสามารถกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจนได้ เพราะตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 (กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน) ข้อ 32 ได้บัญญัติว่า "กรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการส่วนใดส่วนหนึ่งของกระทรวงหรือทบวง หรือตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการของกรม หรือตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของกรมนั้น"

ดังนั้น กรมซึ่งเป็นส่วนราชการของทบวงนครหลวงก็อาจจะมีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจหน้าที่ให้เป็นส่วนสัดชัดเจนได้ ปัญหาเรื่องการก้าวก่ายหรือแย่งอำนาจหน้าที่จากนครบาลจึงไม่อาจจะเกิดขึ้นได้

ตามที่กล่าวมาผมคิดว่าคงจะทำความกระจ่างให้ท่านผู้อ่านได้เพียงพอ และเป็นการแน่นอนที่จะต้องมีพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และประกาศกระทรวงตามมาอีกหลายฉบับ หากได้มีการประกาศใช้กฎหมายชุดหรือกฎหมายพวงเกี่ยวกับระเบียบบริหารราชการนครหลวงขึ้นแล้ว

ส่วนที่ 2 การคลังและทรัพย์สิน

ตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณได้วิเคราะห์ศัพท์คำว่า "ส่วนราชการ หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม...."

และยังได้มีบทบัญญัติให้ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณมีอำนาจหน้าที่จัดทำงบประมาณรวมทั้งมีอำนาจเรียกให้ "ส่วนราชการ" เสนอประมาณการรายรับและรายจ่ายตาม แบบและหลักเกณฑ์ พร้อมด้วยรายละเอียดตามที่ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณกำหนด

ดังนั้น **ทบวงนครหลวง** จึงต้องอยู่ในบังคับแห่ง**พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ** โดยต้องเสนอประมาณการรายรับและรายจ่ายต่อผู้อำนวยการสำนักงบประมาณเพื่อให้รวบรวมจัดทำงบประมาณประจำปีเสนอต่อรัฐสภา ซึ่งจะต้องเบียดเบียนงบประมาณของแผ่นดิน แต่ผมเห็นว่าเมื่อตั้งเป็นทบวงนครหลวง โดยยกฐานะของกรุงเทพมหานครขึ้นมาแล้วก็ไม่ควรรบกวนรัฐบาล ควรใช้เงินงบประมาณของท้องถิ่นตามที่กรุงเทพมหานครดำเนินการอยู่ โดยให้ทบงนครหลวงมีรายรับรายจ่าย และจัดทำงบประมาณของตนเอง และไม่ต้องเสนอประมาณการรายรับและรายจ่ายต่อผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และไม่ต้องจัดทำงบประมาณเสนอรัฐสภา ทั้งนี้เพื่อความคล่องตัวในการบริหารราชการของทบวงนครหลวง และเพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณของนครบาลต่าง ๆ เว้นแต่เงินอุดหนุนจากรัฐบาลก็คงเป็นไปตามปกติเช่นเดียวกับที่รัฐบาลได้อุดหนุนให้แก่ท้องถิ่นอื่น ๆ ที่ได้จัดทำโดยสำนักงบประมาณและเสนอต่อรัฐสภา

จึงได้มีการบัญญัติขึ้นในส่วนที่ 2 ว่าด้วยการคลังและทรัพย์สินดังต่อไปนี้

- ทบวงนครหลวงเป็นส่วนราชการที่ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณเว้นแต่จะนำมาใช้บังคับโดยอนุโลมในบางกรณี และให้ทบวงนครหลวงจัดทำงบประมาณของทบวงนครหลวงเอง
- งบประมาณรายจ่ายของทบวงนครหลวงต้องตราเป็นข้อบัญญัตินครหลวงซึ่งปลัดทบวงนครหลวงเป็นผู้เสนอต่อสภานครหลวง
- ทบวงนครหลวงอาจมีรายได้ดังต่อไปนี้

(1) เงินอุดหนุน

(2) เงินรายได้ของทบวงนครหลวง และนครบาลที่สมทบเข้ากองทุนนครหลวง

(3) เงินภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าบริการ และค่าปรับตามที่มีกฎหมายบัญญัติ

(4) เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ องค์การต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

(5) เงินช่วยเหลือหรือเงินค่าตอบแทนอื่น ๆ

(6) เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้

(7) เงินกู้ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

(8) รายได้จากทรัพย์สินของทบวงนครหลวง

(9) รายได้จากรัฐวิสาหกิจ และการพาณิชย์นครหลวง

(10) รายได้จากการจำหน่ายพันธบัตรเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

(11) รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมาย หรือระเบียบกำหนด

- ทบวงนครหลวงอาจมีรายจ่ายเช่นเดียวกับที่ระบุว่า เป็นรายจ่ายของนครบาลตามที่ได้กล่าวมาในตอน 11 เช่นเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าใช้สอย ค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น

ดังที่กล่าวมา ทบวงนครหลวงจึงมีลักษณะพิเศษที่เป็นราชการบริหารส่วนกลาง แต่ในเรื่องการคลังและทรัพย์สินมีลักษณะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

เมื่อบัญญัติให้**ทบวงนครหลวง** ซึ่งเป็น**ส่วนราชการ**ที่ได้รับการยกเว้นไม่ให้อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณแล้ว ก็เกิดปัญหาว่าจะจัดทำงบประมาณและนำงบประมาณมาใช้ในทบวงนครหลวงให้ถูกต้องตามวิธีการในกฎหมายได้อย่างไร จะเสนอต่อสภานครบาลก็ไม่ได้ เพื่อแก้ปัญหานี้ จึงต้องบัญญัติให้มี**สภานครหลวง**ขึ้น ซึ่งผมจะได้อธิบายในเรื่องสภานครหลวงต่อไป

สำหรับรายได้ของทบวงนครหลวงนั้น ในข้อ (3) เงินภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าบริการ และค่าปรับ ตามที่กฎหมายบัญญัติจะมีได้เช่นภาษีเสริมสิบเปอร์เซ็นต์จากภาษีการค้าที่กรมสรรพากรเก็บให้ หรือภาษีล้อเลื่อนที่กองทะเบียน กรมตำรวจจัดเก็บให้ก็ให้เป็นรายได้ของทบวงนครหลวงให้เป็นส่วนรวม เพราะเป็นการยุ่งยากที่จะแยกว่าผู้เสียภาษีรายใดอยู่ในนครบาลใด แล้วทบวงนครหลวงจะจัดสรรแบ่งไปให้นครบาลต่าง ๆ รวมทั้งแบ่งไว้สำหรับทบวงนครหลวงด้วย ซึ่งขออธิบายเป็นสังเขปพอให้เข้าใจเพียงเท่านี้ หากจะอธิบายโดยละเอียดก็จะเสียเวลา

ต่อไปขออธิบายส่วนที่ 3 รัฐวิสาหกิจ กิจการและการพาณิชย์ในเรื่องนี้ได้มีบทบัญญัติดังนี้

- ให้รัฐวิสาหกิจนครหลวงอยู่ในการกำกับการควบคุมของทบวงนครหลวงคือ

(1) การประปานครหลวง

(2) การไฟฟ้านครหลวง

(3) รัฐวิสาหกิจนครหลวงอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้เพราะตาม (1) และ (2) เป็นรัฐวิสาหกิจที่เป็นนครหลวงอยู่แล้ว แม้แต่เดิมจะอยู่ในการกำกับของกระทรวงมหาดไทย เมื่อมาอยู่ในทบวงนครหลวงก็คงไม่กระทบกระเทือนต่อฐานะของรัฐวิสาหกิจดังกล่าว เพราะฐานะยังคงเป็นอยู่อย่างเดิม เพียงแต่ย้ายจากกระทรวงมหาดไทยมาอยู่ทบวงนครหลวงเท่านั้น

- ให้กิจการ และการพาณิชย์นครหลวงอยู่ในการกำกับ การควบคุมและในการดำเนินการของทบวงนครหลวง คือ

(1) บริษัทสหสามัคคีค้าสัตว์ จำกัด

(2) กิจการสถานีวิทยุกระจายเสียง ปชส. 7

(3) สำนักงานตลาด

(4) สำนักงานปุ๋ย

(5) สำนักงานสถานธนานุบาล

(6) กิจการอื่นตามที่มีระเบียบจัดตั้ง

(7) การพาณิชย์นครหลวงอื่นที่ตราเป็นกฎกระทรวงจัดตั้ง

- กิจการ และการพาณิชย์ใดที่จะโอนให้แก่กันระหว่างทบวงนครหลวงกับนครบาลให้ตราเป็นกฎกระทรวง

ขออธิบายคำว่า**รัฐวิสาหกิจ กิจการ** และ **การพาณิชย์** ให้เข้าใจคือ **รัฐวิสาหกิจ** แต่เดิมเรียกว่ารัฐพาณิชย์ เป็นองค์การของรัฐบาลที่ดำเนินการค้าเพื่อบริการและช่วยเหลือประชาชน โดยรัฐบาลให้เงินอุดหนุน หากมีกำไรต้องแบ่งปันกำไรส่งเป็นรายได้ให้รัฐบาล รัฐวิสาหกิจโดยมากเป็นนิติบุคคล และจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติ และพระราชกฤษฎีกา

การพาณิชย์ เป็นองค์การของท้องถิ่นที่ดำเนินการค้า เพื่อบริการและช่วยเหลือราษฎรในท้องถิ่น ถ้าเป็นองค์การของเทศบาล เรียกว่า **เทศพาณิชย์** ถ้าเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ นอกจากเทศบาล เรียกว่า **การพาณิชย์** มีนักการเมืองคนหนึ่งท่านเรียกว่า **เทศวิสาหกิจ** ซึ่งไม่ถูกต้องคงจะเทียบกับคำว่ารัฐวิสาหกิจ, สำหรับเทศพาณิชย์ และการพาณิชย์ไม่เป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยเทศบัญญัติ หรือข้อบัญญัติ

กิจการ จัดตั้งขึ้นโดยระเบียบให้ดำเนินการในท้องถิ่นอาจเป็นกิจการที่หารายได้ หรือไม่หารายได้ หรือกิจการต่าง ๆ อาจบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นที่จะต้องทำ โดยไม่จำเป็นต้องวางระเบียบจัดตั้งก็ได้ เพราะมีหน่วยงานต้องปฏิบัติอยู่แล้ว

ตอน 13

เป็นอันว่าร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร หรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่าพรบ.เลือกตั้งผู้ว่า กทม.ได้ผ่านสภาผู้แทนราษฎรในวาระแรกไปแล้วเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2527 ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมาธิการสภาผู้แทนราษฎร เมื่อคณะกรรมาธิการสภาฯ พิจารณาเสร็จแล้วก็ต้องเสนอเข้าพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎรเป็นวาระ 2 และวาระ 3 ต่อไป ต่อจากนั้นก็ต้องเสนอวุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ และทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย แล้วประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายเป็นที่สุด ซึ่งจะเห็นว่าจะต้องผ่านขั้นตอนอีกหลายขั้นตอน

ปัญหาที่จะต้องคิดมีร่างพรบ.เลือกตั้งผู้ว่ากทม.นี้จะได้เข้าพิจารณาในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยวิสามัญในเดือนกันยายนซึ่งเปิดเพื่อพิจารณาพระราชบัญญัติงบประมาณนี้หรือไม่หรือจะต้องรอไปเข้าพิจารณาในสมัยประชุมสามัญในปีหน้าคือเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2528 โน่น! ก็ขอให้เราคอยฟังข่าวกันต่อไป ข้อสำคัญอย่าให้ต้องพายเรือหรือลุยน้ำไปเลือกผู้ว่ากทม.ก็แล้วกัน

แต่ท่านผู้อ่านคิดบ้างไหมว่า จะได้เลือกผู้ว่ากทม.แน่หรือ? ผมก็ขอภาวนาว่าขอให้ร่างพรบ.เลือกตั้งผู้ว่า กทม.ผ่านไปโดยตลอดรอดฝั่ง อย่าให้ประวัติศาสตร์ต้องซ้ำรอยดังเช่นเมื่อปี พ.ศ. 2525 ซึ่งเมื่อครั้งนั้นได้ผ่านสภาฯ เป็นวาระแรกเช่นเดียวกันนี้ และก็พอดีปิดสมัยประชุมเช่นเดียวกันนี้ แต่ในครั้งนั้นเมื่อเปิดสมัยประชุมวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณเสร็จแล้วก็ปิดประชุมทันที ไม่มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติอื่นใด และต่อมาก็มีการยุบสภาฯ ร่างพรบ.เลือกตั้งผู้ว่ากทม.จึงตกไป แต่คราวนี้คงไม่เป็นเช่นนั้นเพราะฟังข่าวว่า นายอุทัย พิมพ์ใจชน ประธานสภาผู้แทนราษฎร ก็จะพยายามนำเข้าพิจารณาในสมัยประชุมวิสามัญนี้

ผมขอนำท่านผู้อ่านกลับมาสู่ทิศทางการปกครองของกทม.ต่อไป

ในตอน 12 ได้กล่าวถึงส่วนที่ 3 ว่าด้วยรัฐวิสาหกิจ กิจการ และการพาณิชย์ไปแล้ว จึงขอกล่าวถึงส่วนที่ 4 ว่าด้วยคณะกรรมการที่ปรึกษานครหลวง

และส่วนที่ 5 ว่าด้วยสภานครหลวงต่อไป

ส่วนที่ 4 คณะกรรมการที่ปรึกษานครหลวงมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) พิจารณาและให้การปรึกษา แนะนำในทางวิชาการที่เกี่ยวกับนครบาล

(2) พิจารณาร่างพระราชกฤษฎีกากฎกระทรวง และระเบียบให้ทบวงนครหลวงและนครบาลปฏิบัติ

(3) ควบคุม ดูแลการบริหารและการปกครองของนครบาล

(4) กำกับ ควบคุม ดูแลรัฐวิสาหกิจ กิจการและการพาณิชย์นครหลวง

(5) เรื่องอื่นที่เกี่ยวกับนครบาลตามที่ระเบียบกำหนด

คณะกรรมการที่ปรึกษานครหลวงประกอบด้วย

(1) รัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงเป็นประธานกรรมการ

(2) รัฐมนตรีช่วยว่าการทบวงนครหลวงคนหนึ่งเป็นรองประธานกรรมการ

(3) ปลัดทบวงนครหลวงเป็นรองประธานกรรมการ

(4) ผู้ว่าราชการนครบาลทุกนครบาลเป็นกรรมการ

(5) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ว่าราชการนครบาลเป็นกรรมการ

(6) ผู้อำนวยการสำนักงานที่ปรึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษานครหลวงประธานกรรมการที่ปรึกษานครหลวงอาจแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการได้หนึ่งคน กรรมการที่แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ดำรงตำแหน่งได้คราวละสองปี

ส่วนที่ 5 สภานครหลวงมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ร่างข้อบังคับการประชุมสภานครหลวง

(2) พิจารณาจัดสรรเงินงบประมาณให้ส่วนราชการในทบวงนครหลวง และนครบาลต่าง ๆ

(3) พิจารณาร่างข้อบัญญัตินครหลวงว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายประจำปีของทบวงนครหลวง

(4) พิจารณาร่างข้อบัญญัตินครหลวงว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมของทบวงนครหลวง

สมาชิกสภานครหลวงประกอบด้วย

(1) ประธานสภานครบาลทุกนครบาล เป็นสมาชิกสภานครหลวงประเภทหนึ่ง

(2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนเท่ากับสมาชิกสภานครหลวงประเภทหนึ่ง เป็นสมาชิกสภานครหลวงประเภทสอง

ในเรื่อง **คณะกรรมการที่ปรึกษานครหลวงและสภานครหลวงนี้** ผมขอเรียนอธิบายว่าทั้งสององค์กรมีบทบาทสำคัญแก่ **ทบวงนครหลวง** และเชื่อมโยงไปถึง**นครบาล**แต่ละนครบาล

ท่านผู้อ่านจะเห็นว่า **คณะกรรมการที่ปรึกษานครหลวง** ในข้อ (4) ได้กำหนดให้ **ผู้ว่าราชการนครบาล**ทุกนครบาลเข้ามาเป็นกรรมการด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เข้ามามีส่วนในการบริหารของส่วนกลาง คือ ทบวงนครหลวง เพื่อประโยชน์ของนครบาลตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการที่ปรึกษารวม 5 ประการดังที่กล่าวมาข้างต้น เช่นทบวงนครหลวงจะออกพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และระเบียบให้นครบาลปฏิบัติก็ต้องนำเข้าพิจารณาในคณะกรรมการที่ปรึกษานครหลวงนี้ เทียบได้กับที่กระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวง หรือระเบียบให้เทศบาลต่าง ๆ ปฏิบัติ แต่กฎกระทรวงและระเบียบของกระทรวงมหาดไทยนั้น นายกเทศมนตรีหาได้มี ส่วนเข้าพิจารณาด้วยไม่

สรุปว่าทบวงนครหลวงจะออกกฎหรือระเบียบให้นครบาล ปฏิบัติแล้วต้องอยู่ในความควบคุมของคณะ กรรมการที่ปรึกษานี้

สำหรับ**สภานครหลวง**นั้น ในข้อ (1) ได้กำหนดให้**ประธานสภานครบาล**ทุกนครบาล เป็น

สมาชิกสภานครหลวงด้วย โดยสภานครหลวงมีหน้าที่สำคัญตามข้อ (1) ถึงข้อ (4) ซึ่งสรุปได้ว่าทบวงนครหลวงจะดำเนินการบริหารอย่างไรที่ต้องใช้เงินงบประมาณ เช่นการก่อสร้างถนนหรือขุดลอกคูคลองในกรุงเทพมหานครที่ผ่านพื้นที่หลาย ๆ นครบาล และไม่ใช่หน้าที่ของนครบาลใดนครบาลหนึ่งเป็นต้น จะต้องอยู่ในความควบคุมของสภานครหลวงนี้ แต่สภานครหลวงไม่มีอำนาจพิจารณาข้อบัญญัติอย่างอื่นนอกจากข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของทบวงนครหลวงเท่านั้น

สำหรับการเลือกตั้งประธานสภานครหลวงและรองประธานสภานครหลวงก็อนุโลมตามสภานครบาล ส่วนการปิดเปิดสมัยประชุม รายละเอียดในการประชุม และการตั้งกรรมการประจำของสภานครหลวงผมจะไม่กล่าวถึง

ทั้งสององค์กรคือ คณะกรรมการที่ปรึกษาและสภานครหลวงนี้จะมี**สำนักงานที่ปรึกษา** ซึ่งสังกัดอยู่ในทบวงนครหลวงเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ และประสานงานและ**สำนักงานที่ปรึกษา**นี้สังกัดโดยตรงต่อรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวง มิได้สังกัดต่อสำนักงานปลัดทบวงนครหลวงขอท่านผู้อ่านได้โปรดดูใน**แผนภูมิการบริหารทบวงนครหลวง** ตามที่ผมเคยเสนอมาในตอน 6

ตามที่ผมอธิบายมาข้างต้น ผมหวังว่าท่านผู้อ่านคงจะเข้าใจพอ และขอได้โปรดอย่าสับสนระหว่าง **สภานครหลวง** กับ **สภานครบาล**

ต่อไปผมขอกล่าวถึง ส่วนที่ 6 ว่าด้วย**กองทุนนครหลวง** ซึ่งมีบทบัญญัติว่าไว้ดังนี้

ให้ทบวงนครหลวงมีอำนาจนำเงินรายได้ของทบวงนครหลวง และนครบาลเข้าสมทบเป็น "กองทุนนครหลวง" เพื่อจัดสรรให้แก่ส่วนราชการและหน่วยงานในทบวงนครหลวง และนครบาลได้

เงินรายได้ประเภทใดที่จะนำมาทั้งหมดหรือบางส่วนเข้าสมทบเป็นกองทุนให้ตราเป็นกฎกระทรวง

ขอเรียนว่า **กองทุนนครหลวง** เป็นเงินรายได้ของท้องถิ่นที่นำมารวมเป็นกองทุนไว้ที่ทบวงนครหลวง เช่นภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์หรือล้อเลื่อน ภาษีสุรา ภาษีเครื่องดื่ม ภาษีโรงเรือน ภาษีบำรุงท้องที่ หรือรายได้จากการพาณิชย์คือ จากสถานธนานุบาล (โรงรับจำนำ) สำนักงานตลาด สำนังงานปุ๋ยเหล่านี้เป็นต้น

การตั้งเป็น**กองทุนนครหลวง** เป็นประโยชน์มาก คือรายได้ประเภทใดที่เป็นส่วนรวมไม่อาจแบ่งให้เป็นของนครบาลใดได้ หรือนครบาลใดมีรายได้มากและการทะนุบำรุงหรือพัฒนาท้องถิ่นอิ่มตัวแล้วก็อาจตราเป็นกฎกระทรวงให้แบ่งมาสมทบเข้ากองทุนนครหลวงเพื่อจัดสรรให้นครบาลที่มีรายได้น้อยเพื่อทะนุบำรุงหรือพัฒนาท้องถิ่นที่มีรายได้น้อยได้ ซึ่งจะนำความเจริญมาสู่กรุงเทพมหานครได้ทั่วถึงกัน

เงินกองทุนนครหลวง ต่างกับเงินอุดหนุนของรัฐบาล เงินอุดหนุนของรัฐบาลเป็นเงินงบประมาณส่วนกลางของรัฐบาลที่อุดหนุนให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งในการอุดหนุนต้องตั้งงบประมาณทางสำนักงบประมาณและเสนอต่อรัฐสภา

ต่อไปเป็นส่วนที่ 7 ว่าด้วย**การควบคุมนครบาล** ซึ่งเป็นส่วนสุดท้ายของหมวด 9 ว่าด้วย**ทบวงนครหลวง** มีบัญญัติไว้ดังนี้

ให้รัฐมนตรีการทบวงนครหลวงออกระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการคลัง การเงิน การรักษา ทรัพย์สิน การจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สิน การจัดหาวัสดุ การจ้าง และระเบียบอื่น ๆ เกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของนครบาลขึ้นไว้

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการของนครบาล เพื่อการนี้ให้มีอำนาจสอบสวนข้อเท็จจริงหรือสั่งให้นครบาลชี้แจงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของนครบาล และจะยับยั้งการปฏิบัติราชการใดของนครบาลที่ขัดต่อกฎหมายก็ได้

ตั้งแต่ส่วนที่ 1 ถึงส่วนที่ 7 เป็นอันว่าจบเพียงนี้ ในตอนต่อไปผมจะได้อธิบายถึงหมวด 10 ว่าความสัมพันธ์กับรัฐบาล และหมวด 11 ว่าด้วย**บทเฉพาะกาล**ต่อไป

ตอน 14

ขอกล่าวถึงหมวด 10 ว่าด้วย*ความสัมพันธ์กับรัฐบาล* หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างทบวงนครหลวงและนครบาลที่มีต่อรัฐบาลซึ่งมีดังต่อไปนี้

(1) การตั้งงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนให้ทบวงนครหลวงและนครบาลให้รัฐบาลตั้งให้แก่ทบวงนครหลวงและนครบาลโดยตรง

(2) ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ตรวจสอบการรับเงิน การจ่ายเงิน การบัญชี และทรัพย์สินอื่น ๆ ของนครบาล

เมื่อสิ้นปีงบประมาณให้ผู้ว่าราชการนครบาลประกาศรายงานการรับจ่ายเงินประจำปีงบประมาณที่สิ้นสุดลงนั้นในราชกิจจานุเบกษาโดยมิชักช้า

รายงานการรับจ่ายเงินประจำปีตามวรรคสอง เมื่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบแล้ว ให้ทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอผู้ว่าราชการนครบาลเพื่อเสนอสภานครบาล

(3) หน้าที่ราชการอื่นนอกเหนือจากที่พระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของทบวงนครหลวงและนครบาลถ้ากระทรวง ทบวง กรมใดเห็นสมควรส่งข้าราชการประจำเพื่อปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรมนั้น ๆ ก็ย่อมทำได้ โดยทำความตกลงกับทบวงนครหลวงและนครบาลตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(4) การแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ตามที่อธิบายมาข้างต้นก็คงจะชัดเจนอยู่แล้ว สำหรับเรื่องเงินอุดหนุนของรัฐบาลผมได้เคยกล่าวถึงในตอนต้น ๆ มาบ้างแล้ว ขออธิบายเพิ่มเติมอีกว่า เงินอุดหนุนนี้ ทางท้องถิ่นต้องเสนอโครงการและขอไปทางสำนักงบประมาณ ทางสำนักงบประมาณจะเป็นผู้พิจารณาและนำเข้างบของรัฐบาลในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อเสนอต่อรัฐสภา และทางท้องถิ่นจะต้องตั้งเป็นงบประมาณรายรับและรายจ่ายรวมกับงบประมาณของท้องถิ่น และทำเป็นข้อบัญญัติเสนอต่อสภาท้องถิ่นต่อไป วิธีปฏิบัติของสภาท้องถิ่นโดยมากจะรอว่า รัฐสภาอนุมัติงบเงินอุดหนุนที่ตนขอไปหรือไม่ ถ้าไม่อนุมัติก็ตัดออก ถ้าอนุมัติก็ไม่ต้องตัดออก แล้วจึงจะพิจารณาข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของท้องถิ่นของตนต่อไป ในกรณีเช่นนี้ทำให้ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของท้องถิ่นต้องล่าช้าออกมาใช้ไม่ทันปีงบประมาณคือเดือนตุลาคม แต่บางท้องถิ่นอาจจะไม่ต้องรอฟังผลการพิจารณาของรัฐสภา เพราะถือว่าผ่านการพิจารณาของสำนักงานงบประมาณไปแล้วไม่น่าจะมีปัญหา สภาท้องถิ่นจึงพิจารณาผ่านข้อบัญญัติรายจ่ายประจำปีไปก่อนเพื่อให้ทันปีงบประมาณ เมื่อมีปัญหาเกิดโดยรัฐสภาตัดงบเงินอุดหนุน ทางท้องถิ่นนั้นก็จะงดใช้จ่ายในงบเงินอุดหนุนนั้น เพราะเมื่อไม่มีเงินก็ใช้ไม่ได้อยู่ในตัว

หลักเกณฑ์การขอเงินอุดหนุนจากรัฐบาลนั้นในทางปฏิบัติเท่าที่ผมทราบพอจะกำหนดได้ดังนี้

1. เป็นโครงการที่ต้องใช้เงินงบประมาณสูงไม่น้อยกว่า 5 ล้านบาท

2. ท้องถิ่นไม่สามารถจะหาเงินรายได้มาจ่ายตามโครงการได้

3. มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือรัฐบาลมีความผูกพันจะต้องให้เงินอุดหนุน

สำหรับการจ่ายเงินอุดหนุนที่รัฐบาลตั้งให้แก่ท้องถิ่นนั้น ท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามระเบียบ และวิธีการตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ

มีบทบัญญัติที่น่าสนใจในข้อสุดท้ายคือ การแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมีการแบ่งเขตพื้นที่การปกครองกรุงเทพมหานครออกเป็น**นครบาล** แล้ว เขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็คงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้เป็นการเน้นเพื่อมิให้มีการเข้าใจสับสน

ต่อไปนี้เป็นหมวด 11 ว่าด้วย**บทเฉพาะกาล** ซึ่งเป็นหมวดสุดท้ายของ **ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวง** ขอยกมาให้เห็นในข้อที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

(1) ให้จัดตั้งนครบาล และจัดระเบียบราชการของนครบาลให้เสร็จเรียบร้อยภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

(2) ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงแต่งตั้งข้าราชการนครหลวงระดับเก้าหรือระดับสิบ ไปรักษาการในตำแหน่งปลัดนครบาล และปฏิบัติหน้าที่ผู้ว่าราชการนครบาลด้วยเป็นการชั่วคราวทันทีเมื่อพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ จนกว่าจะมีการเลือกตั้งเสร็จแล้ว

(3) ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัตินี้แต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภานครบาลชั่วคราวภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าจะมีการเลือกตั้งเสร็จแล้ว

(4) ให้ข้าราชการนครหลวงและลูกจ้างประจำปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเดิมไปก่อนจนกว่าจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลง

(5) ให้ดำเนินการเลือกตั้งผู้ว่าราชการนครบาลและสมาชิกสภานครบาลให้เสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เมื่ออธิบาย*ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวง* **จบแล้ว ผมขอเสนอแผนภูมิการบริหารทบวงนครหลวงมาให้ท่านผู้อ่านได้เห็นอีกครั้งหนึ่งในตอนต่อไปควรจะต้องอธิบายถึงร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งผู้ว่าราชการนครบาล และสมาชิกสภานครบาล แต่ผมได้อธิบายมาแล้วในตอน 8 ฉะนั้นในตอน 15 ผมจะได้อธิบายถึง***ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการนครหลวง* **ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติฉบับสุดท้าย**

ตอน 15

ต้องขออภัยที่ตอน 15 นี้ทิ้งระยะห่างจากตอน 14 ไปถึง 2 เดือน คงจะเป็นเพราะมัวตื่นเต้นไปกับเรื่องข่าวสับสน เรื่องญัตติขอตีความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเรื่องอาการป่วยเจ็บของท่านนายกรัฐมนตรี รวมทั้งเรื่องยังเติร์กและโอลด์เติร์ก จึงทำให้หยุดชะงักการเขียนไประยะหนึ่ง

ในโอกาสนี้ต้องยินดีด้วยกับพี่น้องชาวกรุงเทพมหานครที่ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครได้ผ่านสภาผู้แทนราษฎรไปได้เปลาะหนึ่ง ยังรอที่จะผ่านวุฒิสภาอีกเปลาะหนึ่ง ซึ่งจะเป็นสมัยประชุมสมัยสามัญเดือนพฤษภาคม 2528 และคงจะได้เลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ประมาณเดือนสิงหาคมหรือเดือนกันยายน 2528 ก็ต้องอดทนรอกันต่อไป

บทความเรื่องทิศทางการปกครองของ กทม.นี้อีกประมาณ 2-3 ตอนก็คงจะจบ ต้องขอขอบพระคุณท่านที่สนใจติดตามบทความนี้ บางท่านให้ความเห็นมาว่ามีรายละเอียดและเป็นวิชาการมากเกินไปต้องขอกราบเรียนว่าในความรู้สึกของผู้เขียนก็อยากจะอธิบายให้ชัดแจ้งถึงรายละเอียด จะได้หมดปัญหาและข้อสงสัย และเพื่อแสดงให้เห็นว่าสามารถบัญญัติเป็นกฎหมายให้ปฏิบัติได้ เช่นมีผู้เข้าใจว่าเมื่อเป็นทบวงนครหลวงซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนกลางก็ต้องตั้งงบประมาณผ่านสำนักงบประมาณและเสนอทางรัฐสภา จะใช้งบประมาณทางท้องถิ่นได้อย่างไร ซึ่งผมได้อธิบายมาโดยละเอียดแล้วว่าสามารถเขียนบทบัญญัติเป็นกฎหมายให้ปฏิบัติได้ หรือบางท่านสงสัยว่าข้าราชการของทบวงนครหลวงต้องเป็นข้าราชการพลเรือน ส่วนข้าราชการของนครบาลเป็นข้าราชการท้องถิ่นคนละประเภทกันจะทำให้ลักลั่นกันและจะเข้ากันได้อย่างไร และการจัดตั้งเป็นนครบาลจะทำให้ฐานะของข้าราชการกรุงเทพมหานครในปัจจุบันต้องลดลงซึ่งผมขออธิบายเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการนครหลวงในตอน 15 นี้

ใคร่ขอเรียนย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า ทิศทางการปกครองของ กทม.เกี่ยวกับร่างกฎหมายการบริหารกรุงเทพมหานครที่ผมเขียนมาจนบัดนี้รวม 15 ตอนแล้วนั้น เป็นคนละแนวคนละเรื่องและคนละฉบับกับร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครที่กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของวุฒิสภาในขณะนี้

ผมของเริ่มเรื่องร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการทบวงนครหลวงต่อไป

ผมได้เคยกล่าวมาในตอน 6 แล้วว่า ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวงตามทิศทางการปกครองของ กทม.ที่ผมเขียนบทความมานี้เท่ากับเป็นการยกฐานะการเป็น กรุงเทพมหานครในปัจจุบันนี้ขึ้นเป็นทบวงนครหลวงนั่นเอง โดยสำนักงานปลัดกรุงเทพมหานครจะเป็นสำนักงานปลัดทบวงนครหลวง และตำแหน่งปลัดกรุงเทพมหานครจะเป็นปลัดทบวงนครหลวง ส่วนกรมต่าง ๆ 6 กรมนั้นได้แก่ กรมการระบายน้ำ กรมการศึกษาและสวัสดิการ กรมงบประมาณและการคลัง กรมแพทย์และอนามัย กรมโยธานครหลวง และกรมรักษาความสะอาด ก็มาจากสำนักต่าง ๆ ที่สำคัญและจำเป็นของกรุงเทพมหานครนั่นเอง ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักก็จะเป็นตำแหน่งอธิบดี การยกฐานะกรุงเทพมหานครขึ้นเป็นทบวงนครหลวงนี้ จึงเท่ากับเป็นการยกฐานะข้าราชการกรุงเทพมหานครขึ้นมาด้วย และในการจัดตั้งนครบาลซึ่งเป็นราชการท้องถิ่นในกรุงเทพมหานครขึ้นรวม 13 นครบาล ก็จะทำให้ฐานะของข้าราชการกรุงเทพมหานครขยายกว้างขวางขึ้น ดังได้กล่าวมาในตอน 9 ว่าด้วยการจัดระเบียบราชการนครบาล โดยจะมีข้าราชการระดับ 7 คือผู้อำนวยการกองในนครบาลต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น กองกลาง กองโยธา กองรักษาความสะดวก กองการศึกษา หรือกองทะเบียนเป็นต้น และจะมีตำแหน่งข้าราชการระดับ 9 หรือ 10 เป็นปลัดนครบาลเพิ่มขึ้นอีก 13 ตำแหน่ง

ซึ่งข้าราชการกรุงเทพมหานครมีโอกาสจะไต่เต้าขึ้นมาได้ แต่จะรวมเรียกใหม่ทั้งข้าราชการในทบวงนครหลวงและข้าราชการในนครบาลว่า ข้าราชการนครหลวงเมื่อได้ตั้งทบวงนครหลวงขึ้น ก็ต้องมีข้าราชการนครหลวง

ในร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการนครหลวง "ข้าราชการนครหลวง" หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือนของทบวงนครหลวงและนครบาล หรือจากเงินงบประมาณของรัฐบาลที่ให้เป็นเงินอุดหนุนแก่ทบวงนครหลวงหรือนครบาล

และในบทเฉพาะกาลมีบทบัญญัติว่า "ผู้ใดเป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานครอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าผู้นั้นได้รับบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการนครหลวงตามพระราชบัญญัตินี้" ซึ่งหมายความว่า ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันนี้จะมีฐานะเป็นข้าราชการนครหลวง ทันที เมื่อตั้งเป็นทบวงนครหลวงและนครบาลขึ้น

นอกจากที่กล่าวข้างต้น ผมขอหยิบยกบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการนครหลวงเฉพาะที่เป็นสาระสำคัญมาให้ท่านผู้อ่านได้ทราบ คือ

- ข้าราชการนครหลวงมีสองประเภท คือ

(1) ข้าราชการนครหลวงสามัญ ได้แก่ ข้าราชการนครหลวงซึ่งรับราชการในทบวงนครหลวงและนครบาล โดยได้รับเงินเดือนในอัตราสามัญ แต่ไม่รวมถึงข้าราชการครูทบวงนครหลวงและนครบาล

(2) ข้าราชการครูนครหลวง ได้แก่ ข้าราชการนครหลวงซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้สอนประจำให้สถาน ศึกษาของนครบาล หรือดำรงตำแหน่งอื่นซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้บริหารและให้การศึกษาในสถานศึกษาของทบวงนครหลวง และให้หมายความรวมถึงข้าราชการนครหลวงซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการให้การศึกษาซึ่งไม่สังกัดสถานศึกษาของทบวงนครหลวงและนครบาลตามที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นข้าราชการครูนครหลวง

- ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูมาใช้บังคับแก่ข้าราชการนครหลวงสามัญและข้าราชการครูนครหลวงแล้วแต่กรณีโดยอนุโลม เว้นแต่ในพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น หรือคณะกรรมการข้าราชการนครหลวงกำหนดเป็นอย่างอื่นโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

- ให้มีคณะกรรมการข้าราชการนครหลวง เรียกโดยย่อว่า "ก.น." ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งได้รับมอบหมายเป็นประธานรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงเป็นรองประธาน ปลัดทบวงนครหลวง เลขาธิการ ก.พ.หรือผู้แทน เลขาธิการ ก.ค.หรือผู้แทน และผู้ทรงคุณวุฒิในหลักราชการหรือการบริหารงานบุคคล ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งรับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือเทียบเท่า และมิได้เป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง จำนวนห้าคนเป็นกรรมการ และเลขานุการสำนัก ก.น.เป็นกรรมการและเลขานุการ

- ให้มี

(1) อนุกรรมการสามัญประจำทบวงนครหลวง เรียกโดยย่อว่า "อ.ก.น.ทบวงนครหลวง"

(2) อนุกรรมการสามัญประจำกรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรมเรียกโดยย่อว่า "อ.ก.น.กรม" โดยออกชื่อกรมหรือส่วนราชการนั้น ๆ

(3) อนุกรรมการสามัญข้าราชการครูนครหลวง เรียกโดยย่อว่า "อ.ก.น.ข้าราชการครูนครหลวง"

(4) อนุกรรมการสามัญประจำนครบาล เรียกโดยย่อว่า "อ.ก.น.นครบาล" โดยออกชื่อนครบาล

นั้น ๆ

- อ.ก.น.ทบวงนครหลวง ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวง หรือรัฐมนตรีช่วยว่าการทบวงนครหลวง ซึ่งรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงมอบหมายเป็นประธาน ปลัดทบวงนครหลวง รองปลัดทบวงนครหลวงอธิบดี และหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรม เป็นอนุกรรมการ ให้ อ.ก.น.ตั้งเลขานุการหนึ่งคน

ให้ อ.ก.น.ทบวงนครหลวงมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้สำหรับ อ.ก.พ.กระทรวง

- อ.ก.น.กรม ประกอบด้วยอธิบดีเป็นประธาน รองอธิบดี ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากอง และหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกอง เป็นอนุกรรมการ ให้ อ.ก.น.นี้ตั้งเลขานุการหนึ่งคน

ให้ อ.ก.น.กรมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้สำหรับ อ.ก.พ.กรม

- อ.ก.น.ข้าราชการครูนครหลวง ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวง หรือรัฐมนตรีช่วยว่าการทบวงนครหลวง ซึ่งรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงมอบหมาย เป็นประธานปลัดทบวงนครหลวง รองปลัดทบวงนครหลวง อธิบดีกรมการศึกษาและสวัสดิการสังคม และผู้แทนข้าราชการครูนครหลวงซึ่งได้รับเลือกจากข้าราชการครูกรุงเทพมหานครตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.น.จำนวนสี่คนเป็นอนุกรรมการ ให้ อ.ก.น.นี้ตั้งเลขานุการหนึ่งคน

ให้ อ.ก.น.ข้าราชการครูนครหลวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลข้าราชการครูนครหลวงตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือตามที่ ก.น.มอบหมาย

- อ.ก.น.นครบาล ประกอบด้วยผู้ว่าราชการนครบาลเป็นประธาน ปลัดนครบาล ผู้อำนวยการเขต ผู้อำนวยการกองในนครบาล ผู้แทน อ.ก.น.ทบวงนครหลวงหนึ่งคน และผู้แทน อ.ก.น.ข้าราชการครูนครหลวงหนึ่งคนเป็นอนุกรรมการ ให้ อ.ก.น.นครบาลตั้งเลขานุการหนึ่งคน

ให้ อ.ก.น.นครบาลมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้สำหรับ อ.ก.พ.กรม

การบรรจุและแต่งตั้ง

- การบรรจุบุคคลเข้ารับราชการนครหลวงสามัญและการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งให้ผู้มีอำนาจดังต่อไปนี้ เป็นผู้สั่งบรรจุและแต่งตั้ง

(1) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับ 10 และระดับ 11 รัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงโดยอนุมัติของ ก.น.เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ และให้รายงานนายกรัฐมนตรีเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

(2) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับ 9 ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงโดยอนุมัติของ ก.น.เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

(3) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับ 7 และระดับ 8 ให้ปลัดทบวงนครหลวงโดยอนุมัติของ ก.น.เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

(4) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับ 6 ลงมาให้อธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีฐานะเป็นกรม หรือผู้ว่าราชการนครบาลโดยอนุมัติของ อ.ก.น. กรมหรือ อ.ก.น.นครบาลแล้วแต่กรณีเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

(5) การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับ 6 ลงมาในสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรีทบวงนคร-หลวง สำนักงานที่ปรึกษา และสำนักงานเลขานุการข้าราชการนครหลวง ให้ปลัดทบวงนครหลวง โดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการทบวงเป็นผู้สั่งบรรจุและแต่งตั้ง

ตามที่อธิบายมาในเรื่องข้าราชการนครหลวงนี้ พอจะสรุปได้ว่า

(1) ข้าราชการกรุงเทพมหานครในปัจจุบันจะเปลี่ยนเป็น ข้าราชการนครหลวง เมื่อมีการจัดตั้งทบวงนครหลวง และนครบาลขึ้น

(2) ฐานะของข้าราชการในทบวงนครหลวงและในนครบาลทุกคนเป็นข้าราชการนครหลวงเหมือนกันหมด และสามารถแต่งตั้งโยกย้ายหมุนเวียนกันได้ไม่จำเป็นต้องแบ่งแยกว่าถ้าเป็นข้าราชการในทบวงนครหลวง ซึ่งเป็นส่วนกลางแล้วจะต้องเป็นข้าราชการพลเรือน และถ้าเป็นข้าราชการในนครบาลซึ่งเป็นท้องถิ่นแล้วจะต้องเป็นข้าราชการอีกประเภทหนึ่งต่างหาก ตามที่มีผู้สงสัยและข้องใจ .

(3) ฐานะของข้าราชการนครหลวงจะดีขึ้นกว่าที่เป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครเพราะมีการขยายตำแหน่งและอัตราเพิ่มขึ้น ฐานะมิได้ลดลงดังที่มีผู้สงสัยและข้องใจแต่อย่างไร

(4) นอกจากนั้นในการบรรจุและแต่งตั้งข้าราช-การนครหลวง ผู้มีอำนาจในการบรรจุและแต่งตั้งมิได้มีอำนาจโดยลำพัง แต่ต้องได้รับอนุมัติจาก ก.น.หรือ อ.ก.น.เสียก่อน เท่ากับเป็นการให้หลักประกันแก่ข้าราชการนครหลวงที่จะได้รับความยุติธรรมมิให้เล่นพวกเล่นพ้องกัน เพราะเป็นไปในรูปกรรมการหรือเป็นบอร์ดเป็นผู้พิจารณา อำนาจมิได้ตกอยู่ที่คน ๆ เดียว

ตอน 16

ผมได้กล่าวมาในตอน ๙ ว่า การจัดรูปการบริหารราชการกรุงเทพมหานครในอนาคตตามรูปการบริหารราชการในรูปใหม่ จำเป็นต้องรื้อโครงสร้างเดิมโดยต้องจัดการบริหารเป็นราชการบริหารส่วนกลาง *ทบวงนครหลวง* **เป็นองค์การบริหารส่วนหนึ่ง และจัดรูปการบริหารเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นมี** *นคร-บาล* **เป็นองค์การบริหารอีกส่วนหนึ่งซึ่งจำเป็นต้องมีกฎหมายกำหนดการบริหารไว้โดยต้องเป็นกฎหมายชุดหรือกฎหมายพวง คือ**

1. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 (กฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม) ให้จัดตั้งทบวงนครหลวงขึ้น ตามที่ผมอธิบายมาแล้วในตอน 6

2. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวง ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเป็นหลักหรือเป็นธรรมนูญในการบริหารและปกครองกรุงเทพมหานครตามที่ผมอธิบายมาแล้วในตอน 7 ถึงตอน 14

3. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการนครหลวง ตามที่ผมอธิบายมาแล้วในตอน 15

4. ร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งผู้ว่าราชการนครบาล และสมาชิกสภานครบาล ตามที่ผมอธิบายมาแล้วในตอน 8

บัดนี้ ผมได้อธิบายมาครบถ้วนตามร่างกฎหมายชุดทั้งสี่ฉบับแล้ว

ต่อไปนี้ ผมขออธิบายต่อไปว่า ทิศทางการปกครองของ กทม. ในอนาคตตามระบบบริหารและโครงสร้างใหม่จะก่อให้เกิดผลดีและยังประโยชน์ให้แก่พี่น้องชาวกรุงเทพมหานครอย่างไร แต่ผมขอกราบเรียนก่อนว่าในการจัดตั้งเป็น *ทบวงนครหลวง* และ *นครบาล* นั้น ในประการสำคัญต้องพยายามหลีกเลี่ยงการกระทบกระเทือนต่อพนักงานข้าราชการหรือหน่วยราชการหน่วยอื่น มิฉะนั้นจะเกิดอุปสรรคและข้อขัดข้อง คือ

(1) สำนักงบประมาณ เมื่อจัดตั้งเป็นทบวงนครหลวงซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนกลางอันมีกรมต่าง ๆ อยู่ในสังกัดนั้น ตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 บัญญัติให้กระทรวง ทบวง กรมเป็น *ส่วนราชการ* ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าสังกัดมีหน้าที่รับผิดชอบในการยื่นงบประมาณประจำปีของ *ส่วนราชการ* ต่อผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เพื่อให้ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อคณะรัฐมนตรีเสนอต่อรัฐสภาต่อไป แต่งบประมาณของทบวงนครหลวงควรเป็นงบประมาณในรูปท้องถิ่นทั้งนี้เพื่อความคล่องตัวในการบริหารและบริการ

ประชาชน จึงจำเป็นต้องบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวงว่า "ทบวงนครหลวงเป็น *ส่วนราชการ* ที่ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ และให้ทบวงนครหลวงจัดทำงบประมาณของตนเอง โดยออกเป็น *ข้อบัญญัติ* นครหลวงเสนอต่อ *สภานครหลวง*" ดังที่ผมได้อธิบายมาแล้วในตอน 12

(2) กระทรวงการคลัง ตามพระราชบัญญัติเงินคงคลัง บัญญัติให้เงินรับของ *ส่วนราชการ* ทุกอย่างจะต้องนำเข้าสู่เงินคงคลัง คือกระทรวงการคลังเป็นผู้รับเข้า เมื่อเป็นเช่นนี้จะทำอย่างไรจึงจะไม่ต้องนำรายได้ของทบวงนครหลวงส่งกระทรวงการคลัง

ในขณะที่เป็นกรุงเทพมหานครอยู่ในปัจจุบันนี้ รายได้ทุกอย่างของกรุงเทพมหานครไม่ต้องส่งกระทรวงการคลัง เพราะกรุงเทพมหานครเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ไม่ใช่ *ส่วนราชการ* ตามความหมายในพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ ดังนั้นสำหรับทบวงนครหลวงซึ่งเป็น *ส่วนราชการ* จึงต้องบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวง ให้ทบวงนครหลวงมีรายได้ของตนเองเสมือนราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ดังได้อธิบายมาในตอน12เช่นกัน นอกจากนั้นรายได้ของกรุงเทพมหานครไม่ต้องส่งกระทรวงการคลังอยู่แล้ว เมื่อจัดตั้งเป็นทบวงนครหลวงก็ไม่ต้องส่งรายได้ให้กระทรวงการคลังอย่างเดิม กระทรวงการคลังจึงไม่กระทบกระเทือนแต่อย่างไร

(3) กระทรวงมหาดไทย ขณะที่เป็นกรุงเทพมหานครในปัจจุบันนี้ *กรุงเทพมหานคร* มิได้อยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย แต่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยตรงที่จะควบคุมการปฏิบัติราชการและออกระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการคลัง การงบประมาณให้กรุงเทพมหานครปฏิบัติ ปลัดกระทรวงมหาดไทยไม่มีอำนาจบังคับบัญชา หรือควบคุมการปฏิบัติราชการของกรุงเทพมหานครแต่อย่างไร ดังนั้นเมื่อออกกฎหมายบัญญัติให้ทบวงนครหลวงไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และมีรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวง และนายกรัฐมนตรีควบคุมการปฏิบัติราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงไม่กระทบกระเทือนกระทรวงมหาดไทยแต่อย่างไร และจะเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่มีงานในกระทรวงมหาดไทยอยู่มากและเป็นภาระหนักอยู่แล้ว เช่น การปกครอง การรักษาความสงบเรียบร้อย การอาชีพ การพัฒนา เป็นต้น

(4) การไฟฟ้านครหลวงและการประปานครหลวงรัฐวิสาหกิจทั้งสองหน่วยงานนี้ รวมทั้งพนักงานในรัฐวิสาหกิจทั้งสอง จะไม่ได้รับการกระทบกระเทือนแต่อย่างไร คงมีสภาพ และฐานะเช่นเดิมทุกประการไม่เปลี่ยนแปลง เพียงแต่เปลี่ยนการควบคุม การกำกับดูแล จากกระทรวงมหาดไทยมาอยู่ที่ทบวงนครหลวงเท่านั้น และไม่กระทบกระเทือนต่อราชการกระทรวงมหาดไทยแต่อย่างไร เพราะรัฐวิสาหกิจบริหารราชการของตนเองอยู่แล้ว แต่การปฏิบัติงานของรัฐวิสาหกิจทั้งสองจะสะดวกรวดเร็วขึ้น เพราะการขุดถนนวางท่อประปาของการประปาฯ และการปักเสาวางสายไฟฟ้าบนถนนจะทำให้ประสานงานกับทบวงนครหลวง และนครบาล ซึ่งเป็นผู้สร้างถนนได้ดี อาจกำหนดและจัดตั้งงบประมาณได้พร้อมกัน เพราะต่างก็มีหน้าที่ในการบริการประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะด้วยกัน

(5) กรมตำรวจ ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบัญญัติที่เป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ เมื่อจัดตั้งเป็นทบวงนครหลวง และนครบาลจะต้องจัดเจ้าหน้าที่ของตนเองเป็นตำรวจนครหลวง หรือนายตรวจนครหลวง เป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น จะไม่แตะต้องตำรวจนครบาลของกรมตำรวจแต่อย่างไร

(6) ข้าราชการกรุงเทพมหานคร จะมีฐานะและความก้าวหน้าดีกว่าเดิม โดยจะเปลี่ยนฐานะเป็น

ข้าราชการนครหลวง ทั้งข้าราชการสามัญและข้าราชการครู ทั้งพนักงาน ลูกจ้าง และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะไม่กระทบกระเทือน

ตอน 17

ผมขอทบทวนร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครหลวง ซึ่งถือว่าเป็นธรรมนูญในการบริหารและการปกครองกรุงเทพมหานคร ตามทรรศนะในบทความ "ทิศทางการปกครองของ กทม." ของผมคือ

1. ให้พื้นที่ **กรุงเทพมหานคร** นครหลวงของประเทศ มีการบริหารราชการโดย **ทบวงนครหลวง**

2. ให้แบ่งพื้นที่การปกครอง **กรุงเทพมหานคร** ออกเป็น **ฝั่งกรุงเทพ** และ **ฝั่งกรุงธน** และให้ทั้งสองฝั่งแบ่งการปกครองออกเป็น **นครบาล** และให้แต่ละนครบาลแบ่งการปกครองออกเป็น **เขต** และ **แขวง** ตามลำดับ

ให้นครบาลเป็น **นิติบุคคล** และเป็น **ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น**

2.1 ให้แบ่งพื้นที่จัดตั้งนครบาลในฝั่งกรุงเทพเป็นพื้นที่ปกครอง ดังนี้

(1) นครบาลกรุงเทพ 1 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตพระนคร เขตสัมพันธวงศ์ และเขตป้อมปราบรวมกัน

(2) นครบาลกรุงเทพ 2 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตปทุมวัน และเขตบางรักรวมกัน

(3) นครบาลกรุงเทพ 3 มีอาณาเขตตามท้องที่ของเขตห้วยขวาง

(4) นครบาลกรุงเทพ 4 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตพญาไท

(5) นครบาลกรุงเทพ 5 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตดุสิต

(6) นครบาลกรุงเทพ 6 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางเขน

(7) นครบาลกรุงเทพ 7 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางกะปิ เขตมีนบุรี และเขตหนองจอกรวมกัน

(8) นครบาลกรุงเทพ 8 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตพระโขนง และเขตลาดกระบังรวมกัน

(9) นครบาลกรุงเทพ 9 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตยานนาวา

2.2 ให้แบ่งพื้นที่จัดตั้งนครบาลในฝั่งกรุงธนเป็นพื้นที่ปกครอง ดังนี้

(1) นครบาลกรุงธน 1 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตธนบุรี และเขตคลองสานรวมกัน

(2) นครบาลกรุงธน 2 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางขุนเทียน และเขตราษฎร์บูรณะรวมกัน

(3) นครบาลกรุงธน 3 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ และเขตหนองแขมรวมกัน

(4) นครบาลกรุงธน 4 มีอาณาเขตตามเขตท้องที่ของเขตบางกอกน้อย และเขตตลิ่งชันรวมกัน

ขอให้ท่านผู้อ่านได้โปรดดูแผนที่แบ่งเขตการปกครองกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน แล้วลองแบ่งเป็น **นครบาล** ดูตามที่ผมอธิบายมาข้างต้น สำหรับตัวท่านอยู่ในเขตใดและถูกจัดให้อยู่ในนครบาลใดท่านก็จะทราบได้

ในเรื่องแบ่งพื้นที่จัดตั้งนครบาลนี้ผมเคยอธิบายมาครั้งหนึ่งแล้วในตอน 7

เมื่อท่านเห็นรูปร่างของนครบาลต่าง ๆ ซึ่งกระจายอำนาจมาจากทบวงนครหลวงแล้ว ผมจะได้อธิบายต่อไปถึงผลดีในการจัดระบบการบริหารกรุงเทพมหานครในรูปใหม่นี้ต่อไป คือ

1. นครบาลมีผู้ว่าราชการนครบาล และสภา

นครบาลที่แยกออกรับผิดชอบเป็นส่วนสัดนี้ จะสามารถบริการประชาชนได้ใกล้ชิด สะดวก และรวดเร็ว เพราะมีผู้บริหารและสมาชิกสภานครบาลรับผิดชอบเฉพาะนครบาลของตนและอยู่ใกล้ชิดประชาชน ทั้งตัดสินใจเองได้

2. นครบาลต่าง ๆ จะแข่งขันกันทำความเจริญให้แก่นครบาลของตน เพราะมีนครบาลอื่นคอยเปรียบเทียบ

3. แต่ละนครบาลรับภาระเฉพาะในเขตท้องที่ของตนเองพอกำลังความสามารถที่จะปฏิบัติได้ ไม่แบกภาระหนักจนเกินตัว ดังที่เป็น **กรุงเทพมหานคร** อยู่ในปัจจุบันนี้

4. การเก็บภาษีอากรจะเก็บได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย ไม่รั่วไหลตกหล่น เพราะแต่ละนครบาลก็ต้องพยายามหารายได้เข้าทะนุบำรุงท้องถิ่นของตน

5. นครบาลมี **ทบวงนครหลวง** ที่มีสำนักงานและกรมต่าง ๆ เป็นส่วนกลางเข้ามาร่วมในการบริหาร ซึ่งเท่ากับรัฐบาลเข้ามาร่วมบริหารนั่นเอง เพราะมีรัฐมนตรีว่าการทบวงนครหลวงอยู่ในคณะรัฐบาล ได้แก่การดำเนินการที่เป็นส่วนรวมในพื้นที่กรุงเทพ-มหานครที่ผ่านพื้นที่หลาย ๆ นครบาล เช่นการก่อสร้างถนน การขุดลอกคลอง การล้างท่อระบายน้ำ และการป้องกันแก้ไขน้ำท่วม เป็นต้น ผลดีก็จะตกอยู่แก่ประชาชน ลำพังกรุงเทพมหานครซึ่งมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครบริหารเป็นการเกินกำลังความสามารถที่จะกระทำได้

6. รัฐวิสาหกิจ เช่น การประปานครหลวง การไฟฟ้านครหลวง จะอยู่ในการกำกับดูแลของทบวงนครหลวง การก่อสร้างถนนจะควบคู่กันไปกับการวางท่อประปา และปักเสาไฟฟ้า จะไม่มีการสร้างแล้วขุด หรือขุด ๆ กลบ ๆ อีกต่อไป

7. หากจะขยายกรุงเทพมหานครออกไปเป็นนครบาลกรุงเทพ หรือนครบาลกรุงธนให้มากขึ้นต่อไปอีก โดยผนวกจังหวัดอื่นที่มีอาณาเขตติดต่อกันก็ย่อมทำได้ในอนาคต เพราะทบวงนครหลวงไม่ต้องแบกภาระ เช่น **กรุงเทพมหานคร** ในปัจจุบัน

เนื่องจากแต่ละนครบาลรับผิดชอบตัวเองได้

ชาวจังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม ซึ่งมีเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร คงจะมีโอกาสเป็น **นครบาล** ผนวกเข้าในกรุงเทพมหานครอยู่ในความดูแลของทบวงนครหลวง

8. นโยบายและโครงการต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครก็กลายเป็นนโยบายและโครงการของรัฐบาล โดยทบวงนครหลวงเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งจะสำเร็จได้รวดเร็ว

พื้นที่ของกรุงเทพมหานครใหญ่โตกว่าประเทศสิงคโปร์ถึงหนึ่งเท่า และใหญ่โตกว่าประเทศบรูไนหลายเท่า รวมทั้งจำนวนประชากรก็มากกว่าหลายเท่า ควรขยับขยายการปกครองจากเป็นท้องถิ่นกรุงเทพมหานครให้เป็น ***ทบวงนครหลวง*** *ได้แล้ว โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของรัฐบาลและกระจายอำนาจออกไปสู่ท้องถิ่นย่อย ๆ เรียกว่า* ***นครบาล***

ตอน 18 (ตอนจบ)

ในตอนสุดท้ายนี้ ผมขอกล่าวถึงความเห็นคัดค้านการจัดตั้ง *ทบวงนครหลวง* **และ** *นครบาล* **ว่ามีการคัดค้านอย่างไรบ้าง ขอสรุปเฉพาะประเด็นที่สำคัญและขอแก้ข้อคัดค้าน ดังต่อไปนี้**

1. คัดค้านว่า การจัดตั้งทบวงนครหลวงเป็นราชการบริหารส่วนกลาง เพื่อบริหารราชการเฉพาะกรุงเทพมหานคร ไม่ชอบด้วยหลักการบริหารและการปกครอง ตามหลักการต้องกระจายอำนาจไปสู่ส่วนภูมิภาคด้วยจึงจะจัดตั้งเป็นกระทรวง หรือทบวงได้ ถ้าหากตั้งทบวงนครหลวงได้ต่อไปก็อาจจะต้องตั้งทบวงนครเชียงใหม่ ทบวงนครราชสีมา หรือทบวงนครสงขลา เป็นต้น เพื่อบริหารและปกครองในจังหวัดดังกล่าว

ประเด็นข้อนี้ ผมขอกราบเรียนท่านผู้อ่านว่า การจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนกลางนั้น ต้องพิจารณาถึงลักษณะสภาพ ความเหมาะสม และความจำเป็นของกิจการที่จะต้องบริหารนั้น โดยเฉพาะ เช่น กระทรวงการต่างประเทศ มีกิจการและหน้าที่ในการติดต่อทางสัมพันธไมตรี และทางการทูตกับต่างประเทศ ซึ่งลักษณะการบริหารไม่จำเป็นต้องกระจายอำนาจไปสู่ส่วนภูมิภาค แต่กลับกระจายอำนาจไปสู่ต่างประเทศตามสถานทูตต่าง ๆ บางท่านคงเคยได้ยินว่าประเทศจีนมีกระทรวงชาวจีนโพ้นทะเล หรือประเทศอังกฤษมีกระทรวงสก็อตแลนด์ เป็นต้น เพราะฉะนั้นไม่เป็นการแปลกประหลาด หรือมีปัญหาอะไรที่จะจัดตั้งทบวงนครหลวง เพื่อจะบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

ผมขอเรียนว่ากรุงเทพมหานครเป็นนครหลวง-และจุดศูนย์กลางของประเทศ ประชาชนทั่วประเทศรวมทั้งชาวต่างประเทศจะหมุนเวียนเข้าออกโดยมาติดต่อราชการ มาศึกษา มาทัศนาจร และมาติดต่อธุรกิจอยู่ทุกวันเป็นจำนวนไม่น้อย กรุงเทพมหานครจึงควรมีรูปการบริหารในลักษณะพิเศษในรูปทบวงนครหลวงและนครบาล แม้ว่าทบวงนครหลวงจะปกครองและบริหารงานในขอบเขตเพียงกรุงเทพมหานคร ตามลักษณะและสภาพก็ตาม แต่กรุงเทพมหานครก็เปรียบเสมือนศาลาพักร้อน หรือเรือนรับรองที่คอยบริการประชาชนทั่วประเทศ รวมทั้งชาวต่างประเทศให้ได้รับความสะดวกสบาย เพราะการบริการแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ ออกไปบริการ กับการบริการอยู่กับที่คอยบริการโดยการต้อนรับและรับรอง ซึ่งทบวงนครหลวงอยู่ในประเภทหลัง

ส่วนที่อ้างว่า ต่อไปก็อาจจะต้องตั้งทบวงนครเชียงใหม่และอื่น ๆ นั้น ผมได้กล่าวมาแล้วว่าต้องพิจารณาลักษณะ สภาพ ความเหมาะสม และความจำเป็น ผมขอเรียนว่าในจังหวัดต่าง ๆ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวคือ

(1) ความหนาแน่นของประชากรกับพื้นที่ยังไม่

เพียงพอ เพราะยังมีป่าเขาและที่รกร้างว่างเปล่าอีกมาก

(2) รายได้ของท้องถิ่นที่เก็บได้จากประชาชนที่จะนำมาทะนุบำรุงท้องถิ่นยังไม่เพียงพอ จะเห็นได้ว่างบประมาณของเทศบาลเชียงใหม่ซึ่งมากที่สุดในบรรดาเทศบาลด้วยกันก็มีเพียงประมาณ 100 ล้านบาท เมื่อบวกกับงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและงบประมาณราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่ส่วนกลางแบ่งไปให้ ผมว่าไม่เกิน 500 ล้านบาท ส่วนงบประมาณของกรุงเทพมหานคร มีถึงประมาณ 5,000 ถึง 6,000 ล้านบาท เทียบกันไม่ได้เลย

(3) ในกรุงเทพมหานครไม่มีการปกครองในระบบราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่กระจายอำนาจไปจากส่วนกลาง คือไม่มีศาลจังหวัด อัยการจังหวัด ที่ดินจังหวัด ประชาสงเคราะห์จังหวัด ฯลฯ ทั้งนี้ เพราะส่วนกลางคือกรมต่าง ๆ รับไปดำเนินการเอง ถ้าจัดตั้งเป็นทบวงนครเชียงใหม่หรืออื่น ๆ ในต่างจังหวัดจะมีปัญหาในเรื่องราชการบริหารส่วนภูมิภาคนี้

2. คัดค้านว่า การจัดตั้งทบวงนครหลวงเท่ากับเป็นการสนับสนุนทะนุบำรุงแต่ประชาชนในนครหลวงที่สมบูรณ์พูนสุขอยู่แล้ว เป็นการทอดทิ้งประชาชนในต่างจังหวัดที่ยากจนและเดือดร้อน ทั้งต้องนำเงินงบประมาณของประเทศมาอุดหนุนคนกรุงเทพฯ

ประเด็นนี้ผมขอกราบเรียนว่างบประมาณของทบวงนครหลวงนั้น มิได้รบกวนเงินงบประมาณของแผ่นดินคงใช้เงินงบประมาณจากรายได้ของท้องถิ่นจากประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนเงินอุดหนุนจากรัฐบาลก็เป็นไปตามปกติตามเดิม และขอเรียนว่าไม่เฉพาะแต่ประชาชนในกรุงเทพมหานครเท่านั้นที่ได้รับการบริการหรือได้รับประโยชน์ประชาชนทั่วประเทศที่เข้ามาในกรุงเทพมหานคร ก็ได้รับบริการหรือได้รับประโยชน์ด้วย ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ส่วนการบริหารราชการท้องถิ่นในต่างจังหวัดขณะนี้ ก็มีคณะกรรมการปฏิรูประบบการบริหารราชการพิจารณาปรับปรุงการบริหารเพื่อช่วยเหลือประชาชนในต่าง จังหวัดอยู่ส่วนหนึ่งแล้ว

3. คัดค้านว่า หากจะตั้งเป็นทบวงนครหลวงก็ควรตั้งเป็นกระทรวงราชการส่วนท้องถิ่นหรือทบวงการท้องถิ่นเสียเลยจะดีกว่า โดยรวบรวมเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยาและกรุงเทพมหานครให้สังกัดอยู่ในกระทรวงนี้

ประเด็นนี้ผมขอเรียนว่า เป็นไปไม่ได้อย่างเด็ดขาด เพราะถ้าเป็นไปได้เท่ากับไปยุบกรมการปกครองของกระทรวงมหาดไทย และลดอำนาจของปลัดกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการบังคับบัญชาปลัดจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตรง เพราะขณะนี้เทศบาลต่าง ๆ ทั่วประเทศ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกจังหวัดอยู่ในความควบคุมดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด และกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ทั้งเทศบาลก็ดี องค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ดี เมืองพัทยาก็ดี และกรุงเทพมหานครก็ดี ก็ยังคงมีรูปการบริหารและโครงสร้างอย่างเดิม เพียงแต่เปลี่ยนการควบคุมดูแลจากกระทรวงมหาดไทยมากระทรวงราชการส่วนท้องถิ่น หรือทบวงการท้องถิ่น ก็เหมือนเหล้าเก่าในขวดใหม่ ดังนั้น จะจัดตั้งกระทรวงราชการส่วนท้องถิ่น หรือทบวงการท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อประโยชน์อะไร และผมได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าขณะนี้ได้มีคณะกรรมการปฏิรูประบบการบริหารราชการ กำลังพิจารณาเกี่ยวกับการปรับปรุงการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอยู่ส่วนหนึ่งแล้ว จะนำมาปะปนกับการบริหารราชการในนครหลวง คือ กรุงเทพมหานครเป็นการไม่สมควร

4. คัดค้านว่า รัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณมาให้ทบวงนครหลวงอย่างน้อยปีละไม่ต่ำกว่า 2,000 ล้านบาท

ประเด็นนี้ผมขอเรียนว่า ผมได้กล่าวมาในตอนต้น ๆ แล้วว่า ไม่จำเป็นต้องรบกวนเงินงบประมาณแผ่นดิน ขณะนี้กรุงเทพมหานครใช้จ่ายงบประมาณบริหารราชการอยู่ประมาณ6,000ล้านบาทเพียงพอที่

จะบริหารราชการทบวงนครหลวง และนครบาลต่างๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นการจัดตั้งทบวงนครหลวงและนครบาลขึ้นนั้น ผมได้กล่าวมาในตอน 17 แล้วว่า การเก็บภาษีจะได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยไม่รั่วไหลตกหล่น เพราะแต่ละนครบาลก็ต้องพยายามหารายได้มาทะนุบำรุงท้องถิ่นของตน และผมขอเรียนเพิ่มเติมว่าการเก็บภาษีที่รั่วไหลตกหล่นในกรุงเทพมหานครนั้น จะสามารถเก็บเพิ่มขึ้นได้อย่างน้อย 1,000 ล้านบาท เพราะภาษีโรงเรือน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้ายและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ยังรั่วไหลตกหล่นอีกมากมาย

บทความของผมรวมทั้งหมด 18 ตอน ก็ขอจบลงในตอน 18 นี้ และขอเรียนท่านผู้อ่านว่าพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันได้ถูกยกเลิกและเสนอร่างใหม่ ขณะนี้อยู่ในระหว่างพิจารณาของคณะกรรมาธิการของวุฒิสภา ซึ่งร่างใหม่นี้ก็ยังคงเป็นกรุงเทพมหานครในโครงสร้างเดิมและระบบเดิม ซึ่งผมเคยให้ความเห็นไว้ในตอน 4 ว่า ไม่สามารถแก้ปัญหาของกรุงเทพมหานครได้ (ร่างใหม่ได้ประกาศใช้แล้วคือพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528)

ในโอกาสนี้ ผมขอลำดับรายนามผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่ได้รับการแต่งตั้งมาแต่ต้นดังต่อไปนี้

1. นายชำนาญ ยุวบูรณ์ ดำรงตำแหน่งแต่ 1 ม.ค. 16 ถึง 22 ต.ค. 16 รวมเวลา 9 เดือน 22 วัน

2. นายอรรถ วิสูตรโยธาภิบาล ดำรงตำแหน่งแต่ 1 พ.ย. 16 ถึง 6 มิ.ย. 17 รวมเวลา 7 เดือน 6 วัน

3. นายศิริ สันตะบุตร ดำรงตำแหน่งแต่ 6 มิ.ย. 17 ถึง 13 มี.ค. 18 รวมเวลา 9 เดือน 8 วัน

4. นายสาย หุตะเจริญ ดำรงตำแหน่งแต่ 29 พ.ค. 18 ถึง 13 ส.ค. 18 รวมเวลา 2 เดือน 16 วัน

5. นายธรรมนูญ เทียนเงิน ดำรงตำแหน่งแต่ 13 ส.ค. 18 ถึง 20 เม.ย. 20 รวมเวลา 1 ปี 8 เดือน 17 วัน

6. นายชลอ ธรรมศิริ ดำรงตำแหน่งแต่ 2 พ.ค. 18 ถึง 14 พ.ค. 22 รวมเวลา 2 ปี 13 วัน

7. นายเชาวน์วัศ สุดลาภา ดำรงตำแหน่งแต่ 31 ก.ค. 22 ถึง 18 เม.ย. 24 รวมเวลา 1 ปี 8 เดือน 16 วัน

8. พล.ร.อ.เทียม มกรานนท์ ดำรงตำแหน่งแต่ 1 พ.ค. 24 ถึง 31 ต.ค. 27 รวมเวลา 3 ปี 6 เดือน

9. ดร.อาษา เมฆสวรรค์ ดำรงตำแหน่งแต่ 1 พ.ย. 27 ถึง 14 พ.ย. 28 รวมเวลา 1 ปี 14 วัน

สำหรับพลตรีจำลอง ศรีเมือง ดำรงตำแหน่งแต่ 15 พ.ย. 28 ตลอดมาโดยได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนชาวกรุงเทพมหานครด้วยคะแนนท้วมท้น

ผมขอปิดท้ายด้วยสมญานามของกรุงเทพมหานคร ที่มีอักษรย่อว่า กทม. ดังต่อไปนี้

กทม. : กรุงเทพมหานคร

กทม. : กินทั่วเมือง

กทม. : กระทืบมัน

กทม. : กันท่ามึง

กทม. : กูจะขุดท่อ มึงจะทำไม

และคำสุดท้ายว่า

กทม. : กูทนไม่ไหว (แล้ววะ)

เมื่อไรเล่า สมญานามที่เป็นมงคลจะเกิดและมีขึ้นจริงคือ

กทม. : เก่งทั้งเมือง

กทม. : กรุงเทพฯ เมืองฟ้าอมร

ก็เมื่อได้เปลี่ยนระบบการบริหารเป็น *ทบวงนครหลวง* **และ** *นครบาล* **เมื่อนั้นแหละครับ!**

จบ

คุณภาพชีวิต

วันชัย ถนอมศักดิ์

ข้อเขียนบทนี้ผู้เขียนได้รับความเมตตา และความกรุณาจากท่านรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (นางอาภรณ์ พุกกะมาน) ที่ได้กรุณามอบหลักสูตรการพัฒนาคุณภาพชีวิต (ฉบับกระเป๋า) ของกรุงเทพมหานคร ให้ผู้เขียนศึกษาและอนุญาตให้นำมาเผยแพร่รวมทั้งเป็นผู้ให้กำลังใจกับผู้เขียนอย่างยิ่ง ผู้เขียนจึงขอกราบรำลึกไว้ ณ ที่นี้ และหากข้อเขียนนี้มีคุณค่าหรือความดีประการใด ผู้เขียนขออุทิศให้แด่คุณย่าลูกอิน ภู่สุวรรณ ที่เคารพและรักยิ่ง

"คุณภาพชีวิต" อาจมีผู้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความแตกต่างกันออกไปเป็นจำนวนมาก เพราะปัจจุบันคำ ๆ นี้กำลังเป็นที่กล่าวขวัญ และได้รับความสนใจอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่าคำว่า "คุณภาพชีวิต" หากจะมองให้ง่าย ๆ และไม่กว้างจนเกินไปก็คงจะต้องหมายถึงลักษณะหรือสภาพการดำเนินชีวิตที่ดี ดังนั้นจึงเกิดคำเพิ่มขึ้นมาอีกว่า "การพัฒนาคุณภาพชีวิต" ซึ่งหมายถึงวิถีทางหรือวิธีการที่เป็นการพัฒนาและจะทำให้ชีวิตนี้มีคุณภาพที่ดี ด้วยเหตุนี้สังคมของเราจึงมีความต้องการให้ชีวิตแต่ละชีวิตในสังคมของเราเป็นชีวิตที่มีคุณภาพและมีคุณค่า ดังนั้นชีวิตแต่ละชีวิตจึงต้องพัฒนาชีวิตของตนเอง

เรามักจะพูดกันว่า คนเห็นแก่ตัว สังคมแล้งน้ำใจ แต่เราลืมไปว่า เราเองก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเราทุกคนก็มีส่วนของความเห็นแก่ตัวอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น มากบ้าง น้อยบ้าง ความเห็นแก่ตัวเป็นสัญชาติญาณของสัตว์โลก เพื่อความอยู่รอดตามที่ตัวเองคิดว่า ดีที่สุด สุขที่สุด ปลอดภัยที่สุด การแสวงหา การสะสม การกอบโกยหวงแหนของคนเราจึงมุ่งไปสู่วัตถุหรือเครื่องมือที่จะสนองความสุขและความปลอดภัยของแต่ละคน

ยิ่งแสวงหามากเท่าใด ก็ต้องแย่งกันมากเท่านั้น ก็ต้องคิดหาวิธีการที่จะเอาชนะคนอื่นให้ได้มากเท่านั้น โลกของความเสื่อม ความทุกข์ ความเลวร้ายจึงเกิดขึ้น ชีวิตจึงขาดคุณภาพมากขึ้น และชีวิตจะตกอยู่ในความเสื่อม ความทุกข์ และความเลวร้าย แม้ว่าคนหมู่หนึ่งจะคิดว่าเป็นความเจริญ ความสุข หรือความดีความเก่งก็ตาม หากถามกันดูจริง ๆ แล้ว คงจะได้ยินเสียงหัวใจคร่ำครวญด้วยความขาดแคลน

คนเห็นแก่ตัวมากจะเห็นแก่คนอื่นได้น้อย คนเห็นแก่ตัวน้อยจะเห็นแก่คนอื่นได้มาก มากหรือน้อยเราก็ยังมีความเห็นแก่ตัวกันอยู่ทุกคน และเราทุกคนก็ยังจะต้องล่มหัวจมท้ายอยู่ในสังคมที่ยังไม่สมบูรณ์ก็ต้องอยู่กันไป ต้องพยายามอยู่กันให้ได้ อย่างดีที่สุด ก็พยายามอยู่กับคนที่เห็นแก่ตัวน้อยที่สุด เพราะคนเห็นแก่ตัวน้อยจะมีชีวิตที่เสียสละมากที่สุด

ว่าที่จริงแล้ว คนเราเกิดมาในโลกนี้จะมีพฤติกรรม 2 ด้านเท่านั้น คือการทำเพื่อเอามาให้ตัวเองและการทำเพื่อให้แก่ผู้อื่น การรับมาจะแสดงความเห็นแก่ตัว การให้ไปจะแสดงการเสียสละ สิ่งที่ต้องระมัดระวังก็คือ คนเรามักจะ "ให้" เพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาให้ตน ถ้ารับกลับมามากกว่าให้ ก็นับว่ายังเห็นแก่ตัวมากกว่า เสียสละ

การทำเพื่อเอามาให้แก่ตนนี้ คนเราจะแสดงได้ด้วยพฤติกรรมที่มีภาษาเรียกหลายอย่าง เช่น

- การข่มขู่ การขู่ขวัญ การขู่กรรโชก การขู่เข็ญ การคุกคาม
- การบังคับ การบีบ การกดดัน การต่อรอง การตักตวง
- การสั่ง การเรียกร้อง การขอร้อง การอ้อนวอน การขอโอกาส

- การขอความเห็นใจ การขอความเมตตา การขอความเป็นธรรม

นอกจากนี้คนไทยยังมีภาษาขยาย อาจจะมีคำอธิบายความต่อได้ เช่น

- เอาดี เอาเด่น เอาดัง เอาชนะ
- เอาตัวรอด เอากำไร เอารัดเอาเปรียบ
- เอาแต่ได้ เอาแต่กิน เอาแต่คิด เอาแต่พูด

พฤติกรรมของการทำเพื่อเอามาให้ตนนี้ แสดงอาการกริยาที่ตรงกันข้ามกับการให้หรือความเสียสละ ซึ่งคนไทยเรามีภาษาเรียกต่าง ๆ เช่น

- ให้ข้าวของเครื่องใช้ ให้ข้าวให้น้ำ ให้ทรัพย์สินเงินทอง
- ให้ความช่วยเหลือ ให้บริการ ให้เวลา ให้ตามคำขอ
- ให้โอกาส ให้กำไร ให้ความสุข ให้ยศศักดิ์ ให้อำนาจ
- ให้อนุญาต ให้ความดีความชอบ ให้คุณให้โทษ
- ให้สาระ ให้ประโยชน์ ให้เป็นให้ตาย ให้ชีวิต

การรับมาและการให้ไปจะต่างกันโดยสิ้นเชิง ทั้งทางด้านพฤติกรรมและผลกระทบต่อสังคม การฆ่า การขโมย การละเมิดของรักของหวงของผู้อื่น เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของตน เป็นความเห็นแก่ตัวจะก่อผลกระทบที่ไม่ดีสร้างความเดือดร้อน ทุกข์มาก เคียดแค้น อาฆาต และความรุนแรงในสังคมของการแก่งแย่ง กอบโกย จะไม่มีสันติสุข

คนเราเกิดมาตั้งแต่สมัยมนุษย์หิน มนุษย์ถ้ำ ก็ได้กระทำพฤติกรรม เพื่อประโยชน์ของตนเองมากันตั้งแต่นอนแบเบาะ จนแม้ยุคจรวด ยุคอวกาศนี้ คนเราเกิดมาตักตวงผลประโยชน์ใส่ตน ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าตายไปแล้วก็เอาไปไม่ได้ จนเราเกือบจะคิดว่า “รับประโยชน์” เป็นสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์

คนส่วนใหญ่จะรู้จักพฤติกรรมการรับมา และการให้ไปอย่างกว้าง ๆ คร่าว ๆ ตามทฤษฎีตามอุดมคติ แต่เมื่อถึงเวลากระทำพฤติกรรมจริงแล้ว อาจจะไม่มีกำลังผลัก หรือปัด อำนาจความเย้ายวนที่ล่ออยู่ ความอยากได้เพื่อตน เพื่อครอบครัวของตน เพื่อเพื่อนฝูง หมู่กลุ่มของตนจะมีอิทธิพลชักจูงให้กระทำพฤติกรรมที่ซ่อนแฝง กลบเกลื่อนการรับมาว่าเป็นการให้ ความสับสนจึงเกิดขึ้นจนเป็นการเคยชินในการที่จะรับและที่จะได้ จนที่สุดความเคยชินจะทำให้ลืมความเป็นธรรม ลืมความเสียสละ ลืมความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สังคมจึงแล้งน้ำใจ

ชีวิตอย่างที่ดำเนินอยู่อย่างที่เป็นอยู่โดยทั่วไป ในสังคมที่แล้งน้ำใจนั้น จึงแสดงสภาพของชีวิตตามสัญชาติญาณตามความเคยชิน ตามสิ่งที่เรียกว่าจารีตประเพณี โดยเฉพาะก็คือตามความชอบของแต่ละบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่แล้วสภาพชีวิตของคนโดยทั่วไปจะเป็นไปอย่างไม่เป็นสุข ทุกชีวิตจะดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด หรือเพื่อการแสวงหาสิ่งที่คิดว่าเป็นความสุข

สภาพชีวิตอย่างนี้ มักจะห่างจากสภาพชีวิตที่พึงประสงค์ ห่างจากสภาพชีวิตที่ดี ห่างจากสภาพชีวิตที่มีประโยชน์ ห่างจากสภาพชีวิตที่มีคุณค่า องค์ประกอบของชีวิตเท่าที่มีจึงเป็นสภาพที่ดีไม่ได้ จะเรียกว่าคุณภาพไม่ได้ สภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่จึงขาดทั้งคุณภาพและคุณค่า

เราไม่คิดหรือว่า เราควรจะสร้างคุณภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเรา ชีวิตนี้น้อยนัก ชีวิตนี้สั้นนัก ถ้าเปรียบชีวิตเหมือนเทียนที่จุดไฟแล้วเทียนจะดับได้ในทุกวินาที และเทียนเล่มนี้คงเป็นเทียนที่มีคำประพันธ์บทหนึ่งกล่าวไว้ว่า

"เปลวเทียนละลายแท่ง เพื่อเปล่งแสงอันอำไพ
ชีวิตมลายไป เหลือสิ่งใดทิ้งไว้แทน"

มาเถิดเรามาพัฒนาคุณภาพชีวิตของเราเสียแต่บัดนี้ก่อนที่ชีวิตนี้จะสายเกินไป และถูกมองว่าเป็นชีวิตที่ไร้ค่า

บุคคลที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตได้นั้น ต้องไม่ถูกครอบงำด้วยโรคภัยไข้เจ็บ ด้วยสิ่งเสพติด ด้วยการพนัน ด้วยการละเล่น ด้วยการมั่วสุม ฝักใฝ่ในสถานเริงรมย์ หรือสถานบำเรอบริการทางเพศ หรือบ่อน ซ่องต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องไม่เป็นผู้หลงงมงายในเครื่องลางของขลัง ในอำนาจ ฤทธิ์เดช ปาฏิหาริย์ ในการทรงเจ้าเข้าผี และเดรัจฉานวิชชาทุกประเภท บุคคลผู้ถูกครอบงำนี้จะไม่มีทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้

นอกเหนือจากความครอบงำ ความหลงมัวเมา ดังกล่าวแล้ว ผู้ที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตจะต้องมีพื้นฐานคุณธรรมประจำใจที่สำคัญบางประการ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูรู้คุณ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความอดทน อดกลั้น และอดออม คุณธรรมพื้นฐานนี้ พูดกันมานาน แต่คนส่วนใหญ่จะขาดแนวทางที่จะพัฒนาชีวิตสู่คุณธรรมเหล่านี้ ซึ่งการไปสู่คุณธรรมพื้นฐานนี้ก็เพียงแต่ประพฤติและปฏิบัติตามจริยธรรม 5 ข้อ คือ สะอาด ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ และเสียสละ พฤติกรรมของจริยธรรม 5 ข้อนี้ จะแสดงลักษณะของชีวิตที่มีคุณภาพเป็นขั้นตอน 5 แบบด้วยกันคือ

ชีวิตที่เสียสละ
ชีวิตที่สะอาด ขยัน เรียบง่าย
ชีวิตที่ประหยัด และมีประโยชน์
ชีวิตที่สุจริต ก้าวหน้า พัฒนา
ชีวิตที่ปลอดภัย ปลอดอบายมุข และปลอดหนี้

ชีวิตที่มีคุณภาพจะมีพฤติกรรมเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น มากกว่าประโยชน์ของตนเอง เมื่อได้พัฒนาในด้านความขยัน ความประหยัด เห็นคุณค่าของชีวิตเรียบง่ายแล้ว ภาระที่จะต้องบริการตนเองหรือแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนก็จะลดลง ๆ เวลา แรงงาน และน้ำใจที่จะบริการผู้อื่นจะมีมากขึ้น ๆ ชีวิตจะพัฒนาด้วยพฤติกรรมของน้ำมือ น้ำแรง และน้ำใจ

ชีวิตที่มีคุณภาพ จะยืนหยัดในความดี ความถูกต้อง จะไม่ยอมถูกครอบงำด้วยอิทธิพลของวัตถุของเครื่องล่อ ของสิ่งเร้า หรือแนวโน้มที่จะเบนชีวิตไปในทางเสียหาย หรือตกต่ำ เปรียบประดุจเกลือที่รักษาความเค็มไม่ว่าจะอยู่ ณ แห่งใด และสัจธรรมที่ว่า

"คนจน ทำรวย ยิ่งจน
คนรวย ทำจน ยิ่งรวย
คนจน ทำจน อาจรวย
คนรวย ทำรวย อาจจน"

ผู้ที่พัฒนาคุณภาพชีวิตจะเป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม จะเป็นผู้มีความกล้าหาญทางจริยธรรม จะหนักแน่นและไม่หวั่นไหวต่อความเย้ายวนของอำนาจเงินตรา อำนาจลาภยศ อิทธิพลของการเยินยอและคำนินทา จะไม่หวั่นไหวแม้ในโลกียะสุข เพราะจะเข้าใจชัดว่า ความสุขก็เหมือนเงา และการแสวงหาความสุขก็เหมือนการไล่คว้าเงา

ชีวิตที่มีคุณภาพจะมีประโยชน์อย่างมหาศาลต่อสังคม เป็นองค์ประกอบสำคัญในการต่อต้านภัยสังคมที่จะเกิดต่อผู้อื่น จะสามารถช่วยคนที่ช่วยตัวเองไม่ได้ และจะสามารถให้ความคุ้มครองผู้อื่นได้ให้อภัยผู้อื่นได้ ยอมเสียเปรียบได้ และเสียสละได้

ชีวิตที่มีคุณภาพ จะพาให้เกิดสังคมที่พึงประสงค์ สังคมที่จะเต็มไปด้วยคนดี คนขยัน และคนมีน้ำใจ

น้ำมือ น้ำแรง น้ำใจ คือคาถาวิเศษในการจรรโลงสังคมมนุษย์ ให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข สาระในการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือการพัฒนาน้ำทั้ง 3 นี้ ให้เกิดขึ้นในสมาชิกแต่ละคนของสังคม และให้น้ำทั้ง 3 นี้ มีประมาณมากจนไหลล้นไปสู่ผู้อื่น ที่ไม่มีความสามารถเท่าเทียมได้ จึงเป็นความจำเป็นและเป็นหน้าที่ของทุกคน เพราะ...

สังคมที่มีแต่น้ำมือ และน้ำแรง แต่ขาดน้ำใจ ย่อมมีความแห้งแล้งขาดแคลน

สังคมที่เรียกร้องรอรับแต่น้ำใจจากผู้อื่น โดยไม่พยายามสร้างน้ำมือ สละแรงงานของตนเอง ย่อมเป็นสังคมที่น่าสังเวช

สังคมที่ปล่อยให้น้ำมือและน้ำแรง รั่วไหลไปกับอบายมุข และความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ขาดความประหยัดในการอุปโภคบริโภค ย่อมเป็นสังคมที่มีแต่การสูญเสีย และผลาญพร่าทรัพยากร เป็นสังคมที่ทำลายตัวเองและทำลายโลก

เราต้องการอยู่ในสังคมแบบไหน เราต้องสร้างสังคมแบบนั้นขึ้นด้วยมือของเราเอง

มนุษย์เป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่ง มีศักยภาพในการพัฒนาตนมากกว่าสัตว์โลกประเภทอื่น แต่ในปัจจุบันประสิทธิภาพในการพึ่งตนเองของมนุษย์เราลดลงอย่างน่าละอาย

คนเราหมดไฟในการลงมือ ลงแรง และลงใจ กับการงาน เพราะเราต้องการแสวงหาเงินอำนาจ ตำแหน่งและยศศักดิ์ เรารอคอย ยอมสยบกับสิ่งแลกเปลี่ยนเล็ก ๆ น้อย ๆ และหลงลืมการงานที่เป็นสาระของชีวิตมนุษย์ เพราะคิดว่าสิ่งไร้สาระคือคุณค่าของชีวิต

เราลืมไปแล้วว่าเรามีสิทธิที่จะพึ่งตน ด้วยการพึ่งงานที่เป็นสาระชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพของชีวิตของเราเอง

ชีวิตที่มีคุณภาพแสดงด้วยพฤติกรรมของคน
พฤติกรรมที่ดีขึ้นของแต่ละคน
เป็นเครื่องชี้วัดชีวิตที่มีคุณภาพขึ้นของแต่ละคน
พฤติกรรมที่ดีขึ้นของแต่ละชุมชน
เป็นเครื่องชี้วัดชีวิตที่มีคุณภาพขึ้นของแต่ละชุมชน
สภาพที่ปลอดภัย ปลอดอบายมุข ปลอดหนี้
เป็นเครื่องชี้วัดชีวิตที่มีคุณภาพของการพึ่งตนและพึ่งงาน
เป็นชีวิตที่มีอิสระเสรีภาพจากความเป็นทาสวัตถุ
สภาพที่ซื่อสัตย์ กตัญญู เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
เป็นเครื่องชี้วัดชีวิตที่มีคุณภาพขึ้นความเป็นอยู่สุข
เป็นเครื่องชี้วัดสภาพการร่วมครอบครัว ร่วมชุมชน
เป็นการร่วมชีวิตที่มีภราดรภาพ
สภาพที่อดออม อดกลั้น และน้ำใจที่จะให้บริการ

เป็นเครื่องชี้วัดที่มีคุณภาพขึ้นของการร่วมแรง

เป็นเครื่องชี้วัดสภาพของการร่วมกันสร้าง ร่วมกันใช้

เป็นเครื่องชี้วัดชีวิตที่มีสมรรถภาพ

สภาพที่มีองค์ประกอบครบพร้อม พัฒนาสู่ความเรียบง่าย

เป็นเครื่องชี้วัดชีวิตที่มีคุณภาพและสันติภาพ

เป็นเครื่องชี้ชีวิตที่เป็นอยู่อย่างไท มีน้ำใจใสสะอาด

เป็นแผ่นดินที่มีคุณค่าควรแก่การถวายเป็นราชสักการะ

เมื่อบุคคลพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง จะเกิดคนดีขึ้นในสังคม เมื่อสังคมประกอบด้วยคนดีมากขึ้น ๆ ก็จะเกิดชุมชนที่มีคุณภาพ สมดังความฝันและความหวังของคนทั่วโลกว่า...สักวันหนึ่ง...

สักวันหนึ่ง ดอกไม้งามสะพรั่ง
สักวันหนึ่ง คนจริงจังจะหลากหลาย
สักวันหนึ่ง คนดีทั้งหญิงชาย
จะมีมากมายเต็มแผ่นดิน
สักวันหนึ่ง ความรักคงครองหล้า
สักวันหนึ่ง ความเมตตาคงเปี่ยมชีวิน
สักวันหนึ่ง คุณธรรมคงคู่ธานินทร์
แล้ววันนั้น เราคงสิ้นคนแล้งน้ำใจ

ชีวิตแต่ละชีวิตของคนเราอาจจะมีกำลัง หรือแรงที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนต่างกัน ช้าบ้างเร็วบ้าง แต่สิ่งเหล่านี้มิใช่อุปสรรคสำคัญ ในการพัฒนาชุมชนหรือสังคมของเรา สิ่งที่เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งคือ ตัวของเราเองที่ไม่ยอมที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง กลับยืนอยู่เฉย ๆ หยุดนิ่ง ไม่เคลื่อนไหว หรือไม่คิดที่จะพัฒนาตนเอง หรือคิดที่จะพัฒนาตนเองแต่ไม่กระทำ หรือที่ซ้ำร้ายก็คือ ยังไม่รู้จักตนเอง ดังนั้นเราจงมาชักชวนกันให้ชีวิตทุกชีวิตมาพัฒนาคุณภาพของตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป โดยขอให้ชีวิตทุกชีวิตคิดถึงข้อเตือนใจที่ว่า **"วันนี้ต้องดีกว่าเมื่อวาน"** แล้วชีวิตของเราทุกคนจะพบแต่ความสุข ความเจริญ

พิมพ์ที่ บริษัท ธรรมสาร จำกัด 83 ถนนบำรุงเมือง กรุงเทพฯ 10200 โทร. 2210374